

Univerzita Karlova v Praze

Filozofická fakulta
Ústav Dálného východu

Diplomová práce

Bc. Vojtěch Koutník

Poválečná japonská ústava jako ukázka formy americké okupace

The Postwar Japanese Constitution as an Epitome of American Occupation

Praha 2012

Vedoucí práce: Mgr. David Labus, Ph.D.

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracoval samostatně a výhradně s použitím citovaných pramenů, literatury a dalších odborných zdrojů.

V Praze dne

podpis

Anotace

Poválečná Ústava Japonska je jedním z nejviditelnějších odkazů americké okupace. Cílem této práce je zmapovat okolnosti jejího vzniku, zhodnotit role a motivace jednotlivých stran a aktérů a zodpovědět na otázku, do jaké míry byla Ústava Japonsku vnucena a do jaké míry bylo její znění výsledkem kompromisu. Obzvlášť velký důraz je kladen na popis interakce mezi okupační správou a japonskou vládou, která předcházela předložení návrhu Císařskému parlamentu. Středobod práce pak tvoří rozbor událostí dvou dnů, 4. a 5. března 1946, kdy proběhla dvoudenní schůze mezi představiteli okupační správy a zástupci vlády, na které došlo k nejviditelnějšímu střetu japonských a amerických názorů na podobu poválečného Japonska.

The postwar Constitution of Japan is one of the foremost legacies of american occupation. The aim of this study is to describe the circumstances of its creation, to evaluate the roles and motivations of the parties and individuals concerned, and to answer the following question: To what extent was the constitution imposed on Japan and to what extent was its contents a compromise? The study tries to emphasize the role of interaction between the GHQ and the japanese government prior to the presentation of the draft to the Imperial Diet. The focus is put on the analysis of the events of March 4th and 5th, during which the american and the japanese visions of postwar Japan clashed most dramatically.

Poznámka

Japonská jména jsou uváděna v souladu s japonskou tradicí v pořadí příjmení jméno. Japonská vlastní a místní jména jsou uváděna v české transkripci, popřípadě v jejich ustáleném tvaru. Jedinou výjimku tvoří japonská jména autorů anglicky psaných zdrojů, která jsou v seznamu použité literatury uvedena v transkripci anglické. V práci jsou používány tři typy odkazů. Na citovanou literaturu je odkazováno přímo v textu, a to závorkou se jménem autora a rokem vydání citované publikace. Odkaz (RM####) odkazuje na pramen z kolekce primárních dokumentů a jiných zdrojů, které nashromáždil Ray Moore a Donald Robinson (MOORE, Ray; ROBINSON, Donald. *The Japanese Constitution: A Documentary History of its Framing and Adoption* [CD] Version 1.0. Princeton, New Jersey: Princeton University Press, 1998). V kapitole Zdroje jsou tyto použité dokumenty uvedeny vzestupně dle toho, jak byly očíslovány v kolekci. Každý zápis obsahuje jméno tvůrce (organizace či jednotlivce, pokud bylo možné určit), české označení dokumentu a datum vzniku. V závorce je uvedeno původní anglické označení dokumentu (tak jak je označen v kolekci) a původní zdroj, z jakého byl pramen do kolekce zařazen. Číslované poznámky pod čarou většinou obsahují dodatečné informace a vysvětlení, jejichž uvedení v textu by zbytečně narušovalo logický sled argumentace. Několik poznámek pod čarou obsahuje odkaz na internetové stránky či elektronické dokumenty, pro které by byl první typ odkazu nevhodný.

Seznam zkratek

AFPAC	zkrácená verze zkratky USAPFAC
FEAC	Far Eastern Advisory Commission (Poradní komise pro Dálný východ)
FEC	Far Eastern Commission (Komise pro Dálný východ)
GHQ	General Headquertes (Hlavní velitelství)
JCS	Joint Chiefs of Staff (Sbor náčelníků štábů)
OWI	Office of War Inormation (Úřad pro válečné informace)
SCAP	Supreme Commander of Allied Powers (Vrchní velitel ozbrojených sil)
SWNCC	State-War-Navy Coordinating Committee (Koordinační orgán ministerstva zahraničí, ministerstva války a ministerstva námořnictva)
USAFPAC	US Army Forces in the Pacific (Ozbrojené síly Armády Spojených států v Pacifiku)

Obsah

1.	Úvod.....	8
2.	Proces tvorby amerického návrhu.....	12
2.1	SCAP přebírá iniciativu.....	13
2.2	MacArthurovy tři základní principy.....	16
2.3	„Ústavodárný konvent“.....	18
2.4	Základní principy návrhu.....	20
3.	Překlad a modifikace amerického návrhu a proces jeho přijetí.....	22
3.1	Schůze SCAPu a představitelů japonské vlády.....	22
3.2	Reakce vlády.....	26
3.3	Japonci přepisují americký návrh.....	28
3.4	Třicetihodinová schůze.....	30
3.4.1	Výchozí dokumenty.....	32
3.4.2	<i>Kokumin</i>	32
3.4.3	Preamble.....	35
3.4.4	Císař.....	36
3.4.5	Zřeknutí se války.....	38
3.4.6	Práva a povinnosti občanů.....	40
3.4.7	Parlament.....	44
3.4.8	Vláda.....	47
3.4.9	Soudní moc.....	47
3.4.10	Finance.....	50
3.4.11	Územní samospráva.....	51
3.4.12	Dodatky, nejvyšší zákon, ratifikace a dodatečná ustanovení.....	52
3.4.13	Shrnutí.....	53
3.5	Od druhého vládního návrhu k Ústavě Japonska.....	54

4.	Závěr	57
5.	Zdroje	62
5.1	Primární prameny a historické dokumenty.....	62
5.1.1	Kolekce dokumentů Raye Moorea a Donalda Robinsona	62
5.1.2	Online databáze dokumentů Knihovny japonského Parlamentu	65
5.1.3	Ostatní primární prameny	66
5.2	Sekundární prameny	66
5.2.1	Internetové stránky	67
5.2.2	Referenční literatura	68
6.	Přílohy	69
6.1	Preambule amerického návrhu	69
6.2	Preambule Ústavy Japonska	69
6.3	Poznámka k překladu	70
6.4	Americký návrh	71
6.5	Ústava Japonska	71

1. Úvod

Americký prezident Harry Spencer Truman, sovětský vůdce Josif Vissarionovič Stalin a britský premiér Winston Churchill se sešli na zámku Cecilienhof nedaleko Berlína, aby zde rozhodli o poválečném uspořádání Evropy. Psal se sedmnáctý červenec 1945, válka v Evropě skončila, Japonsko bylo decimováno spojeneckými nálety, plány invaze jeho hlavních ostrovů byly připraveny a na Cecilienhofu bylo zahájeno historické setkání státníků, které se zapsalo do dějin jako Postupimská konference. Zde se představitelé zemí, jež byly s Japonskem ve válečném stavu, rozhodli svého protivníka znovu vyzvat k bezpodmínečné kapitulaci a 26. 7. vydali deklaráci, v níž mu v případě pokračování války hrozili drtivou porážkou jeho ozbrojených sil a absolutní devastací jeho země. Japonsko, ačkoliv bylo na lopatkách, se odmítalo vzdát. Jeho vůdci netušili, že jen o pár dní dříve a o několik tisíc kilometrů dále v Novém Mexiku byl proveden první úspěšný test atomové bomby.

Cena za oddálení kapitulace o 20 dní byla vysoká – v Hirošimě a Nagasaki zahynulo na 146 000 lidí (většina civilistů) a fatální dávka radiace předčasně ukončila životy tisíců dalších. Spojenci dostáli svým slovům, japonská porážka byla absolutní. Kapitulace bezpodmínečná.

Japonsko přijalo podmínky Postupimské deklarace, dle kterých mělo být okupováno, dokud nebudou jeho ozbrojené síly zcela rozpuštěny, váleční zločinci potrestáni a dokud zde nebude nastolena, v souladu se svobodně vyjádřenou vůlí jeho lidu, demokratická míru nakloněná vláda. Dále zde bylo přislíbeno, že Japonci nebudou zotročeni jako rasa, ani zničeni jako národ, v zemi zavládne úcta k základním lidským právům a bude zajištěna svoboda projevu, náboženství a myšlení ([RM024](#)).

Vedením okupace byl pověřen generál Douglas MacArthur, jeden z hlavních strůjců spojeneckého vítězství. Tento úkol vnímal jako „civilizační misi a svoji morální povinnost osvobodit japonský lid z područí feudalismu a totalitního vojenského režimu“ (Takemae, 2002 str. 7). Okupace neměla být trestem, jenž by dal Japoncům „okusit jejich vlastní medicínu,“ jak se mnozí z nich obávali, neměla být mstou za to, jak se japonské jednotky chovaly za války na okupovaných územích a její primární účel nebyl dohled nad vyplácením válečných reparací. Vojenská okupace, ve své podstatě antiteze svobody, se paradoxně měla stát nástrojem, který Japonsko osvobodí.

Cílem Spojenců¹ bylo zajistit, aby se Japonsko znovu nestalo hrozbou světovému míru. Rozpuštění ozbrojených sil a demontáž vojenského průmyslu sice byla rychlým a účinným opatřením, ale sama o sobě nemohla být trvalým řešením. Tím se mohla stát jediné důkladná reforma institucí a celé společnosti směrem k demokratičtějšímu uspořádání. Pod spojeneckým dohledem tak mělo vzniknout nové odzbrojené a demokratické Japonsko, které by se mohlo stát plnohodnotným kooperujícím členem mezinárodní komunity.

Hlavním nástrojem tohoto spojeneckého dohledu byla okupační správa, která měla prostřednictvím japonské vlády a byrokracie potřebné reformy prosadit. Rozhodnutí využít pro okupaci existující japonské vládní struktury vyplývalo především z toho, že Spojené státy neměly zdroje, které by přímá okupace s takto ambiciózními cíli vyžadovala. Okupační správa měla dvě složky – složku civilní (GHQ/SCAP) a složku vojenskou (GHQ/AFPAC).² Civilní SCAP vznikl vydělením a rozšířením Sekce vojenské vlády (MGS), jež byla součástí AFPAC, a oficiálně zahájil svou činnost 2. října 1945. Obě složky podléhaly velení MacArthura, který byl zároveň obdařen značnou diskreční pravomocí ve vztahu k japonské vládě. Tuto pravomoc mohl uplatňovat v případech, kdy se mu činnost japonské vlády v implementaci okupačních nařízení jevila jako nedostatečná.

Rozsah liberálních a demokratizačních reforem, jež Japonsko pod vedením MacArthura v prvních měsících okupace zažilo, nemá v historii obdoby. Represivní zákony byly zrušeny a političtí vězni propuštěni, ženám bylo dáno volební právo a ochrana základních lidských práv a svobod byla zaručena.³ V ústředí okupační správy vznikaly ambiciózní plány na rozpuštění koncernů *zaibacu*, což spolu s podporou odborového hnutí mělo přispět k demokratizaci ekonomiky a k rovnějšímu rozdělení výrobních prostředků. Vzdělávací systém měl být

¹ Za Spojence jsou označovány ty země, které ve druhé světové válce stály proti mocnostem Osy. Na začátku války to byla Francie, Polsko a Velká Británie, aliance se však brzy rozšířila. Prvního ledna 1942 podepsalo ve Washingtonu Deklaraci Spojených národů 26 zemí. V čele aliance stanuli vůdci Spojených států, Velké Británie a Sovětského svazu, za dalšího významného Spojence byla považována Čína. V době, kdy Japonsko kapitulovalo, se mezi Spojence řadilo 50 zemí, které byly původními signatáři Charty Spojených národů (mezi původní signatáře, kterých bylo 51, se řadí i Polsko, které však Chartu podepsalo až 15. října 1945). Samotná Organizace Spojených národů (OSN) oficiálně zahájila činnost 24. října 1945, kdy byla smlouva ratifikována národními parlamenty příslušného počtu zemí.

² Ozbrojené síly Armády Spojených států v Pacifiku (USAFPAC, zkráceně AFPAC) byla nově vytvořená organizační struktura, která byla založena 4. 4. 1945 a která pod sebe zahrnuje většinu amerických jednotek v tichomořské oblasti (1., 6., 8. a 10. armáda, Ozbrojené síly Armády Spojených států v západním Pacifiku, Ozbrojené síly Armády Spojených států ve středním Pacifiku, Dálnovýchodní letecká síla a některé další). Důvodem ke zřízení tohoto společného velení byla příprava na invazi hlavních japonských ostrovů. Hlavní velitelství se po japonské kapitulaci přesunulo z Filipín do japonské Jokohamy. Okupační síly, které mělo nově přesunuté velitelství pod svým velením, byly tvořeny Šestou a Osmou armádou. (Takemae, 2002 str. 49)

³ Je třeba nezapomínat na dříve zmíněný paradox svobody a demokracie pod vojenskou okupací. I přes proklamovanou svobodu projevu fungoval pod okupační správou úřad pro civilní cenzuru, který zaměstnával 6000 úředníků (Dower, 2000 str. 406). I samotný *modus operandi* okupační správy byl armádně hierarchický a v podstatě autoritářský nežli jakkoliv demokratický.

liberalizován a očištěn od militarismu a nacionalismu stejně jako veřejný sektor od prominentů starého režimu. Revoluční pozemková reforma zlikvidovala vrstvu zámožných rentiérů a poskytla levnou půdu zbídačeným pachtýřům. Avšak tou největší a nejtrvalejší změnou, která změnila institucionální strukturu politického systému a spolu s tím základy celé společnosti, bylo vyhlášení nové poválečné ústavy.

Příběh zrodu této ústavy v sobě obsahuje vše, co bylo pro americkou okupační politiku v Japonsku typické, skvěle ilustruje rozporuplné motivy jejích účastníků a mechanismy, jakými byly tyto rozpory překonávány či obcházeny. Sepsání návrhu nové ústavy Američany za zavřenými dveřmi kanceláře, vynucená spolupráce vlády a narychlo zvolený Císařský parlament, který měl návrh schválit, to vše ukazuje na pofidérnost a nedemokratičnost metod, kterými byla Japonsku demokracie ordinována. Snaha Washingtonu a především samotného MacArthura o vyčlenění ostatních Spojenců z řízení okupace (další z charakteristických rysů této „spojenecké“ okupace) byla v podstatě tím, co tento frenetický sprint za novou ústavou odstartovalo. MacArthur při něm znovu zúročil svoji patronaci císařského trůnu a v roli Hirohitova ochránce před ostatními Spojenci přesvědčil konzervativní vládu ke spolupráci. Na druhou stranu ani vláda se ve snaze vydobýt si na Američanech ústupky neváhala uchýlit ke svému tradičnímu vyjednávacímu prostředku a strašit okupační správu hrozbou komunismu, kterou by s sebou příliš liberální ústava nesla.

V obsahu amerického návrhu se mísil lidsko-právní idealismus a liberalismus inspirovaný Rooseveltovou politikou Nového údělu (Dower, 2000 str. 370). Stejně myšlenkové směry prostupovaly i ostatními reformními opatřeními v první fázi okupace. Zároveň se zde však odrážel další charakteristický rys amerického přístupu, a to ignorace japonské kultury, tradic a právního systému.

V přijetí a vyhlášení nové ústavy můžeme spatřovat vyvrcholení demilitarizačních (slavný devátý článek) i demokratizačních opatření a v procesu, který tomu předcházela, jsou patrné všechny konstitutivní elementy, které dávají poznat samotnou podstatu formy americké okupace. Tato práce si klade za úkol tento proces analyticky rozebrat, poukázat na komunikační nedorozumění, která jej provázela, zdůraznit kulturní rozdíly mezi americkými okupanty a Japonci a pokusit se vysvětlit, jak se tyto rozdíly do ústavního návrhu promítly. Středobodem práce jsou události dvou dnů, čtvrtého a pátého března 1946, kdy došlo k dlouhému jednání mezi představiteli japonské vlády a úředníky okupační správy. Z něho vzešel kompromisní návrh, který byl o pár měsíců později (25. 6.) takřka beze změn předložen ke schválení nově zvolenému Císařskému parlamentu. Je to právě v tomto bodě, kde se nejvýrazněji střetly americké a japonské představy o systému vlády, roli státu a roli

jedince v něm. A čí představa nakonec převládla? V jakých bodech byli ochotni Američané ustoupit a na jakých trvali? Zodpovězením těchto a podobných otázek se v průběhu práce pokusíme přiblížit k odpovědi na otázku, zdali situace skutečně vyžadovala takto radikální zásah americké okupační správy do procesu ústavní revize, která dle původních plánů měla proběhnout v japonské režii, a zdali může být tento zásah ospravedlněn svým záměrem.

2. Proces tvorby amerického návrhu

Je známým faktem, že prvotní návrh japonské poválečné ústavy vznikl v kancelářích okupační správy. Autoři návrhu byli převážně Američané, příslušníci vlivné Vládní sekce (Government section), v jejímž čele stál brigádní generál Courtney Whitney, MacArthurova pravá ruka. I přesto, že tento návrh před svým schválením prodělal desítky změn, tak Ústava Japonska svoji americkou provenienci ani dnes nezapře (viz [Přílohy](#) – Srovnání amerického návrhu a výsledného znění Ústavy Japonska). Méně známým faktem ale je, co k tomuto rozhodnutí MacArthura vedlo. Proč neposkytl vládě více času a prostoru k tomu, aby přišla se svým vlastním návrhem ústavní revize? Proč nenechal japonský lid zvolit si svůj ústavodárný konvent, který by návrh nové ústavy vytvořil?

Nejprve je třeba zvážit počáteční postoj japonské vlády. Japonsko se kapitulací zavázalo k realizaci bodů stanovených Postupimskou deklarací. Jedním z těchto závazků bylo „oživit a posílit demokratické návyky japonského lidu.“ Tato formulace potvrzovala přesvědčení japonské vlády, že demokracie může fungovat i pod Ústavou Meidži a že k posílení demokratických návyků bude stačit reforma některých zákonů, zrušení omezení občanských svobod či rozšíření práv jedince na účast v politickém životě (Moore, a další, 2002 str. 51). Přesvědčení vlády potvrzovaly i obě dvě zveřejněné washingtonské direktivy zaslané MacArthurovi (JCS 1380, SWNCC 150), dle kterých nebylo „povinností okupačních sil nastolit v Japonsku novou formu vlády, jež by neměla podporu svobodně vyjádřené vůle japonského lidu“ ([RM044](#), [RM030](#)).⁴

MacArthur poprvé zmínil potřebu ústavní revize nejspíše při neformálním setkání s Konoem Fumimarem, místopředsedou tehdejší vlády Higašikuniho Naruhika, které se uskutečnilo 13. 9. 1945,⁵ a svá slova znovu potvrdil na druhém setkání 4. října, den před demisí Higašikuniho kabinetu, při kterém MacArthur prohlásil, že „ústava musí být zrevidována,“ že do ní „musí být zahrnuty liberální elementy,“ a že „pokud kolem sebe Konoé shromáždí liberální síly a představí veřejnosti návrh revize ústavy, bude jej parlament následovat“ ([RM061](#)). Konoé se sám bez přímého pověření (MacArthurova slova byla spíše

⁴ Ne všichni úředníci sdíleli tento názor vlády a hned z počátku okupace bylo sepsáno několik memorand upozorňujících na nutnost revize ústavy pro naplnění podmínek stanovených Postupimskou deklarací. Tento názor zastával i profesor ústavního práva Mijazawa Tošioši a Jabe Teidži. Avšak žádné z těchto doporučení se z daleka nepřiblížilo radikálnosti pozdějšího amerického návrhu ([RM058](#), [RM059](#), [RM062](#)).

⁵ Setkání proběhlo z iniciativy samotného Konoeho. Záznam ze schůze však neexistuje. Ze zprávy, kterou Konoé podal vládě, vyplývá, že i přes údajnou neschopnost MacArthurova tlumočnicka Konoé vyrozuměl, že nezbytné politické reformy budou zahrnovat i revizi Ústavy Meidži (Moore, a další, 2002 str. 64).

výzvou než rozkazem) iniciativně pustil do práce na prvních podkladech a i přes odstoupení vlády v ní pokračoval jako zmocněnec Úřadu strážce císařské pečeti (Naidaidžinfu 内大臣府).

Při setkání s Higašikuniho nástupcem (11. 10. 1945), Šideharou Kidžúróem, zopakoval MacArthur, že „reformy, kterými musí Japonsko projít, budou nepochybně zahrnovat i revizi ústavy“ (Moore, a další, 2002 str. 73), avšak ani nyní Šideharu tímto úkolem přímo nepověřil. MacArthur stejně jako Washington očekával v této záležitosti japonskou iniciativu. V reakci na to, Šidehara ustanovil Komisi pro studium nedostatků Ústavy⁶ (*Kenpó mondai čósa iinkai* 憲法問題調査委員会) a jejím předsednictvím pověřil Macumota Džódžiho, bývalého profesora obchodního práva z Tokijské univerzity, který již v minulosti zastával několik významných vládních postů. Konoe a Macumoto se dohodli, že každý bude pokračovat ve svém vyšetřování a každý připraví vlastní zprávu – Konoe pro císaře a Macumoto pro vládu.

Konoe však brzy vypadl ze hry. Z důvodu několika nešťastných rozhovorů s americkými novináři, které popudily domácí veřejné mínění, se SCAP⁷ od jeho činnosti distancoval. Konoe i přesto ve své práci pokračoval a 22. listopadu přednesl výsledek svého snažení císaři. SCAP však musel jeho zprávu chtě nechtě ignorovat, neboť se jeho jméno ocitlo na seznamu obžalovaných z válečných zločinů. O pár dní později Konoe Fumimaro spáchal sebevraždu.

Macumotova komise, ačkoliv složená z nejlepších právních odborníků a specialistů na ústavní právo, byla ve své práci značně omezena nedostatkem informací ze strany okupační správy a konzervativními názory svých členů. Po fiasku s Konoem byla veškerá komunikace s japonskou stranou ohledně ústavní revize přerušena. Jediné, s čím mohla Macumotova komise pracovat, byla Postupimská deklarace a dříve zmíněné washingtonské direktivy. Velká část komise navíc sdílela Šideharův názor, že demokratizace lze dosáhnout změnou jednotlivých zákonů a že Ústava Meidži žádné úpravy nepotřebuje.

2.1 SCAP přebírá iniciativu

Výše zmíněná základní nedorozumění mezi japonskými vládními kruhy a okupačními autoritami ohledně toho, do jaké míry má být Ústava Meidži zrevidována, vyšla plně a

⁶ Dalším Šideharovým důvodem k ustanovení komise mohla být snaha sebrat iniciativu z rukou Konoeho a ostatních úředníků císařského dvora a vrátit otázku ústavní revize zpět na vládní hřiště (Koseki, 1997 str. 12).

⁷ Zkratka SCAP (Supreme Commander of Allied Powers) byla původně akronymem MacArthurovy funkce vrchního velitele spojeneckých sil, ale brzy se rozšířila jakožto označení pro celou okupační správu. V této práci je zkratka SCAP používána výhradně ve svém odvozeném významu.

především veřejně najevo ve chvíli, kdy noviny Mainiči získaly a následně publikovaly reformní plán navržený Macumotovou komisí. Návrh, jenž obsahoval pouze kosmetické úpravy stávající ústavy, byl označen za zpátečnický a okamžitě se ocitl pod silnou kritikou médií i veřejnosti. Vláda i samotná komise se od návrhu distancovala a označila jej za osobní návrh jednoho z členů komise.⁸ SCAPu se však tento mediální únik náramně hodil, neboť mu poskytl opodstatnění, proč konečně převzít ústavní revizi do svých rukou. Načasování bylo vskutku tak příhodné, že někteří pozorovatelé podezírali SCAP, že únik návrhu do novin pro Mainiči zprostředkoval (Koseki, 1997 str. 78). Charles Kades, jeden z hlavních tvůrců amerického návrhu, však zastával přesvědčení, že šlo o pouhou shodu náhod (Kades, 1989).

I přesto, že žádná oficiální komunikace mezi SCAPem a Macumotovou komisí neexistovala, SCAP jistě informace o průběhu jednání komise měl a lze tedy předpokládat, že již dříve bylo zřejmé, že tento návrh nebude v souladu s jeho představami (Moore, a další, 2002 str. 77). Zveřejnění návrhu však bylo pouhou zážehovou jiskrou. Již koncem prosince 1945 byla v ústředí okupační správy dokončena zpráva o předběžném přezkoumání japonské ústavy, ve které byl uveden seznam překážek, jež „brání rozvoji demokracie,“ a sada doporučení určených k jejich odstranění formou ústavní revize ([RM132](#)). Další zpráva z 11. 1. 1946 obsahovala podrobnou kritiku návrhu vytvořeného soukromou Asociací pro studium ústavy (*Kenpó kenkjūkai* 憲法研究会)⁹ a výčet jeho „výtečných liberálních opatření“ ([RM102](#)). V tento den také MacArthur obdržel od JCS finální verzi dokumentu Reforma japonského vládního systému (SWNCC 228) určující postoj Washingtonu a obsahující základní linie, dle nichž by se měla reforma japonského systému ubírat. Z těchto zpráv a předběžných studií lze usuzovat, že SCAP měl vcelku jasnou představu, jakou ústavu by si pro Japonsko představoval, avšak byl zde problém, jak tuto představu sdělit japonské straně. Jak Washington tak MacArthur totiž sdíleli přesvědčení, že pokud by bylo Japonsko ke změnám ve své vládní struktuře donuceno, tak by se rapidně snížila šance, že se změny uchytí a přežijí samotnou okupaci.¹⁰

⁸ V čemž měla vláda pravdu. Ve skutečnosti šlo o návrh Mijazawy Tošijošiho, avšak jeho návrh byl téměř totožný s návrhem, který Macumoto zaslal SCAPu 8. 2. 1946 (Koseki, 1997 str. 61).

⁹ Poté co média informovala o možné revizi stávající ústavy, začali politické strany, akademici i angažovaní jedinci sepsávat své vlastní návrhy nové ústavy. Tyto návrhy byly zasílány vládě a uveřejňovány v denním tisku. SCAP na rozdíl od Macumota tyto aktivity bedlivě sledoval a několika návrhy se i inspiroval (Koseki, 1997). Asociace pro studium ústavy byla skupinou intelektuálů, v jejímž čele stál Takano Iwasaburó a mladý vědec ústavního práva Suzuki Jasuzó. Takano byl také jedním z autorů návrhu Socialistické strany.

¹⁰ Navíc by tímto byly porušeny Haagské úmluvy z roku 1907, které explicitně zakazují okupující mocnosti měnit politickou strukturu okupovaného státu, a Atlantická charta z roku 1941, která potvrdila právo každého národa na sebeurčení. USA by se takto vystavily riziku nařčení z porušování mezinárodního práva (Takemae, 2002 str. 270).

Na horizontu se navíc rýsoval další problém. Vrchní velitel spojeneckých sil, generál Douglas MacArthur, byl i přes název své funkce zcela mimo kontrolu spojeneckých vlád. To se však mělo změnit. Moskevská dohoda podepsaná 27. 12. 1945 vytvořila z neškodné Poradní komise pro Dálný východ (FEAC) značnými pravomocemi obdařenou Komisi pro Dálný východ (FEC). Ta měla např. možnost rozhodovat o okupační politice formou direktiv zasílaných přes americký sbor načelníků štábů MacArthurovi, který pak byl zodpovědný za jejich implementaci. Dále měla právo přezkoumávat direktivy z Washingtonu a kroky podniknuté samotným MacArthurem k realizaci takto vydaných rozhodnutí. Spojené státy si sice ponechaly právo zasílat provizorní direktivy v naléhavých případech, které FEC nemohl nijak ovlivnit, avšak žádná z těchto direktiv nesměla mít za předmět ústavní reformu či jakékoliv jiné změny v japonské vládní struktuře. Příčinou toho, že se FEC později ukázal jako bezzubý orgán, který běh okupace zásadně neovlivnil, bylo právo veta, jež bylo poskytnuto Spojeným státům, Sovětskému svazu, Číně a Velké Británii, což spolu s rostoucím rozporem v mezinárodních zájmech USA a SSSR vedlo k zablokování komise. Dalším z důvodů byla nutnost komunikace s MacArthurem přes americké velení, které často zprávy záměrně zdržovalo. Avšak v době jeho vzniku¹¹ existovala v Tokiu reálná obava, že se věc ústavní reformy ocitne mimo MacArthurovu pravomoc, což přinutilo okupační správu jednat.

Zveřejnění Macumotova návrhu navíc ukázalo na neschopnost japonské strany vyprodukovat přijatelný oficiální reformní návrh. Ve stejný den, kdy Macumotův návrh unikl do novin, se MacArthurovi dostalo na stůl memorandum vypracované Vládní sekcí a pojednávající o jeho pravomoci v otázce ústavní reformy. Vládní sekce došla interpretací kapitulačních dokumentů, direktiv z Washingtonu a ostatních určujících dokumentů k závěru, že vrchní velitel spojeneckých sil má „neomezenou pravomoc v jednání, jež by vedlo ke změně japonské ústavní struktury s výjimkou zrušení císařské instituce, a to do té doby, dokud FEC nevydá vlastní oficiální stanovisko k této věci“ ([RM140](#)). Schůze s japonskými představiteli, během které měl být diskutován návrh Macumotovy komise (návrh v podstatě totožný s návrhem publikovaným v Mainiči), byla již naplánovaná, avšak očekávaná nepřijatelnost návrhu spolu s časovým tlakem vedla Američany k rozhodnutí sepsat pro japonskou stranu modelový návrh nové ústavy, jehož obsah, forma a základní principy by mohly japonské vládě posloužit jako vodítko.

¹¹ SCAP (konkrétně Whitney) brzy přišel na to, že bude-li dávat příkazy japonské vládě nepřímě, tedy formou rady a případného nátlaku a ne formou psané direktivy či rozkazu, tak znemožní případnou intervenci FECu. Pokud nebyly vydány oficiální rozkazy, nebylo co přezkoumávat a proti čemu brojit (Finn, 1992 str. 88).

Z dnešního pohledu je těžké určit, zdali myšlenka na sepsání modelového návrhu vzešla od samotného MacArthura nebo od vedoucího Vládní sekce Courtneyho Whitneyho. Někteří historici tvrdí, že se jednalo o společnou akci MacArthura a Vládní sekce (Moore, a další, 2002) (Dower, 2000), zatímco jiní hovoří o významnější roli Whitneyho a jeho Vládní sekce (Koseki, 1997) (Finn, 1992). O nezanedbatelnosti Whitneyho role svědčí i fakt, že to byl právě on, kdo nechal sepsat memorandum pro MacArthura ohledně jeho pravomocí k ústavní revizi a kdo vypracoval zprávu o nepřijatelnosti Macumotova nešťastně zveřejněného návrhu. Koseki dokonce uvádí, že Whitney usiloval o přidělení tohoto prestižního a důležitého úkolu své sekci v rámci soupeření o vliv mezi jednotlivými částmi okupační správy (Koseki, 1997).

MacArthurův zájem na celé věci nebyl pouze snahou, aby tato historická reforma proběhla čistě v jeho režii a pod jeho kontrolou. Již od začátku okupace vyvíjel nebývalé úsilí na ochranu císařovy osoby¹² - úsilí, jež by mohlo být Spojenci zmařeno právě díky konzervativním snahám samotných Japonců. Jediné, co by mohlo císaře zachránit a zachovat jej v čele státu navzdory Spojencům, bylo učinit jeho roli symbolickou, ústavně jasně vymezenou a podřízenou lidově volenému zastupitelskému orgánu. Sám MacArthur po konci okupace trval na tom, že zachování císařského systému bylo pro politické a kulturní přežití Japonska nezbytné¹³ (Dower, 2000 str. 362).

2.2 MacArthurovy tři základní principy

Třetího února, dva dny poté, co MacArthur obdržel Whitneyho memorandum o své pravomoci v oblasti ústavní revize a co Mainiči zveřejnily návrh Macumotovy komise, zaslal MacArthur Whitneymu tři základní principy, které by měl modelový návrh obsahovat.¹⁴

1. Císař je hlavou státu.
Jeho nástupnictví je dynastické.

¹² Toto úsilí nevyvíjel pouze MacArthur. Někteří odborníci z amerického ministerstva zahraničí (Hugh Borton, Joseph Ballantine, Joseph Grew a další) razili od počátku teorii „císaře loutky“ ovládaného militaristy, který by mohl po válce posloužit jako prostředek k hladkému prosazení plánovaných reforem. V okupační správě byl hlavním ochráncem císaře Bonner Fellers, dle kterého byl císař spirituálním jádrem celého národa. Fellers varoval, že obžalování císaře z válečných zločinů, vynucená abdikace, či úplné zrušení císařské instituce by mělo za následek masové nepokoje, povstání proti okupantům, či dokonce revoluci (Takemae, 2002 str. 259). MacArthur byl ve své ochraně Hirohita nepochybně ovlivněn Fellersovými memorandy, avšak zároveň si byl velmi dobře vědom, že veřejné zastání se císaře mu zajistí respekt a úctu japonského obyvatelstva.

¹³ Toto MacArthurovo prohlášení bylo učiněno v odpověď na otázku Takajanagiho Kenzóa, předsedy Ústavní komise, která byla zákonně ustanovena v roce 1956 za účelem detailního prozkoumání okolností vzniku ústavy, jejího fungování a případné možnosti revize.

¹⁴ Dodnes není jasné, zdali skutečné autorství těchto tří principů náleží spíše MacArthurovi či Whitneymu, nebo zdali šlo o společnou práci těchto dvou.

Jeho povinnosti a pravomoci budou vykonávány v souladu s Ústavou a s ohledem¹⁵ na základní vůli lidu, jak stanoví tato Ústava.

2. Svrchované právo národa vést válku je zrušeno. Japonsko se zříká války jakožto prostředku k řešení konfliktů i jakožto prostředku k zachování své vlastní bezpečnosti. Pro svou obranu a ochranu se spoléhá na vyšší ideály, jež nyní hýbou světem.

Žádné pozemní, námořní, ani letecké síly nikdy nebudou schváleny a žádné japonské síle nebudou přiznána práva válečného stavu.

3. Japonský feudální systém bude zrušen.

Šlechtická práva, vyjma práv císařského rodu, se nebudou vztahovat na dobu po životě těch, kteří je nyní drží.

Žádný šlechtický titul, od této chvíle dál, s sebou nenese právo na národní či civilní vládu.

Strukturální rozpočet podle britského systému.

([RM141](#))

Americký historik John Dower o tomto momentu kriticky píše:

„Není žádný jiný případ, který by lépe ilustroval MacArthurův grandiózní styl. Jeho pomocníci obratně rozebrali základní spojenecké a americké dokumenty potvrzující tak jeho široké pravomoci. MacArthur neváhal a chopil se této příležitosti k interpretaci svých instrukcí takovým způsobem, o jakém se nikomu ani nesnilo. Nikdo z těch, kdo byl v té době u moci, nikdy nenavrhl ba si ani nedokázal představit, že by Američané mohli sepsat pro Japonsko ústavu. Typické bylo i pompézní vyhlášení základních principů (monarchie, pacifismus, zrušení feudalismu) stejně jako delegování práce na ostatních detailech na své podřízené. Hranice mezi „nejvyšším velitelem“ a Nejvyšší bytostí byla v MacArthurově mysli vždy velmi tenká. V těchto památných dnech na začátku února se přiblížil k tomu zrušit tuto hranici úplně.“ (Dower, 2000 str. 361)

Dowerova kritika MacArthura není v tomto případě zcela oprávněná. I přesto, že MacArthur byl bezesporu člověk se sklony k pompéznosti a grandióznímu vystupování, byl také člověk schopný kompromisu, což dokazuje především fakt, že schválil návrh vypracovaný Vládní sekci, ve kterém byl jeho první a druhý princip mírně, avšak ne zcela bezvýznamně, pozměněn. Daleko větších změn doznaly tyto principy (především druhý a třetí) při průchodu Parlamentem a opět bez jakékoliv viditelné snahy z MacArthurovy strany zachovat svoji původní vizi.

Čtvrtého února představil Whitney celý plán i s MacArthurovými principy na schůzi Vládní sekce. Dle zápisu z této schůze začal Whitney oznámením, že sekce zasedne jako

¹⁵ V kolekci dokumentů Raye Moorea a Donalda Robinsona je užito slova „responsive to“ (vnímavý, citlivý k, zde volněji přeloženo ‘s ohledem’), avšak Dower ve své práci uvádí „responsible to“ (zodpovědný). Příčinou této odlišnosti je typografická chyba, neboť v původním dokumentu stálo „responsibe“, což snadno mohlo znamenat jak „responsive“ tak „responsible“, navíc obě dvě varianty dávají v daném kontextu smysl. Verze tohoto dokumentu se slovem „responsibe“ v (Kades, 1989).

ústavodárný konvent s úkolem sepsat novou ústavu Japonska¹⁶ (RM143). Tato nová ústava bude následně předložena japonské straně na plánované schůzi, během které měl Macumoto představit vládní návrh. O tomto návrhu se předpokládalo (díky mediálnímu úniku a zprávám, jež SCAP z jednání Macumotovy komise měl), že bude příliš konzervativní a pro SCAP nepřijatelný. Whitney měl za úkol přesvědčit japonskou delegaci, že jediná možnost, jak zachovat v Japonsku císařství, je přijetí takového ústavního návrhu, jenž by byl spíše levicově orientován, a že se očekává, že japonští zástupci svůj návrh změní takovým způsobem, aby lépe odpovídal požadavkům SCAPu na liberální ústavu.¹⁷

SCAP si již nemohl dovolit čekat, až a zdali vůbec japonská vláda vyprodukuje nový přijatelný návrh. A tak bylo rozhodnuto, že SCAP sepíše návrh, který by vládě posloužil jako vodítko pro rychlé vytvoření návrhu vlastního, jenž by byl (samozřejmě až po schválení MacArthurem) předložen k posouzení Císařskému parlamentu. Vládní sekce dostala na práci týden a vše muselo probíhat v nejvyšším utajení. Časový tlak, který celou práci provázel, byl způsoben především obavou, že by FEC vydal rozhodnutí v otázce ústavní revize a sebral tak MacArthurovi a jeho Vládní sekci vítr z plachet. Navíc, pokud bude návrh vyhotoven, vládou upraven a zveřejněn dostatečně včas, bude se moci stát hlavním tématem na duben naplánovaných voleb do Císařského parlamentu, který by měl o návrhu jednat a případně jej schválit. Jak uvádí ve svých pamětech sám MacArthur: „Očekával jsem, že do voleb bude nová ústava dokončena a že tedy hlasování bude fakticky plebiscitem“ (MacArthur, 2011 [c1965] str. 176). Tím by vše zůstalo v souladu s Postupimskou deklarací, která Japonsku zaručovala „zodpovědnou, míru nakloněnou vládu“ ustanovenou v souladu se „svobodně vyjádřenou vůlí jeho lidu.“

2.3 „Ústavodárný konvent“

Vládní sekce měla před sebou nelehký úkol. Model ústavy musel být sepsán do týdne, přičemž veškerá práce musela probíhat v nejvyšším utajení.¹⁸ Toto utajení mělo v zásadě dva

¹⁶ V Kadesem upravené verzi zápisu schůze, který byl pořízen Ruth Ellermanovou, jsou slova „novou Ústavu Japonska“ upravena na „modelovou ústavu k předložení japonskému lidu.“ (RM144)

¹⁷ Dle původního zápisu Whitney dokonce prohlásil, že byl zmocněn generálem MacArthurem nejen k pohrůžce použití síly, ale k jejímu samotnému užití, bude-li to k přesvědčení japonských zástupců nutné. V Kadesem upravené verzi je tato část zcela vyškrtuta a o osmnáct let později učinil Rowell místopřísežné prohlášení, že tato slova na schůzi nikdy nepadla (RM143).

¹⁸ Ani ostatní sekce SCAPu o práci Whitneyho týmu nic nevěděli. Utajení celého projektu bylo pro Američany tak důležité, že žádost Milтона Esmana, jednoho z tvůrců, aby byli k práci přizváni někteří liberální japonští intelektuálové, byla nejen zamítnuta, ale dokonce vyústila v Esmanovo dočasné odvelení (Takemae, 2002 str. 277).

důvody. Za prvé, MacArthur si byl dobře vědom, že se pohybuje na hraně svých pravomocí jak vůči Spojencům, tak vůči Washingtonu a prozrazení by zcela jistě vyvolalo diplomatickou roztržku. Za druhé, SCAP plánoval, že svůj návrh předá japonské vládě, která ho představí japonské veřejnosti a světu jakožto svůj vlastní. Císařskému parlamentu bude návrh posléze prezentován formou císařského výnosu jakožto revize stávající ústavy, čímž bude dodržen ústavně-revizní proces daný Ústavou Meidži a právní kontinuita tak zůstane zachována.

Tento postup byl zvolen především proto, že pro ustavení nové ústavy neexistoval precedens. Pokud by Američané arbitrárně rozhodli, že nová ústava bude přijata tak a tak, mohla by být po skončení okupace paradoxně napadena jako protiústavní, a to z toho důvodu, že nebyla přijata v souladu s revizním procesem daným tehdy platnou ústavou.

Na rozdíl od japonských návrhů (návrhy Konoeho, Macumota či Mijazawy), které byly vypracovávány jednotlivci uzavřenými od světa na odlehlých místech, americký návrh byl výsledkem perfektní týmové práce. Práce byla rozdělena na logické celky, bylo zorganizováno sedm komisí a každé z nich byla přidělena práce na jedné oblasti. Činnost všech skupin koordinovala řídicí komise a na celý projekt dohlížel Whitney, který se samotné práce neúčastnil, pouze rozhodoval v případech, kdy se členové řídicí komise nemohli dohodnout.

Whitneyho tým čítal 23 lidí, 16 vojáků a 7 civilistů. Trojice důstojníků, plukovník Charles Kades, velitel¹⁹ Alfred Hussey a podplukovník Milo Rowell, tvořila řídicí komisi.²⁰ Všichni tři měli výborné právní vzdělání a několikaletou právnickou praxi, avšak nikdo z nich, stejně jako nikdo jiný z celého týmu, nebyl odborníkem na ústavní právo. Na rozdíl od liberálně smýšlejícího Kadese byli Hussey a Rowell spíše konzervativci (stejně jako Whitney), avšak všichni, vzhledem k tomu, že byli víceméně vrstevníky a že žili a studovali v USA za Rooseveltovy éry, sdíleli liberálního ducha oné doby (Moore, a další, 2002 str. 97). Nikdo z nich nedisponoval hlubšími znalostmi v oblasti Japonska, což obecně pro práci ve SCAPu nebylo na škodu. Ke všem znalcům a expertům na předválečné Japonsko bylo totiž přístupováno se značným skepticismem a málokdy jim bylo dáno zastávat některý z důležitějších úřadů. Dle názoru Richarda Poolea, jednoho z tvůrců amerického návrhu, bylo „ve výsledku prospěšné, že okupace byla řízena lidmi, kteří nebyli nasáklí starým Japonskem, kteří měli k věci svěží přístup a kteří se tak nebáli na Japonsko zkoušet nové koncepty“ (Dower, 2000 str. 366).

¹⁹ Commander - hodnost v Námořnictvu Spojených států.

²⁰ Čtvrtým členem řídicí komise byla slečna Ruth Ellermanová, která zastávala práci sekretářky a zapisovatelky, a na samotné práci na návrhu se nejspíše nepodílela, popřípadě její přínos není znám.

Pár členů týmu však tvořilo čestnou výjimku z tohoto pravidla. Cyrus Peake, člen komise pro výkonnou moc, byl držitelem doktorátu z Kolumbijské univerzity se zaměřením na historii východní Asie a jedním z editorů odborného časopisu *Far Eastern Quarterly*. Cecil Tilton, člen komise pro místní samosprávu, pracoval na politickém a ekonomickém výzkumu Číny, Koreje a Japonska a od začátku okupace se zabýval problematikou japonské místní správy. Harry Emmerson Wildes, člen komise pro občanská práva byl autorem knihy *Social Currents in Japan* (1927) a v letech 1924-25 přednášel na univerzitě Keiō. Ve stejné komisi pracovala i mladá Beate Sirota, která v Japonsku vyrůstala a jako jedna z mála ovládala plynule japonštinu.

Zbytek týmu pocházel z nejrůznějších prostředí. Pár příkladů pro představu: Guy Swope, bývalý kongresman a guvernér Portorika; Milton Esman, držitel doktorátu z Princetonské univerzity, zaměření veřejná správa; Osborne Hauge, šéfredaktor a vydavatel; Frank Rizzo, investiční bankéř z Wall Street; Roy Malcolm, specialista na zpravodajské služby; Pieter Roest, profesor sociologie.

Díky ohromnému pracovnímu nasazení všech zúčastněných byl návrh hotov již za šest dní a 10. února jej Whitney osobně předal MacArthurovi, který ho téměř bez výhrad schválil.²¹ Návrh ještě prošel drobnými textovými úpravami a finální verze byla odevzdána 12. 2., tedy den před plánovanou schůzkou s představiteli japonské vlády.

2.4 Základní principy návrhu

Výsledek práce Vládní sekce byl vskutku revoluční. Ve své podstatě ztělesňoval konstituční monarchii v její nejliberálnější podobě modelované dle britského parlamentního systému. Nejvyšším orgánem státu byl učiněn Parlament, výkonná moc byla omezená a bez práva veta, soudní moc byla jasně oddělena od ostatních složek moci, byly položeny základy místní samosprávy, postavení císaře se stalo čistě symbolickým a svrchovanost připadla lidu. Nejvíce prostoru pak bylo věnováno kapitole Práv a povinností občanů, která lidu zaručovala široké spektrum základních lidských a občanských práv a svobod. Platnost šlechtických titulů měla skončit se životy právě žijící šlechty, přičemž bylo zdůrazněno, že titul neopravňuje jeho nositele k žádné formě výkonu moci. Ženy byly zrovnoprávněny jak v politické rovině tak

²¹ MacArthur vyškrtl článek, který zakazoval budoucí revizi článků týkajících se práv a povinností občanů a schválil Whitneyho pompézní [10. článek](#).

v záležitostech týkajících se rodiny a manželství.²² A v neposlední řadě, válka jakožto svrchované právo národa bylo zrušeno a udržování ozbrojených sil zakázáno.

Takto liberální návrh by konzervativní Šideharova vláda nejen nikdy nesepsala, ale ani by jej nepřijala za svůj nebýt absolutní moci vítězů a MacArthurovy neotřesitelné autority. Avšak vláda se přeci jen úplně nevzdala a pokusila se otestovat, do jaké míry se musí ve svém návrhu amerického modelu držet a do jaké míry si jej může upravit. Tato snaha o „pojaponštění“ amerického návrhu nejlépe ilustruje, jak odlišné představy měly SCAP a japonská vláda ohledně rozsahu revize a hloubky změn, jimiž by měla japonská společnost projít.

²² Takto široce pojaté ústavně zakotvené zrovnoprávnění žen nejen co do volebního práva, ale i co do rodinných záležitostí bylo vsutku bezprecedentní a bylo především výsledkem snahy mladé Beaty Siroty. Podobné opatření nenalezneme ani v Ústavě Spojených států ani v ústavách většiny evropských zemí (Takemae, 2002 str. 278).

3. Překlad a modifikace amerického návrhu a proces jeho přijetí

Modelový návrh, který na počátku února vznikl v kancelářích Vládní sekce, a výsledné znění Ústavy Japonska, jak byla vyhlášena císařem 3. 11. 1946, se v mnoha ohledech liší a zdaleka se nejedná o totožný dokument. Změny, kterých návrh doznal, byly především výsledkem prvotních snah japonské vlády a následného jednání v obou komorách nově zvoleného Císařského parlamentu. I přesto si však návrh zachoval veškeré své základní principy – symbolické postavení císaře, svrchovanost lidu, odmítnutí války, důraz na lidská práva, parlament jakožto nejvyšší orgán státní moci a pro moderní Japonsko zcela nový koncept autonomní místní samosprávy. Nejvýraznější změnou v návrhu (a zároveň jednou z prvních) pak byla změna od jednokomorového parlamentního systému k systému dvoukomorovému. Při pozornějším souběžném čtení obou dokumentů lze odhalit daleko více změn různého významu, od nepatrných změn ve formulaci (které s sebou často nesly dalekosáhlé důsledky) či nahrazení nebo vyškrtnutí některých slov až po vložení či odebrání celých článků. Po následném důkladném rozboru těchto změn a důvodů, jimiž byly motivovány, budeme trochu blíže odpovědi na otázku, do jaké míry byla nová Ústava Japonska Japoncům „vnucena“ a do jaké míry byla výsledkem japonsko-americké spolupráce.

3.1 Schůze SCAPu a představitelů japonské vlády

První, kdo spatřil v tajnosti sepsaný modelový návrh Vládní sekce (samozřejmě vyjma MacArthura), byli zástupci japonské vlády. K jeho odhalení došlo 13. 2. na schůzi, která měla původně proběhnout za účelem prodiskutování japonského návrhu ústavní revize a která se měla konat již 5. února. Po žádosti z japonské strany o dvoudenní odklad, nechal Whitney, maje na paměti do novin uniklý návrh, schůzi odložit až na 12. 2., aby poskytl vládě více času k práci na „skutečné ústavní revizi, která by byla v souladu s Postupimskou deklarací“ (Moore, a další, 2002 str. 77). Setkání, které se nakonec uskutečnilo ještě o jeden den později, proběhlo v oficiální rezidenci ministra zahraničí Jošidy Šigerua a netrvalo více než 70 minut. O historickém významu tohoto okamžiku svědčí slova Satóa Tacua, jenž tento den označuje za moment, kdy byla japonská ústava počata (Koseki, 1997 str. 99).²³

²³ Sató Tacuo (1904-1974) byl vysoce postavený úředník působící v Legislativní radě vlády. V samotném procesu ústavní revize hrál nezanedbatelnou roli a později detailně zmapoval a zpracoval historii vzniku japonské ústavy.

Za japonskou stranu byli vyjma Jošidy dále přítomni ministr Macumoto, Jošidův asistent Širasu Džiró a tlumočník Hasegawa. Za Američany mluvil především Whitney, ale přítomni byli i tři z hlavních tvůrců návrhu. Následující pasáž cituje a parafrázuje zápis z této schůze sepsaný Husseym a podepsaný Kadesem a Rowellem ([RM191](#)).²⁴

Whitney zcela odmítl jakoukoliv diskusi o Macumotově návrhu a označil jej za „zcela nepřijatelný pro vrchního velitele jako dokument svobody a demokracie.“ Dále každému rozdál kopie amerického návrhu s tím, že „vrchní velitel s plným vědomím toho, jak zoufale japonský lid potřebuje liberální a osvícenou ústavu, která by jej chránila před nespravedlností a despoticou vládou, schválil tento dokument jakožto dokument ztělesňující principy, které dle jeho názoru situace v Japonsku nyní vyžaduje.“ Posléze se Whitney spolu s ostatními Američany odebral na zahradu, aby poskytl Japoncům čas a klid na jeho prostudování.

Reakce japonských představitelů, kteří byli dle zprávy „ohromeni“, přičemž „obzvlášť tvář pana Jošidy prozrazovala šok a obavu,“ vypovídá o tom, že americký návrh pro ně bylbleskem z čistého nebe a že o jeho existenci a o záměrech, jež k jeho vzniku vedly, neměli nejmenší tušení.

Prostudování návrhu (který byl japonské vládě předložen pouze v angličtině) trvalo zhruba třicet minut – čas, který byl bezesporu zcela nedostatečný pro posouzení a pochopení všech implikací anglicky psaného dokumentu. Macumoto poté prohlásil, že tento návrh je tak odlišný od návrhu vládního, že předtím, než se bude moci sám vyjádřit, bude zapotřebí projednat celou záležitost s předsedou vlády. Dále se otázel, zdali jsou k návrhu dostupná nějaká další písemná vysvětlení, načež mu Whitney odpověděl, že všechny pojmy v něm jsou tak jasné, že by stěží mohlo dojít k jejich špatnému pochopení.

O důvodech, jež SCAP k sepsání vlastního návrhu vedly, Whitney řekl, že „vrchní velitel zpozoroval rostoucí lidové uvědomění potřeby ústavní revize a jeho cílem bylo a je jim toto zajistit.“ Dále Whitney hovořil o rostoucím vnějším nátlaku zahrnout osobu císaře do vyšetřování válečných zločinů,²⁵ jemuž musí vrchní velitel čelit, a přesvědčoval japonské

²⁴ Zápis ze schůze byl pořízen i japonskou stranou, avšak fakta v něm obsažená jsou téměř shodná s americkou verzí. Americká verze je pouze o něco podrobnější.

²⁵ Dle Jošidových memoárů Whitney řekl, že v případě vládní nespolupráce „nebude SCAP schopen zodpovídat za to, co by se mohlo stát s Císařem“ (Finn, 1992 str. 97). Macumoto si tato jeho slova vyložil jako výhrůžku vůči samotné císařově osobě a tato interpretace se krátce po okupaci stala jedním z hlavních argumentů jejích kritiků obzvlášť pro kritiku metod, jichž úředníci SCAPu k prosazování svých cílů využívali. Tato teorie byla nejprve odmítnuta Takajanagim Kenzóem, předsedou parlamentní komise ustanovené pro prostudování vzniku ústavy a možnosti její revize, který tvrdil, že Whitney se svými slovy jen snažil poukázat na nepříznivou mezinárodní situaci. Toto potvrzují i zápisky z té samé schůze pořízené tlumočnickem Hasegawou a Jošidovým asistentem Širasuem Džiróem, které byly zveřejněny až v roce 1976. Nikde se v nich neobjevuje zmínka o tom, že by byla učiněna jakákoliv hrozba vůči osobě císaře (Kades, 1989).

představitele, že přijetí tohoto instrumentu učiní císaře prakticky nenapadnutelným a zároveň se tím přiblíží den, kdy bude moci Japonsko získat zpět svoji svobodu.

Whitney nabídl návrh japonské vládě, aby jej přijala za svůj a s plnou podporou vrchního velitele představila lidu. Pokud vláda odmítne, k čemuž má plné právo, pak je vrchní velitel připraven přednést tento ústavní návrh k posouzení lidu sám. Dále Whitney připomněl, že nynější vláda je mnohými považována za zpátečnickou a že přijetí takovéto ústavy je pro konzervativní kruhy jedinou možností, jak se udržet u moci a jak si udržet podporu MacArthura. Nakonec ještě dodal, že přijetí tohoto návrhu je sice pro vládu jedinou šancí, ale že sám japonský lid si bude moci svobodně vybrat mezi touto ústavou a jakoukoliv jinou ústavou, jež by neztělesňovala výše uvedené principy (k realizaci tohoto příslibu nikdy nedošlo).

Japonská strana poslouchala Whitneyho mlčky a soustředěně. Když Whitney skončil svůj monolog, Macumoto zopakoval, že je třeba celou věc přednést předsedovi vlády a prodiskutovat návrh s ostatními členy kabinetu. Poté se Macumoto otázal, co Američany vedlo k rozhodnutí pro jednokomorový parlament, koncepci zcela cizí historickému vývoji japonského legislativního orgánu. Whitney uvedl důvody tohoto rozhodnutí, načež Macumoto uvedl své důvody obhajující existenci dvou komor. Whitney ustoupil s tím, že „nebylo jeho úmyslem naznačovat, že návrh musí být přijat ve své úplnosti, ale měl tím na mysli to, že vrchní velitel podpoří jenom takovou ústavu, která v sobě bude obsahovat základní principy obsažené v tomto dokumentu.“

Obě strany se následně dohodly na dalším setkání. Whitney na závěr dodal, že věří, že vláda projedná tuto věc přednostně, aby mohl být návrh ústavy představen lidu v co největším předstihu před plánovanými volbami. Jošida pak požádal o to, zdali by mohla celá záležitost zůstat prozatím v tajnosti.²⁶ S tímto se obě strany rozešly. ([RM191](#) – konec citace/parafráze)

Whitneyho tvrdé, přímé a nekompromisní jednání muselo na Japonce zapůsobit jako studená sprcha. Japonský návrh byl bez diskuse smeten ze stolu, bez toho aniž by byl poskytnut prostor pro jeho vysvětlení a případnou obhajobu. Na místo toho dostali do rukou znění takové ústavy, která by odpovídala představám a požadavkům MacArthura. Whitney tak dal svým chováním ostentativně najevo, kdo je tu vítězem a kdo poraženým. Okupační správa neměla důvod ani potřebu jednat s vládou jako s rovnocenným partnerem. Kapitulace Japonska byla bezpodmínečná, jak bylo jasně stanoveno v Postupimské deklaraci. Obzvláště pokořující a nepochopitelné muselo být Whitneyho jednání pro 68letého Macumota, člověka,

²⁶ Jediný bod, ve kterém se americký a japonský záznam rozcházejí. Dle japonského záznamu o utajení požádal Whitney (Koseki, 1997 str. 101).

který zažil demokracii v období Taišó a který byl profesorem práva na japonské nejprestižnější Tokijské univerzitě. Macumoto zastával před válkou mnohé vysoké vládní posty a díky svým právním znalostem a schopnostem a za život nabytým zkušenostem bezesporu chápal komplexní realitu japonského právního a politického systému mnohem lépe nežli o generaci mladší Američané, jejichž znalost japonských tradic a reálií mnohdy nepřesahovala soubor přednášek absolvovaných během důstojnického výcviku. Rozdíl byl však v tom, že Američané na tuto komplexní realitu nehleděli a nesnažili se jí nikterak přizpůsobit. Jejich návrh měl tento zažitý systém jednoduše zbourat a zároveň se sám stát základem systému nového.

Jelikož Whitney nemohl japonské vládě přímo rozkázat, aby přijala návrh Vládní sekce jako model pro svůj vlastní návrh, musel ji o tom přesvědčit, k čemuž využil jak přesvědčovacích tak zastrašovacích metod a místy se neváhal uchýlit až k mystifikacím. Konzervativní vláda nepochybně slyšela na to, že přijetí takovéto ústavy urychlí konec okupace, učiní císaře nenapadnutelným a umožní pokračování císařské instituce. Je vidět, že Whitney přesně věděl na jakou strunu v jednání s Jošidou a Macumotem zahrát. To, že okupace skončila až pět let po přijetí ústavy, bylo způsobeno spíše nečekaným vývojem na mezinárodní scéně a změnou geopolitických okolností, než že by šlo o Whitneyho záměrnou mystifikaci. To samé však již nelze říci o jeho tvrzení, že „tato ústava reprezentuje principy, které jsou vrchní velitel a Spojenci ochotni přijmout jakožto základ svobodné a demokratické vlády v Japonsku“ ([RM191](#)), neboť v tuto dobu Spojenecké vlády návrh Vládní sekce ještě neviděly ba ani neměly tušení o jeho existenci. Samotná vláda a ostatní Japonci se pravdu o vzniku návrhu dozvěděli až v roce 1949, kdy SCAP vydal zprávu s názvem *Political reorientation of Japan*. Do té doby se myslelo, že návrh vznikl buď ve Washingtonu nebo někde jinde jako výsledek spolupráce Spojenců (Finn, 1992 str. 98).

Whitney nejspíše blfoval (a překračoval své instrukce) i při pohrůžce, že pokud vláda tento návrh nepřijme, bude vrchní velitel připraven přednést tento návrh japonskému lidu sám. Vezmeme-li v potaz pokyny z Washingtonu, které od takovéhoho postupu změny vládního systému odrazovaly, mezinárodní úmluvy, jež by tím byly porušeny, a v neposlední řadě diplomatickou roztržku s Komisí pro Dálný východ, kterou by to bezesporu vyvolalo, je krajně nepravděpodobné, že by tak MacArthur skutečně učinil. Na druhou stranu druhá Whitneyho pohrůžka, že „přijetí takovéto ústavy je pro konzervativní kruhy jedinou možností, jak se udržet u moci a jak si udržet podporu MacArthura“ ([RM191](#)), byla více než reálná. Vládní sekce byla s podporou MacArthura připravena svůj návrh prosadit stůj co stůj. Jak již bylo zmíněno a vysvětleno výše, potřebovala k tomu prostředníka, jehož jménem by byl

návrh předložen před Parlament. Je možné, že pokud by byla vláda ve svém odporu neoblomnější, byla by jednoduše vyměněna za jinou. Tím by byla šance stávající vládní garnitury zasahovat do znění návrhu ještě více omezena. Nejprve však musela být s tímto nečekaným zvratem seznámena vláda, která následně rozhodne, jak dál postupovat. A právě k vládě (a ne pouze k Macumotovi či Jošidovi) byla nepřímě směřována Whitneyho slova, jež tlumočila postoje vrchního velitele takovým způsobem, aby nebylo pochyb o tom, jaké jednání se od kabinetu nyní vyžaduje.

I přes očividnou sebejistotu Američanů nebylo zdaleka jasné, zdali bude vláda spolupracovat, přičemž bez této spolupráce by celý projekt nejspíše neuspěl (Moore, a další, 2002 str. 110). Avšak japonská strana byla zpočátku optimistická a americký návrh nevnímala jako svoji „porážku“ (Koseki, 1997 str. 101), i když by to tak z amerického zápisu schůze mohlo vyznít. Příčinou tohoto optimismu byl nejspíše Whitneyho nejasný příslib, že modelový návrh nemusí být přijat vládou ve své úplnosti a že MacArthur podpoří jakýkoliv jiný návrh, který bude obsahovat všechny základní principy, jež jsou obsaženy v předloženém dokumentu. Jak se později ukázalo, vládní optimismus byl předčasný.

3.2 Reakce vlády

Jošida s Macumotem se nejprve snažili přesvědčit Američany o kvalitách svého návrhu, především o tom, že jejich návrh má stejný cíl jako návrh americký a že lid snáze přijme to, co nebude tak radikálně odlišné od jeho tradic a zkušeností. Avšak Whitney byl neoblomný a 18. 2. dal vládě 48hodinové ultimátum se k návrhu vyjádřit.

Šidehara informován Macumotem svolal kabinet hned následující den. Macumoto zde poprvé seznámil vládu s výsledky schůze v Jošidově rezidenci. V tu dobu byl k dispozici překlad pouze prvních dvou kapitol amerického návrhu - postavení císaře a odmítnutí války.²⁷ Šidehara spolu s ministrem vnitra Mitsuči Čúzóem a ministrem spravedlnosti Iwatou Čúzóem prohlásili, že takovýto návrh nemůže japonská vláda přijmout. Načež ministr sociálních věcí Ašida Hitoši poznamenal, že „pokud bude americký návrh publikován [jak hrozil SCAP], veškeré noviny v zemi jej podpoří, a pokud vláda odmítne přijmout zodpovědnost a podat demisi, jistě se na scéně objeví tací, kteří se za něj postaví, což by mělo neblahý dopad na

²⁷ Na schůzi v Jošidově rezidenci Širasu Džiró sice obdržel dostatečný počet kopií amerického návrhu v jeho původním znění, avšak je obtížné spekulovat o tom, do jaké míry byli ministři s jeho zněním (kromě dvou výše uvedených již přeložených kapitol) obeznámeni. Dle Kosekiho neexistuje důkaz, že by se Američany poskytnuté kopie k ostatním ministrům vůbec dostaly (Koseki, 1997 str. 109). Kompletní překlad návrhu ministři obdrželi až 26. února (Moore, a další, 2002 str. 114).

výsledky nadcházejících voleb“ ([RM198](#)). Vláda se nakonec dohodla, že požádá SCAP o prodloužení ultimáta a že Šidehara projedná celou záležitost přímo s MacArthurem.

Schůze s MacArthurem proběhla o dva dny později, tedy 21. února. MacArthur nejprve Šidehara přesvědčil, že jsou oba na stejné lodi, že vše, co dělá, dělá pro dobro Japonska a pro bezpečí císaře a že jejich společným „nepřítelem“ je FEC, který představuje pro Japonsko skutečnou hrozbu (Moore, a další, 2002 str. 113). Na zasedání vlády, které proběhlo o něco později téhož dne, Šidehara řekl, že z jeho schůzky s MacArthurem vyplynulo, že nejdůležitějšími částmi amerického návrhu jsou podřízení císaře vůli lidu (čímž nebude dle MacArthura císařova pozice oslabena, ale naopak posílena) a zřeknutí se práva vést válku, což bude jasným signálem pro mezinárodní komunitu svědčícím o mírových aspiracích Japonska. Podle Šidehary byl tak ponechán prostor k důkladnému prozkoumání a případnému přehodnocení ostatních částí. Macumoto byl k této možnosti (nutno říct po právu) skeptičtější. I přesto, že ministři měli k dispozici japonský překlad pouze prvních dvou kapitol, bylo 22. února rozhodnuto, že vláda „základní principy“ návrhu přijme a podpoří.

Téhož dne oznámil Macumoto s Jošidou rozhodnutí vlády Whitneymu. Při této příležitosti Macumoto upozornil na několik jednotlivých bodů amerického návrhu, které japonská strana shledávala problematickými. Například problém legální kontinuity s ústavou Meidži v otázce ratifikace. V americkém návrhu bylo jasně řečeno, že tuto Ústavu ustanovuje a vyhlašuje lid (We the Japanese people...), avšak v ústavě Meidži je jasně řečeno, že změnu Ústavy iniciuje císař. Avšak Američané na svém znění trvali a Macumotův návrh změnit podmět této věty z lidu na císaře byl zamítnut. Stejný osud potkal i další Macumotovy návrhy jako zahrnout článek o odmítnutí války pouze do preambule a postavit Zákon o císařské domácnosti mimo kontrolu Parlamentu. V jediném bodě, ve kterém Whitney změnu připustil, bylo přidání druhé komory Parlamentu avšak pod podmínkou, že obě komory budou přímo voleny lidem.²⁸ Whitney věřil, že vláda zvládne vytvořit přijatelnou japonskou verzi do deseti dnů²⁹ (do konce příštího týdne, setkání se odehrálo ve čtvrtek) a nabídl mu pomoc svých lidí, což bylo japonskou stranou odmítnuto. Macumoto v témže dni sepsaném memorandu shrnuje své pocity ze schůze:

„Vyvinul jsem veškerou snahu, abych zakončil toto setkání harmonicky a smírně, ale uvnitř jsem byl naplněn smutkem a úzkostí.“ ([RM201](#))

²⁸ Whitney za přímou volbu považoval i volbu prostřednictvím lidem volených elektorů. Připouští, že by druhá komora mohla být volena například místními zastupitelstvy.

²⁹ Dle Ašidy dostal Macumoto od Whitneyho na práci tři týdny ([RM202](#)).

Ve stejný den, co se Macumoto s Jošidou sešli s Whitneyem, proběhla Šideharova audience u císaře. V tu dobu Šidehara o průběhu a výsledcích tohoto jednání nic nevěděl. Macumoto kabinet informoval až na mimořádném zasedání vlády, které proběhlo o tři dny později. Během audience Šidehara Hirohita informoval o nové situaci a obeznámil jej se základními body amerického návrhu. Císař rozpoznal, že jej americký návrh staví do slabší avšak také mnohem jednodušší pozice a bez výhrad ho přijal. Jasně vyslovená podpora císaře značně ulehčila váhajícím ministrům a umožnila jim s lehčím vědomím vyhovět požadavkům, jež na ně kladl SCAP (Dower, 2000 str. 378).

3.3 Japonci přepisují americký návrh

Whitney již na prvním setkání s Jošidou a Macumotem přislíbil, že vláda bude mít možnost návrh upravit pod podmínkou, že základní principy amerického návrhu zůstanou zachovány. K bližší specifikaci toho, co přesně Američané za základní principy považují, nikdy nedošlo. Jednalo se tedy o velmi široké tvrzení, jež si Japonci mohli ke své spokojenosti vyložit tak, že jim byla ponechána vcelku volná ruka. Spokojený však mohl být i Whitney, jenž díky této nespecifičnosti svých požadavků mohl o jakémkoliv japonském pokusu o přílišnou změnu prohlásit, že nezachovává základní principy původního návrhu.

První vlašťovka toho, že Japoncům nebude povoleno měnit návrh, tak jak doufali, je nepřímo obsažená ve Whitneyho odpovědi na Širasuův dopis z 15. února, ve kterém píše:

„Zatímco vrchní velitel není dogmaticky proti *drobným změnám* co do formulace či do stanovených procedur, jež by vedly k snadnějšímu porozumění a lepšímu využití japonským lidem, v otázce principů či základní formy nebude činit žádné kompromisy.“ ([RM193](#) - kurzíva přidána)

Tato formulace je již mnohem restriktivnější než Whitneyho původní prohlášení ze 13. února. Při druhém setkání s Macumotem a Jošidou (22. 2.) sice znovu prohlásil, že „to, na čem trváme, jsou základní principy a struktura“ ([RM203](#)), avšak na přímý Macumotův dotaz, kolik článků Američané považují za základní a nezměnitelné, odpověděl:

„Jako základní vnímáme celou Ústavu, tak jak je napsána. Chápeme, že námi užitý jazyk bude podroben úpravám tak, aby byl lépe srozumitelný japonskému lidu, a námi užití formy budou upraveny v takových případech, kde navrhované procedury budou, dle Vašeho názoru, nepoužitelné pro japonskou situaci. Řečeno obecně, považujeme celý dokument za jeden celek.“ ([RM203](#))

Whitney mu následně sekundoval Rowell se slovy, že „nová Ústava byla sepsána jako propojená jednotka, kde jedna sekce pasuje do druhé, a tím pádem žádná sekce či kapitola nemůže být vyškrtuta“ ([RM203](#)).

Z původního záměru SCAPu vytvořit modelový návrh japonské ústavy, na jehož základě by mohla japonská vláda rychle vytvořit přijatelný vlastní návrh, se stal cíl sepsat pro Japonsko ústavu a následně ji s co nejméně změnami předložit Parlamentu, a to nejlépe tak, aby nikdo nepoznal, jak velkou roli v tom všem SCAP hrál. Avšak, je stejně možné, že se záměr vůbec neměnil a že Whitney vládu lidově řečeno „tahal za nos“ již od počátku, aby mu šla v jednáních lépe na ruku. Kades při interview s Dalem Helegersem, které proběhlo téměř o dvacet let později, potvrdil, že návrh byl na vládní úrovni co do změn zmražen, ale že se předpokládalo, že prostor ke změnám bude poskytnut, až návrh dospěje do Parlamentu ([RM221](#)).

Je možné, že toto základní nedorozumění v otázce možnosti úprav bylo ještě prohloubeno v samotném závěru schůzky (22. 2.) Kadesovým dotazem.

Kades: Náš návrh ještě nebyl přeložen?

Širasu: Ano, ale stále není v takové formě, v jaké by mohla být ústava předložena lidu.

Jošida: V úterý [26. 2. 1946] se koná zasedání vlády. Poté vám budeme schopni říct, jak dlouho tato *práce na překladu a formě* potrvá. Doufáme, že nejvyšší utajení celé záležitosti zůstane i nadále zachováno.

Whitney: Kompletní utajení zachováno samozřejmě zůstane. Oznámím tedy generálu MacArthurovi, že vy, doktor Macumoto, dokončíte tuto *práci na překladu* (work of translation) před koncem příštího týdne. ([RM203](#) – kurzíva přidána).

Pokud budeme považovat tento Američany vyhotovený zápis ze schůze za stoprocentně věrný tomu, co se onen den skutečně stalo, tak výše citovaný úsek můžeme interpretovat takto: Kades se dotazuje, zdali byl jejich návrh, který měl Macumoto s Jošidou k dispozici již od 13. 2., alespoň pracovní přeložen. Od té doby uplynulo devět dní, tedy delší doba, než za kterou stihli Američané návrh sepsat. Jejich překvapení bylo tím pádem na místě. Širasu si toto pravděpodobně uvědomoval, a proto se rozhodl pohotově zalhat, že překlad je již hotov, ačkoliv ve skutečnosti vláda obdržela plný překlad návrhu až o 4 dny později. Jošida však Širasuovi vzápětí protirečil s tím, že zatím není schopen říct, jak dlouho práce na *překladu a formě* potrvá. Načež Whitney reaguje s tím, že věří, že práce na *překladu* bude hotová do konce příštího týdne. Formu však nezmiňuje. Je možné, že právě v tento moment se upevnila Kadesova představa, že to, co má japonská strana do konce příštího týdne vyhotovit, je doslovný překlad návrhu upravený maximálně po jazykově-stylistické stránce. Avšak ve výše

uvedené konverzaci se jedná o tak drobné nuance, že je možné, že byly vytvořeny až nedokonalým zápisem z dané schůze.

Japonská strana toto nejspíše nepostřehla. Práce na prvním oficiálním japonském vládním návrhu (tzv. „návrhu z 2. března“) byla opět svěřena Macumotovi, který po ní však v tu dobu již nikterak netoužil. Nechuť zhostit se tohoto úkolu pravděpodobně pramenila z jeho frustrace nad neoblomností, s jakou Američané vytrvale odmítali veškeré Macumotovy návrhy, a nad zatvrzelostí, s jakou bránili svůj návrh, který se mu z jeho pohledu jevil jako veskrze amatérský. Avšak i poté, co se snažil tuto práci odmítnout s tím, že je nad jeho schopnosti, ho Whitney i vláda ujišťovala, že v něj má plnou důvěru a že není nikdo jiný, kdo by se tohoto úkolu mohl zhostit.

Práce na návrhu začala 27. února s tím, že měla být dle představ vlády a navzdory Whitneyho nepřímému rozkazu dokončena až 11. března. Avšak již v sobotu 2. března přišla ze SCAPu zpráva, ať Macumoto přinese přeložený návrh a že práce na kontrolním zpětném překladu do angličtiny bude pokračovat společně s jejich překladateli ([RM214](#)). Důvodem k tomuto urgování byla pravděpodobně Komise pro Dálný východ. Před necelým týdnem, 26. února, se ve Washingtonu uskutečnilo první jednání a bylo jen otázkou času, než se plně zorganizuje a veřejně oznámí svůj vlastní postoj k otázce reformy japonského vládního systému. Tím by se SCAPu celá situace velice zkomplikovala a proto bylo zrychlení procesu vnímáno jako nezbytné.

Macumoto si vzal na pomoc dva právní experty Satóa Tacua a Irieiho Tošia, kteří působili jako vysoce postavení úředníci v Legislativní radě vlády (Naikaku hósei-kjoku 内閣法制局). Trojice neměla možnost diskutovat případné problémy s ostatními kolegy z Legislativní rady, jelikož práce probíhala v nejvyšším utajení, ba ani neměla přístup k žádným referenčním materiálům. I přesto, že všichni pracovali na jednom místě (oficiální sídlo předsedy vlády), tak ke společné diskuzi došlo pouze dvakrát (Moore, a další, 2002 str. 120). Návrh byl na výše zmíněný nátlak SCAPu urychleně dopsán již 2. března, avšak, jak si ukážeme za chvíli, Američané s ním spokojeni zdaleka nebyli.

3.4 Třicetihodinová schůze

V deset hodin dopoledne 4. 3. začala schůze, která se svým výjimečným průběhem nesmazatelně zapsala do dějin okupace. Schůze trvala neuvěřitelných 30 hodin a skončila až ve čtyři odpoledne následujícího dne. Během celé této doby nesměl nikdo bez Kadesova

svolení opustit místnost, dokonce i na toaletu se smělo chodit pouze s doprovodem. Únavu účastníci zaháněli kávou, která byla připravena ve dvacetilitrovém kanystru ([RM221](#)).

Mezi účastníky byl i Sató Tacuo, který se jednání zúčastnil zcela neplánovaně a který se později ukázal pro japonskou stranu nepostradatelný. Onoho osudného dne náhodou narazil na ministra Macumota, jak se chystá na zmiňovanou schůzi. Ten mu řekl, že by při jednání s Američany potřeboval jeho pomoc. Sató, ačkoliv zcela nepřipraven, nemohl odmítnout. O tomto okamžiku později vypověděl:

„Na nohou jsem měl pryžové boty obalené bahnem a na sobě hodně obnošený oblek. Byl jsem oblečen jako občan poražené země. Moje nechuť s ministrem jet pramenila částečně z tohoto pocitu. I přesto jsem však byl na schůzi přibrán.“ ([RM214](#))

Kromě Satóa sebou Macumoto měl ještě dva tlumočníky, Hasegawu Motokičiho a Obatu Kunrjóa. Na místě byl přítomen i Jošidův oblíbenec Širasu Džiró, zástupce ředitele Centrálního styčného úřadu (angl. Central Liason Office, jap. Šúsen renraku čúo džimukjoku 終戦連絡中央事務局)

Macumoto nejprve sdělil Whitneymu, že návrh, který tu Američanům předkládá, není návrhem finálním, jelikož stále nebyl schválen vládou. Whitney předal dokument dvěma svým překladatelům (jeden z nich byla Beate Sirota), kteří se spolu s Obatou a Hasegawou a pod dohledem Satóa pustili do jeho překladu. To bylo poprvé a naposled, co Whitney tento japonský vládní návrh viděl. Ani on ani MacArthur přeloženou verzi již nečetli, Whitney byl pouze informován Kadesem o tom, že japonský návrh obsahuje jisté nesrovnalosti ([RM221](#)).

Kades se zatím spolu s dalším překladatelem odebral do jiné místnosti, kde začal návrh také studovat. Hned v první kapitole, která vymezovala postavení císaře, si povšiml několika podstatných odlišností od amerického návrhu. V předchozí podkapitole bylo vysvětleno, proč Kades a potažmo i ostatní Američané očekávali od Japonců víceméně překlad. Whitney se kromě úvodního setkání s Macumotem schůze přímo nezúčastnil, tím pádem měl vše na povel Kades. Ten však neměl k dispozici žádné specifické rozkazy, žádné MacArthurovo vyjádření, do jaké míry může činit Macumotovi ústupky a do jaké míry se má držet pouze překladu ([RM221](#)). Kades věděl, že MacArthur chce návrh zveřejnit co nejdříve, a tak se rozhodl ustupovat co nejméně. Jeho snahou tedy bylo vytvořit takový japonský návrh, který by v nejvyšší možné míře odpovídal návrhu americkému.

Záhy odhalené nesrovnalosti v první kapitole vedli k první slovní potyčce mezi Macumotem a Kadesem, po níž Macumoto schůzi ve vzteku opustil. Vyjma japonských tlumočnicků a Širasua, který zde sloužil spíš jako prostředník, zůstal na schůzi jen Sató, jenž

měl před sebou nelehký úkol obhájit změny, které spolu s Macumotem v americkém návrhu učinili.

Překlad japonského návrhu byl dokončen navečer téhož dne. Krátce po šesté hodině přišel od Whitneyho rozkaz, že návrh musí být hotov do půlnoci. Pokud to nebude možné, tak nejpozději do šesti ráno druhého dne (Koseki, 1997 str. 119). Pro všechny přítomné to znamenalo, že je čeká dlouhá noc. Kolem deváté hodiny večer začalo přezkoumávání jednotlivých článků a nerovný boj mezi třinácti³⁰ Američany a Satóem o znění každého z nich. Jak práce na návrhu pokračovala, dokončené kapitoly byly průběžně zasílány MacArthurovi, Whitneymu a japonské vládě (Kades, 1989).

Výsledky a průběh této téměř dva dny trvající schůze si ukážeme v následujícím rozboru, který bude rozčleněn podle jednotlivých částí ústavního návrhu.

3.4.1 Výchozí dokumenty

Rozbor vychází primárně ze tří dokumentů – amerického návrhu z 12. 2. 1946 (online databáze dokumentů Knihovny japonského Parlamentu),³¹ tzv. prvního vládního návrhu z 2. 3. 1946 ([RM208](#)) a z návrhu, který byl jako výstup tohoto jednání dokončen 5. 3. 1946 a vládou schválen o den později ([RM225](#)). Dále bylo při rozboru čerpáno z dostupných dobových komentářů k těmto třem dokumentům. Porovnání je činěno na základě anglických verzí těchto výše zmíněných dokumentů, v případě potřeby s přihlédnutím k verzím japonským získaným z online databáze dokumentů Knihovny japonského Parlamentu.³²³³

3.4.2 *Kokumin*

Prvním problémem při adaptaci amerického návrhu byla pro Japonce otázka, jaký výraz použít pro označení lidu. Termín *šinmin* 臣民 neboli poddaní, kterak byl označen lid v Ústavě Meidži, byl z pochopitelných důvodů nepoužitelný. V japonském překladu amerického návrhu vyhotoveném japonským ministerstvem zahraničí byl lid přeložen jako *džinmin* 人民 – tedy stejným výrazem, který byl užíván v japonském překladu Ústavy Spojených států. Pro Macumota a jeho podřízené měl však *džinmin* výrazné socialistické a komunistické

³⁰ Sató si na okraj své kopie poznamenal, že na konferenci bylo v tu chvíli přítomno sedmnáct lidí. Za předpokladu, že mezi ně počítal i sebe, Širasua a tlumočníky Hasegawu a Obatu by Američanů mělo být přítomno třináct (avšak je pravděpodobné, že se počet účastníků v průběhu schůze změnil).

³¹ http://www.ndl.go.jp/constitution/e/shiryo/03/076a_e/076a_etx.html

³² Japonská verze prvního vládního návrhu - <http://www.ndl.go.jp/constitution/shiryo/03/088/088tx.html>

³³ Japonská verze druhého vládního návrhu - <http://www.ndl.go.jp/constitution/shiryo/03/091/091tx.html>

konotace lidu v opozici ke státní autoritě. Z tohoto důvodu zvolili mnohem konzervativněji vyznívající termín *kokumin* 国民 implikující harmonickou jednotu „státu“ (国) a „lidu“ (民), do které je zahrnuta i osoba císaře. (Dower, 2000 str. 381)

Použití termínu *kokumin* pro překlad anglického *the people* se japonské straně hodil i pro uskutečnění jejího dalšího záměru – omezit stejnou ústavní garanci práv cizincům. Tato snaha pramenila především z obavy, že by cizinci získali právo účastnit se japonských voleb a že by úřadům mohla být znemožněna kontrola cizinců přijíždějících do země. Výraz *kokumin* byl použit i v japonské verzi 13. článku amerického návrhu, který zajišťoval všem „fyzickým osobám“ (*all natural persons*) rovné postavení před zákonem. Vyjma tohoto případu, kde bylo původní znění obnoveno použitím slova *šizendžin* 自然人, Američané použití *kokumin* schválili.³⁴

V průběhu pozdějších jednání v Císařském parlamentu byl do třetí kapitoly vymezující práva a povinnosti lidu přidán článek, dle kterého mají být podmínky určující, kdo je japonským občanem (*nihon kokumin*), stanoveny zákonem. Tímto zákonem se posléze stal zákon o státním občanství (*kokusekihó* 国籍法), který stanovil, že japonským občanem je ten, kdo je držitelem japonského státního občanství, a zároveň vydefinoval podmínky, za kterých je toto občanství možné nabýt.

Japonská společnost dlouho řešila a ve své podstatě dodnes řeší otázku, do jaké míry se záruky práv obsažené ve třetí kapitole ústavy pojmenované Práva a povinnosti občanů (*Kokumin no kenri ojobi gimu* 国民の権利及び義務) vztahují i na cizince, kteří pobývají na japonském území. Ve slavném soudním sporu McLean versus ministr spravedlnosti³⁵ (1973-78) bylo verdiktem Nejvyššího soudu mimo jiné stanoveno, že „garance základních lidských práv obsažené ve třetí kapitole Ústavy se vztahují i na občany cizí národnosti pobývající v Japonsku, vyjma těch práv, která jsou ve své podstatě (*seišicudžó* 性質上) chápána jako

³⁴ V následujících jednáních mezi vládou a SCAPem, během kterých se ještě doladřoval finální text japonského návrhu před jeho předložením Parlamentu, došlo i v tomto článku ke změně a *šizendžin* byl nahrazen termínem *kokumin*.

³⁵ Americký občan Ronald McLean působil v Japonsku jako učitel angličtiny a zároveň se angažoval v politickém protiválečném hnutí Beheiren, které protestovalo proti válce ve Vietnamu. Vzhledem k jeho politickým aktivitám mu byla z diskreční pravomoci ministra spravedlnosti, jež mu byla svěřena zákonem o kontrole imigrace z roku 1951, zamítnuta žádost o prodloužení pobytu. McLean vzal případ k soudu s tím, že se jedná o porušení ústavou garantovaného práva na svobodu projevu a že ministrovu zamítnutí jeho žádosti bylo učiněno na neopodstatněném základě. Soud první instance dal McLeanovi za pravdu a ministrovu zamítnutí zrušil. Ministr spravedlnosti se proti rozhodnutí soudu odvolal a odvolací soud rozhodl v jeho prospěch. McLeanovo odvolání k Nejvyššímu soudu potvrdilo rozhodnutí soudu druhé instance. V podstatě se jednalo o potvrzení toho, že diskreční pravomoci státu jsou nadřazeny lidským právům, která by mohla cizincům garantovat ústava. Pro více informací o tomto soudním sporu viz internetové stránky výzkumného ústavu Jóša:

http://members.jcom.home.ne.jp/yosha/yr/citizenship/McLean_v_MOJ_1978.html

práva určená pouze japonským občanům.“³⁶ Těmito právy se nyní rozumí aktivní i pasivní právo volební, právo na sociální zabezpečení a práva související se svobodou vstupu do země a jejího opuštění. Lidé bez japonského občanství navíc nemohou být zaměstnáni jako státní úředníci.³⁷ Američané se snažili cizincům zajistit nárok na stejnou právní ochranu ([článek 16](#) amerického návrhu), ale Sató je během březnového jednání přesvědčil, že článek zbytečně duplikuje výše zmíněný [článek 13](#), který zajišťoval všem fyzickým osobám rovné postavení před zákonem, a proto byl vyškrtnut (další osud článku 13 viz poznámka pod čarou č. 34).

Úspěšné prosazení termínu *kokumin* bývá označováno za jedno z největších vítězství, které japonská strana během jednání dosáhla. Je pravda, že takto konzervativní a národně vyhraněné pojetí „lidu“ bylo v rozporu s původním záměrem tvůrců, především se záměrem liberálně orientovaných autorů třetí kapitoly (Wildes, Roest, Sirota) a s jejich univerzalistickým pojetím lidských práv. Jak se však později ukázalo, nemuselo být nutně v rozporu se zájmy okupační správy. Nejpočetnější komunitou cizinců žijících po válce v Japonsku, byla komunita korejská, která ke konci války čítala 2,1 milionů. Jak japonská tak americká strana měla zájem repatriovat co nejvíce Korejců zpět do jejich vlasti. Důvodem, proč SCAP začal později podporovat dobrovolnou repatriaci Korejců, byla nejen jejich problematická integrace do japonské společnosti, ale zároveň i vysoká kriminalita související především s ilegálním černým trhem. Body Korejcům nepřidala ani jejich inklinace k radikální levici, která vyplývala z nuzných životních podmínek a z toho, že Japonská komunistická strana byla jediná, kdo se o osud japonských Korejců zajímal. Konečné vyřešení občanskoprávního statusu korejských usedlíků ponechala americká strana na vzájemné dohodě mezi Japonskem a Koreou, která byla nakonec uzavřena až v roce 1965. (Caprio, 2007)

Ústavně zakotvené zrovnoprávnění cizinců by vedlo k integraci a emancipaci korejské menšiny, zatímco v zájmu Japonska a později i v zájmu Spojených států bylo naopak omezit vliv této menšiny na většinovou společnost. Kdyby byl býval prosazen původní koncept amerických autorů, byl by se pro americké zájmy a pro zájmy okupační správy ukázal stejně kontraproduktivní jako slavný devátý článek.

³⁶ Celý text rozsudku dostupný z http://www.courts.go.jp/hanrei/pdf/js_20100319121437378050.pdf [cit. 4. 6. 2012].

³⁷ Gaikokudžin no džinken kjóju šutaisei. *Nihonkoku kenpó no kiso čišiki* [online]. 2010 [cit. 2012-06-12]. Dostupné z: <http://www.norio-de.com/kenpou/kyouyuu-syutaisei/foreigner.html>

3.4.3 Preambule

Velice rozsáhlá preambule amerického návrhu, jejímž autorem byl Hussey, byla jasnou deklarací amerických ideálů svobody a demokracie. Prohlašuje vůli lidu za svrchovanou a obdobně jako v americké ústavě (či v Ústavě České republiky) činí lid výlučným a nejvyšším ústavodárným činitelem použitím fráze „my lid Japonska ustanovujeme tuto Ústavu.“ Z porovnání úvodní věty preambule amerického návrhu a úvodní věty (jež sama o sobě tvoří celou preambuli) Ústavy Spojených států je zřejmé, z jakého zdroje se nechal Hussey inspirovat.

„My, lid Japonska, konajícе prostřednictvím svých řádně zvolených zástupců v Národním parlamentu, rozhodnutí zajistit pro nás samé a pro budoucí generace plody mírové spolupráce se všemi národy a dobrodiní svobody po celé zemi, a odhodláni nikdy víc nezažít hrůzy války vyvolané jednáním vlády, tímto vyhlašujeme svrchovanost vůle lidu a ustanovujeme a zakládáme tuto Ústavu“ (pro celý text preambule viz kapitola [Přílohy](#))

„My, lid Spojených států, abychom vytvořili dokonalejší jednotu, nastolili spravedlnost, upevnili domácí klid a zabezpečili obranu země, podporovali růst všeobecného blahobytu a zabezpečili dobrodiní svobody sobě i svému potomstvu, dáváme si tuto Ústavu Spojených států amerických.“³⁸

Další důležitou myšlenkou preambule amerického návrhu je idea pacifismu, která je deklarována jak ve výše zmíněném úvodu tak i dále v textu, kde stojí, že japonský lid je připraven „svěřit svoji bezpečnost a přežití do rukou spravedlnosti a dobré víry mírumilovných lidí světa.“

Macumoto se rozhodl do vládního návrhu preambuli vůbec nezařadit, přestože svoji vlastní preambuli (a taktéž značně rozsáhlou) měla i Ústava Meidži. Její znění, tak jak stálo v americkém návrhu, bylo dle Macumota v rozporu se 73. článkem stávající ústavy. O tomto sporném bodě bylo jednáno i na schůzi s Whitneyem, která proběhla 22. února a na které Whitney veškeré Macumotovy námitky na toto téma důrazně zamítl (viz podkapitola 3.2 [Reakce vlády](#)). Macumoto doufal v to, že se mu podaří prosadit vyjmutí preambule jakožto integrální části ústavy a že by místo toho mohla být vyhlášena formou císařského výnosu či předložena Parlamentu k hlasování společně s návrhem ([RM211](#)).

To však Macumotovi nevyšlo. Jak později dosvědčil Sató:

„Když jsme představili náš návrh Američanům, tak na místě prohlásili, že vypuštění preambule je neomluvitelné. To, že nám nařídili přijmout preambuli v takové podobě, v jaké ji oni sami sepsali,

³⁸ Překlad použit z publikace Dějiny Spojených států amerických, kterou vydalo nakladatelství Lidových novin v edici Dějiny států (Tindall, a další, 2008).

nám přišlo nanejvýš svévolné. I přesto jsme nakonec museli preambuli do návrhu zařadit. Žádná další debata na toto téma již nenásledovala ([RM215](#)).“

Preambule tedy byla doslovně přeložena a přidána k japonskému návrhu. Z tohoto sporu lze opět vyzorovat základní nepochopení obou dvou stran. Pro Američany byla ústava především ideovým dokumentem a právě zde, v samotném jejím úvodu, byly deklarovány principy, jež se měly stát základními stavebními kameny nového společenského řádu. Pro Macumota neměla takováto deklarace žádnou právní hodnotu a navíc byla v rozporu se stávající ústavou, protože neviděl potřebu ji do nové ústavy jakožto nejvyššího právního dokumentu vůbec zahrnovat. To, že podle amerického návrhu ústavu vyhláší lid a podle Ústavy Meidži má právo iniciovat změny pouze císař, Američané vnímali jako pouhou formalitu a problém technického rázu, zatímco pro Macumota to bylo nepřekonatelnou překážkou.

3.4.4 Císař

V diskuzi o kapitole vymezující postavení císaře byli Američané obzvláště neoblomní a nepřipustili nejmenší změnu, která by jakkoliv změnila význam jednotlivých článků (jediné, s čím byli schopni souhlasit, byly nepatrné změny jazykovo-stylistického rázu). Byla to zároveň první kapitola, která byla toho dne přeložena a díky které si Američané uvědomili, že návrh, jenž mají před sebou, není doslovným překladem.

Americký návrh císaře plně podřídil Parlamentu, zbavil jej veškeré výkonné moci a učinil jeho postavení symbolickým a zároveň veskrze sekulárním. Ve vysvětlujících poznámkách k návrhu sepsaných Vládní sekcí je uvedeno:

„Císař již není státem, ale stává se symbolem státu. Zůstává ohniskem a středobodem úcty, ve kterém se mohou myšlenky, naděje a ideály japonského lidu spojovat v soudržný celek, avšak je navždy zbaven oné mystické síly, jež byla od nepaměti využívána bezohlednými vůdci k zneužívání lidu ke zlým cílům ([RM190](#)).“

Vládní návrh se v této kapitole lišil v několika podstatných detailech. Dle amerického návrhu mohl císař jednat v záležitostech státu pouze na radu a se souhlasem vlády. Japonci vypustili slovo „pouze“ a slova rada a souhlas (angl. *advice and consent*) se rozhodli přeložit jako *hohicu* 輔弼. Tento značně archaický a běžnému člověku nepřilíš srozumitelný výraz nalezneme v 55. článku Ústavy Meidži, ve kterém je uvedeno, že „ministři *radí* císaři a jsou za tuto radu odpovědní.“³⁹ Vypuštění slova „souhlas“ Američanům nejspíše implikovalo, že

³⁹ 国務各大臣ハ天皇ヲ輔弼シ其ノ責ニ任ス

císař sice musí jednat, jak mu vláda poradí, ale že zároveň může jednat i samostatně bez jejího souhlasu. Na druhou stranu Macumotovi přišlo slovo „souhlas“ nadbytečné, neboť ho vnímal jako implicitně obsažené právě v *hohicu*. Pokud císař jedná na radu vlády, tak vláda tím, že radu k tomuto jednání poskytla, s ním v podstatě vyjadřuje souhlas. Hádky mezi Kadesem a Macumotem trvala dvacet minut a postupně nabírala na intenzitě, až se Macumoto neudržel a podrážděně se zeptal Kadese, zdali přijel do Japonska opravovat Japoncům japonštinu (RM214). Kades, jak později přiznal, neměl Macumota příliš v lásce (RM221). Po obědě Macumoto jednání opustil a situace se uklidnila. Sató nakonec k *hohicu* přidal *sandó* 賛同 s významem „souhlas“ a obnovil formulaci se slovem „pouze“.

V americkém návrhu byl císař plně podřízen Parlamentu. I zákon o císařské domácnosti, který řešil nástupnictví, titulaturu, regentství a ostatní záležitosti týkající se trůnu, byl dán na milost lidem volených zákonodárců. Tento zákon se pod Ústavou Meidži těšil výlučnému postavení, a to tak, že jeho změna byla zcela mimo pravomoc Císařského parlamentu (článek 74 Ústavy Meidži). V japonském návrhu byly všechny dovětky „jak ustanoví Parlament,“ které následovaly za každou zmínkou o zákoně o císařské domácnosti, vyškrtnuty a do poslední kapitoly Přejícná opatření byl přidán článek 106, který dával císaři výlučné právo změny v tomto zákonu iniciovat. Tyto změny musel následně přijmout Parlament a to stejnou procedurou, s jakou se přijímá běžný zákon. Sice se jednalo o slabší verzi císařské autonomie než ve stávajícím ústavním systému, i přesto však daná věc šla proti americkému záměru kompletně podřít císaře Parlamentu. Dovětek „jak ustanoví Parlament“ byl ve všech případech obnoven a článek 106 zcela vyškrtnut.

Další změnou, která japonské straně neprošla, byla změna dvou opatření šestého (v japonském návrhu sedmého) článku. V japonském návrhu císař jmenoval ministry, velvyslance a další úředníky a udílel amnestie, zatímco v americkém návrhu císař tyto akty pouze *potvrzoval*. Macumotovi přišlo nehodné císaře, aby jmenování pouze potvrzoval. Císař by tak byl postaven do role pouhého přihlížejícího, přičemž to, že se jedná o pouhou nominální funkci, bylo ústavně dáno již tím, že císař musel jednat na radu vlády (RM212). Navíc pokud by císař jmenování pouze potvrzoval, kdo by skutečná jmenování prováděl? Funkce udílet tituly a hodnosti byla s císařem spjata již od nepaměti a tato jeho pravomoc, ať byla v průběhu dějin sebevíc formalizována, mu nikdy nebyla zcela upřena. Avšak Američané tento pokus opět vnímali jako záměrnou snahu o rozšíření pravomocí císaře na úkor vlády a Parlamentu.⁴⁰ Slovo „potvrzení“ (*ninšó* 認証) bylo dopsáno k oběma ustanovením.

⁴⁰ Ne všichni sdíleli tento názor. Alfred Oppler, odborník na německé právo, Němec s židovskými předky, který před válkou emigroval do USA a který se později podílel na reformě většiny japonských zákoníků,

Na druhou stranu v pěti ze sedmi článků, které tvořily první kapitolu, došlo na základě japonského návrhu k drobným stylistickým a jazykovým úpravám, jež vedly k odstranění duplicity a k lepší srozumitelnosti významu jednotlivých článků. V rámci těchto změn byl například rozdělen třetí článek amerického návrhu na články dva a toto rozdělení zůstalo zachováno až do finálního znění. Lehce problematická změna, ke které Američané nakonec svolili, se nacházela hned v prvním článku. V americkém návrhu stálo: „Císař je symbolem státu a jednoty lidu, jeho postavení vychází ze svrchované vůle lidu a z žádného jiného zdroje.“ Japonci vypustili dovětek „a z žádného jiného zdroje“ s odůvodněním, že se jedná o zbytečnou duplicitu, neboť tento význam je již obsažen ve „svrchované vůli lidu.“ K tomu Japonci přeložili „svrchovaný“ jako *šikó* 至高 tedy „nejvyšší“, přičemž se nabízel mnohem jednoznačnější výraz *šuken* 主權. Tento bod přešli Američané překvapivě bez povšimnutí, avšak v průběhu parlamentních diskuzí byla formulace se slovem *šikó* nahrazena výrazem *šuken*.

Američané se v této první kapitole měli obzvláště na pozoru, neboť moc dobře věděli, že postavení císaře v nově budovaném vládním systému bude pro konzervativní vládu jedním z nejdůležitějších témat a že takto navrhované revoluční pojetí jí nebude moc po chuti. Navíc se jednalo o první kapitolu, o které se daný večer diskutovalo a je možné, že Kades chtěl dát Satóovi ostentativně najevo, že veškeré slovíčkaření měnící významy a záměry původního návrhu bude odhaleno.

3.4.5 Zřeknutí se války

Následující druhá kapitola byla tvořena pouze jediným, za to však nejkontroverznějším a později nejslavnějším článkem. Ústavně zakotvené odmítnutí války a zákaz udržování vojenských sil, byť pro účel sebeobrany, byl jeden ze tří MacArthurových principů, na základě kterých byl sepsán americký návrh. Podle MacArthurových pozdějších výpovědí přišel s myšlenkou odmítnutí války Šidehara, ale s větší pravděpodobností se jednalo o jeho vlastní nápad.⁴¹ Zákaz použití války jakožto prostředku k řešení mezinárodních sporů nebylo

s tímto názorem nesouhlasil. Tvrdil, že faktická pravomoc jmenovat předsedu vlády, pokud není v kombinaci s dalšími pravomocemi jako například s pravomocí rozpustit Parlament či s pravomocí vydávat právně závazné dekrety ve stavu nouze, jen prospěje k integraci císaře do demokratického procesu. Ten by stejně jako hlavy ostatních států musel vybrat takového předsedu, jehož vláda by získala důvěru Parlamentu, tudíž riziko zneužití této pravomoci by bylo minimální. Dle Opplera by tento vývoj byl z dlouhodobého hlediska více žádoucí než redukce císaře na pouhou ceremoniální figuru ([RM210](#)). Milton J. Esman, jeden z tvůrců amerického návrhu, sdílel Opplerův názor ([RM221](#)).

⁴¹ Šideharovo autorství myšlenky devátého článku zpochybňuje i Macumoto Džódži ve své výpovědi z roku 1954. Jako důkaz uvádí především fakt, že Šidehara pár dní před schůzkou s MacArthurem odsouhlasil

nic nového. Použití síly bylo odmítnuto již Briand - Kellogovým paktem z roku 1928, jehož původním signatářem bylo i Japonsko. Nedávno sepsaná Charta OSN (26. 6. 1945) zakázala ve stycích mezi členy jak použití síly tak hrozbu jejího použití. Avšak MacArthurova inspirace nejspíš pocházela ještě z jiného zdroje a tím byla filipínská ústava z roku 1935. Ještě předtím než Filipíny získaly částečnou nezávislost na Spojených státech, zde působil MacArthurův otec Arthur MacArthur na pozici guvernér-generála, nejvyšší výkonné pozici koloniální správy. I Douglasův život byl s Filipínami těsně spjat a v roce 1935, kdy došlo k částečnému osamostatnění, jej nově zvolený prezident Quezon požádal, zdali by nemohl dozorovat nad výcvikem nové filipínské armády. MacArthur žádost vyslyšel a na Filipínách působil až do japonské invaze (Manchester, 1978). Byla to právě nová filipínská ústava, která v sobě jako první zakotvila myšlenku Briand - Kellogova paktu a hned ve druhém článku odmítla válku jako prostředek k implementaci národní politiky a přijala principy obecně platného mezinárodního práva jako součást svého práva národního. Proč tedy MacArthur tvrdil, že otcem této myšlenky byl Šidehara? Sodei Rindžiró se domnívá, že MacArthur nechtěl přiznat svůj chybný historický odhad, že druhá světová válka byla poslední válkou – odhad, který se s vypuknutím Korejské války ukázal být vskutku naivním (Koseki, 1997). MacArthur byl i přes všechny své kladné stránky nemalým egoistou a je známé, že své omyly a chyby nepřiznával rád.

MacArthurova verze budoucího devátého článku šla však ještě dál, neboť zakazovala použití síly i jako prostředku sebeobrany. Ve svých základních principech napsal, že „se Japonsko zříká války jakožto prostředku k řešení konfliktů i jakožto prostředku k zachování své vlastní bezpečnosti“ a že se „pro svou obranu a ochranu spoléhá na vyšší ideály, jež nyní hýbou světem“ (RM141). Tato drsná verze byla Kadesem změkčena a explicitní zákaz sebeobrany byl ve finále z návrhu vypuštěn. Podle Dowera byla tato silná antimilitaristická deklarace pro MacArthura pouhým prostředkem k dosažení jeho hlavního cíle – zachování císařského trůnu (Dower, 2000 str. 362). Věřil, že pacifistická ústava s explicitním zákazem znovuvybrojení přesvědčí ostatní Spojence o tom, že Japonsko i v budoucnu zůstane bez vojenských ambic a že i s císařem na trůně nebude představovat sebemenší hrozbu.

V japonském návrhu byl článek ponechán překvapivě bez větších změn. Zdá se, že v tomto případě Macumoto správně rozpoznal, že odmítnutí války je jedním ze základních principů amerického návrhu a že jakákoliv jeho modifikace by narazila na silný odpor. I z pár stylistických úprav, jež byly v článku učiněny, souhlasili Američané pouze s jednou. Ostatní

Macumotův plán na revizi ústavního postavení ozbrojených složek, která s existencí ozbrojených sil počítala. (RM213)

navrhované změny byly zamítnuty, ačkoliv vyznění článku nijak neměnilo. Američané (především Whitney⁴²) považovali tento článek za jeden z nejpodstatnějších bodů celého návrhu a proto je pochopitelné, že v této fázi přistupovali k jakýmkoliv změnám s největší obezřetností.

Nejpodstatnější změnu, která ústavně legitimizovala později založené jednotky sebeobran, doznal devátý článek až v Parlamentu. Jak přiznal Kades v jednom ze svých pozdějších interview, ve chvíli, kdy vznikala americký návrh a i později tento vládní návrh, neměl nikdo jasnou představu, jak bude řešena otázka japonské bezpečnosti. Kadesova představa byla taková, že Japonsko by mohlo mít policejní sílu integrovanou do jednotek OSN a pod velením OSN. Ostatní příslušníci Vládní sekce svůj názor na to, jak tento problém bude Japonsko řešit, nikdy nevyjádřili ([RM221](#)).

3.4.6 Práva a povinnosti občanů

Třetí kapitola zabývající se právy a povinnostmi občanů byla nejrozsáhlejší kapitolou celého amerického návrhu. Pojetí individuální svobody ztělesněné v těchto 32 článcích bylo ve své době jedním z nejradikálnějších na světě mimo Skandinávii (Moore, a další, 2002 str. 129). Tyto články garantovaly lidem neomezené užívání základních lidských práv, respektování jejich individuality, rovné postavení před zákonem a zavazovaly vládu brát při tvorbě zákonů nejvyšší ohled na jejich právo na život, svobodu a sledování osobního štěstí. Svrchovanost vůle lidu byla znovu potvrzena tím, že lid byl učiněn nejvyšším arbitrem své vlády a císařského trůnu a bylo mu dáno nezvratitelné právo zvolit si a odvolat své veřejné představitel. Byla garantována svoboda projevu, myšlení, náboženského vyznání, dále svoboda sdružování a shromažďování, svoboda volby bydliště a povolání i svobody akademické. Náboženství bylo odděleno od státu. Diskriminace, stejně tak cenzura a porušování komunikačního tajemství, bylo zakázáno. Platnost šlechtických titulů byla omezena na životy právě žijících držitelů, přičemž bylo jasně deklarováno, že titul nedává jeho nositeli právo k výkonu moci. Návrh zavazoval vládu k vybudování systému všeobecného, povinného a bezplatného školství a k zajištění sociálních jistot. Všem mužům bylo dáno právo na práci, zaměstnancům právo stávkovat a kolektivně vyjednávat.

⁴² Macumoto na schůzi s Vládní sekcí, která proběhla 22. 2., zjišťoval, zdali by osmý (devátý) článek nešel vložit do preambule a zda je skutečně nutné, aby sám o sobě tvořil celou kapitolu. Načež mu Whitney odpověděl, že článek byl umístěn do zvláštní kapitoly zcela záměrně pro jeho největší možné zdůraznění. Kdyby bylo rozhodnutí na něm, udělal by tuto kapitolu první kapitolou celé ústavy ([RM203](#)).

Závěrečných deset článků vymezovalo působnost orgánů trestněprávního řízení ve vztahu k občanu, práva obžalovaného a podmínky, za kterých může být zadržen a odsouzen.

Japonský návrh se snažil tato radikální ustanovení mírnit především tím, že většinu svobod obsažených v americkém návrhu podmínil dovětkem „jak stanoví zákon“ nebo dovětkem „v takové míře, v jaké není v rozporu s veřejným pořádkem“ a dále tím, že namísto formulace, která říkala, že určitá svoboda „je zaručena“ (*hošó* 保障), čímž byla implikována povinnost vlády danou svobodu zaručit, byla použita formulace - občané „mají“ (*jú* 有) svobodu. Omezení platnosti šlechtických titulů a jejich následné zrušení bylo vyškrtáno, přičemž stejného cíle mělo být dosaženo pomocí toho, že „národní původ“ v článku, jenž zakazuje „diskriminaci na základě rasy, vyznání, pohlaví, společenského postavení a národního původu,“ bude změněn na „rodinný původ.“ Návrh představený Macumotem se v této kapitole lišil i v mnoha dalších ohledech, některé články chyběly, pořadí dalších článků bylo změněno, jejich obsah byl reorganizován. Projednávání jednotlivých bodů tím pádem postupovalo extrémně pomalu, a proto bylo rozhodnuto, že se dál bude vycházet z textu amerického návrhu, přičemž Sató měl o každém článku říct, zdali je v této formě pro Japonce přijatelný či nikoliv.

V jednání o této kapitole došlo k mnohým sporům, v některých byli Američané neústupní (především v poslední části kapitoly, která byla ve výsledku obnovena *verbatim et literatim*), v některých však byly obě strany schopné nalézt kompromis. Zvláštní pozornost si z tohoto hlediska zaslouží rozsáhlý [článek 23](#), jehož autorkou byla mladá Beate Sirota a který upravoval postavení ženy v záležitostech rodiny a manželství.

Rodina je základem lidské společnosti a její tradice ať dobré či zlé prostupují celý národ. Sňatek musí spočívat na neoddiskutovatelné právní a společenské rovnosti obou pohlaví, musí být založen na základě vzájemného souhlasu namísto rodičovského donucení a být udržován pomocí spolupráce namísto mužské dominance.

Zákony, které jsou v rozporu s těmito principy, budou zrušeny a nahrazeny takovými zákony, které pohlížejí na volbu partnera, vlastnická práva, dědictví, volbu bydliště, rozvod a ostatní záležitosti spojené s manželstvím a rodinou z hlediska individuální důstojnosti a vrozené rovnosti pohlaví.

Beate Sirota, které v tu dobu bylo pouhých 22 let, prožila dětství v Japonsku, působila v Úřadu pro válečné informace (OWI) ve Washingtonu a k Vládní sekci SCAPu byla pro svou znalost japonštiny přidělena jako *research expert*. Často bývá uváděno, že díky tomu, že vyrůstala v Japonsku, mohla Sirota z první ruky vnímat nerovné a nesvobodné postavení japonských žen (Dower, 2000 str. 365) (Koseki, 1997), avšak musíme vzít v potaz fakt, že v Japonsku byla pouze do svých patnácti let. Lze polemizovat o tom, jak moc objektivní

zkušenost a vzhled do japonské společnosti si může z pobytu patnáctiletá dívka (která v Tokiu navštěvovala nejprve německou a posléze americkou školu) odnést. Mnohem formativnější zkušeností než ostatními vyzdvihované mládí v Japonsku mohlo pro Sirota být studium na dívčí univerzitě Mills College v Kalifornii (jíž ředitelkou byla progresivní feministka), diskriminace, kterou jako žena zažila při práci pro magazín Time, či úkol monitorovat aktivity feministických hnutí, který jí byl zadán již jakožto civilnímu zaměstnanci okupační správy. Sirotin návrh zhruba dvaceti článků, které v sobě obsahovaly především ženská a sociální práva, byl řídicí komisí z převážné části zamítnut s tím, že takovýto obsah je vhodný spíše pro občanský zákoník nežli pro ústavu. Kades Sirotin návrh komentoval se slovy: „Beate, vždyť vy jste sem dala víc práv, než je v naší vlastní ústavě,“ načež mu Sirota odpověděla, že „to nebylo zas až tak těžké, jelikož v americké ústavě slovo ‚žena‘ vůbec není.“⁴³ Sirotiny další progresivní návrhy se tak do amerického návrhu nedostaly a i výše uvedený 23. článek prošel zkrácením při březnové schůzi. Základní myšlenka rovnoprávnosti pohlaví a sňatku na základě vzájemného souhlasu partnerů však zůstala zachována. Sató se v japonském návrhu pokusil zcela vyškrtnout druhý odstavec zavazující stát ke zrušení diskriminačních zákonů a k přijímání zákonů založených na myšlence rovnosti pohlaví a první odstavec zkrátit na „manželství vzniká výlučně na základě souhlasu muže a ženy a je udržováno vzájemnou spoluprací na základě rovnoprávnosti pohlaví.“ Ve dvě hodiny ráno bylo nakonec dohodnuto, že první odstavec bude převzat z japonské verze, zatímco druhý odstavec bude navrácen ve své víceméně původní formě avšak bez explicitního závazku ke zrušení zákonů v rozporu s principy uvedenými v článku.

Další z článků, co stojí za zmínku, je [článek 28](#) amerického návrhu, jehož autorem byl sám Kades:

Výsostné vlastnické právo na půdu a všechny přírodní zdroje spočívá v rukou státu jakožto kolektivního zástupce lidu. Půda a ostatní přírodní zdroje podléhají právu státu je vyvlastnit za spravedlivou náhradu a za účelem zajištění či podpory jejich uchování, rozvoje, využití a správy.

Macumoto tento článek ve své pozdější výpovědi označil za „nejpřekvapivější článek celého návrhu“ ([RM213](#)). Sám ho z japonského návrhu celý vyškrtl, přičemž toto vyškrtnutí s americkou stranou vůbec nekonzultoval, ba jej ani nezmínil ve vysvětlivkách k japonskému návrhu ([RM211](#)). Macumoto jednoduše doufal, že si chybějícího článku Američané nevšimnou. Dle něj by tento článek býval znárodnil lesy, doly, veškerou půdu a tím tak uvrhl japonskou ekonomiku do celkového chaosu. Jeho přesvědčení bylo takové, že

⁴³ Přednáška Beate Siroty Gordon na Middlebury College. Dostupné na Youtube.com na adrese <http://www.youtube.com/watch?v=TceZiTqyZXI> [video vloženo 24. 8. 2007, cit. 12. 6. 2012].

autor článku byl „komunista, možná dokonce Rus“ a že vyškrtnutí článku nakonec prošlo z toho důvodu, že dotyčný nebyl na schůzi přítomen. Těžko si představit Macumotovu reakci, kdyby se dozvěděl, že autorem článku není nikdo jiný než samotný Kades.

Oním „výsostným vlastnickým právem“ chtěl Kades především odůvodnit nárok státu na vyvlastnění půdy ve veřejném zájmu. Poté, co mu bylo Satóem vysvětleno, že by průměrný japonský občan tento koncept státu jako výsostného vlastníka nepochopil, dal (k Satóovu převapení) článek bez dalších pokusů o jeho obhájení vyškrtnout. (Moore, a další, 2002 str. 131)

Pokusíme-li se zobecnit tento základní spor mezi japonskou a americkou stranou při projednávání této kapitoly, můžeme dojít k závěru, že vycházel z odlišného přístupu k celému konceptu ochrany lidských práv. Pro Američany byla lidská práva zárukou a samotným základem svobody a demokracie. Již v Deklaraci nezávislosti stálo, že „všichni lidé jsou stvořeni sobě rovni,“ že „jsou obdařeni svým stvořitelem určitými nezczizitelnými právy“ a že „mezi tato práva náleží život, svoboda a sledování osobního štěstí.“ Koncept základních lidských práv a svobod byl následně ukotven v samotných základech americké společnosti, a to v prvních deseti dodatcích americké ústavy známých jako Bill of Rights. Tato ideologie lidských práv se promítala i do toho, jak Američané vnímali druhou světovou válku - jako boj demokracie proti tyranii, svobody proti útlaku. Výsledný triumf Spojenců poskytl další podnět k tomu, aby jimi sdílené hodnoty demokracie, svobody a lidských práv začaly být považovány za hodnoty univerzální.

Na druhou stranu Japonsko takto palčivou potřebu ochrany lidských práv a záruk individuální svobody nepocit'ovalo. Japonská společnost vždy přirozeně inklinovala spíše k potlačení individuality ve prospěch kolektivu. V japonském pojetí není absolutní hodnotou svoboda jednotlivce ale harmonie kolektivu. I myšlenka, že „všichni lidé jsou stvořeni sobě rovni,“ jim byla cizí. Hierarchie dávala společnosti její řád. Tento spor mezi japonskými a americkými základními hodnotami dobře vystihla Ruth Benedictová v dnes již klasické studii *The Chrysanthemum and the Sword*:

„Důvěra [Japonců] v řád a hierarchii a naše [americká] víra ve svobodu a rovnost si jsou ze své podstaty zcela cizí. Tím pádem je pro nás obtížné uznat hierarchii jako možný základ společenského mechanismu. Japonská víra v hierarchii je základem jejich vnímání vztahu člověka a jeho bližních a vztahu člověka a státu [...]. (Benedict, 1975 (c1946) str. 43)

Již první liberální hnutí, Hnutí za svobodu a občanská práva (*Džijú minken undó*), které se na politické scéně objevilo ve druhé polovině 19. století, usilovalo především o institucionální změnu systému, která by dala lidu možnost podílet se na vládě. Jako hlavní přínos této změny

byl však spíše zdůrazňován benefit pro sílu národa nežli posílení práv a postavení jednotlivce (Vlastos, 1989 str. 403). Tento přístup mimo jiné dokládá i fakt, že sám Macumoto, i přes výrazné změny, které byly ve třetí kapitole amerického návrhu učiněny, se nenamáhal je ve svých vysvětlujících poznámkách ([RM211](#)) předložených spolu s japonským návrhem vůbec zmínit.

Základní lidská práva a hodnoty, které představují, nabyly své „univerzální platnosti“⁴⁴ o dva roky později ve Všeobecné deklaraci lidských práv, která byla přijata na půdě OSN 10. 12. 1948. Avšak mladí politickým idealismem nabytí tvůrci amerického návrhu o této univerzální platnosti nepochybovali ani tenkrát a jejich neústupnost, která zajistila japonskému lidu širokou paletu ústavně zakotvených lidských práv, je bezesporu chvályhodná. Na druhou stranu, vezmeme-li v potaz tradiční vnímání práv jednotlivce v Japonsku, jeví se Macumotova a Satóova snaha o jejich omezení jako pochopitelná. Důvodem této snahy nebyla jejich touha omezit demokracii či nechat pootevřená vrátka plíživé autokracii. Důvodem byl strach z toho, že zneužívání těchto práv bude narušovat „veřejné blaho“, tzn. narušovat absolutní hodnotu kolektivní harmonie. Nejen pro Macumota a Satóa, ale i pro ostatní významné japonské právní odborníky, nespočívala demokracie na svrchované vůli lidu a ústavní garanci jejich práv, nýbrž na nejvyšším postavení lidmi voleného zákonodárského shromáždění.

3.4.7 Parlament

Parlament byl v americkém návrhu jednokomorovým nejvyšším státním orgánem a jedinou zákonodárnou autoritou. Volební období zastupitelů bylo čtyřleté (na rozdíl od Spojených států, kde se nový Kongres volí každé dva roky) a jejich počet měl být stanoven mezi třemi až pěti sty. Parlamentu jakožto nejvyššímu státnímu orgánu byla logicky dána značná autonomie např. v oblastech volby předsedy Parlamentu, stanovení procesního a disciplinárního řádu, svolávání zasedání, vyloučení a trestání svých členů či ve vedení vyšetřování. Veškerá jednání musela být veřejná. Výkonnou moc Parlament kontroloval prostřednictvím volby předsedy vlády, který s jeho souhlasem jmenoval jednotlivé ministry, jejichž počet a portfeje také podléhali schválení Parlamentu. Parlament mohl vyslovit vládě nedůvěru a tak si vynutit její demisi. V tomto případě pak mohla vláda rozhodnout, zdali odstoupí a nechá Parlament zvolit nového předsedu vlády, či zdali nechá Parlament rozpustit a odstoupí až se svoláním

⁴⁴ Jelikož se jedná o dokument přijatý Valným shromážděním OSN, nemá právní závaznost. Navíc morálně zavazuje pouze členské země OSN. Proto použity uvozovky - „univerzální platnost“.

nového Parlamentu. Parlament mohl také jako jediný odvolat z funkce představitele soudní moci (tzv. impeachment).

V japonském návrhu byla v podstatě jediná, zato však podstatná změna. Přidání druhé komory, která měla být složena z volených zástupců jednotlivých oblastí (*čiiki* 地域) či profesí (*šokunó* 職能) a ze členů jmenovaných vládou, jejichž jmenování by muselo být potvrzeno speciálně vytvořenou komisí ze členů obou komor. Tato druhá komora byla v japonském návrhu nazvána Sněmovna poradců (*sangiin* 参議院) a co do postavení byla podřízena Sněmovně reprezentantů (*šúgiin* 衆議院).

Jaké byly americké argumenty pro unikamerální systém a proč se mu japonská strana tak bránila? Ve vysvětlujících poznámkách k americkému návrhu byl jednokomorový parlament obhajován tím, že v Japonsku nemá druhá komora své opodstatnění. Šlechta bude zrušena, takže Sněmovna lordů po vzoru Velké Británie nepřipadá v úvahu, a americký systém, kde Senát působí jako orgán, v němž senátoři hájí zájmy jednotlivých států, byl na Japonsko také neaplikovatelný. Navíc vymezení vztahu mezi zákonodárnou a výkonnou mocí je při existenci jedné komory jednodušší ([RM190](#)). Macumoto na druhou stranu zdůrazňoval potřebu druhé komory jakožto kontrolního mechanismu. Japonská mentalita je dle něj skupinová, snadno ovlivnitelná a snadno inklinující k politickému extremismu ať už pravicovému či levicovému. Jednokomorový Parlament by mohl vést k tyranii většinové strany, jejíž politika by se snadno mohla odvrátit od sledování národního zájmu ke sledování zájmů vlastních. Druhá komora zvolená a najmenovaná tak, aby co nejlépe a nejzdravěji reflektovala vůli lidu, byla pro Macumota zárukou politické stability ([RM211](#)).

V dnešní době existuje na 111 suverénních států s jednokomorovým systémem.⁴⁵ Avšak většinou se jedná o později osamostatněné malé státy, africké státy, státy Blízkého a Středního východu a komunistické (Čína, Kuba) či bývalé komunistické státy (Ukrajina). Výjimku tvoří skandinávské státy, konkrétně Finsko a Norsko (Švédsko a Dánsko přistoupily k jednokomorovému systému až později), kde systém v tu dobu už několik let fungoval.⁴⁶ I přesto se tehdy jednalo spíše o výjimku a nelze se tedy divit Macumotovu rozhořčení, jenž návrh s jednokomorovým Parlamentem považoval ze známku diletantství jeho amerických tvůrců ([RM213](#)).

⁴⁵ Unicameralism. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001-, 19. 5. 2012 [cit. 2012-06-14]. Dostupné z: <http://en.wikipedia.org/wiki/Unicameralism>

⁴⁶ Je známo, že ústavy skandinávských států byly pro tvůrce amerického návrhu významným inspiračním zdrojem.

Na jejich obranu je nutno zmínit, že forma Parlamentu byla jedna z mála věcí, na kterých Američané ve svém návrhu od začátku netrvali. Setkáme se i s názory, že jedna komora byla navržena za tím účelem, aby měli Američané v jednáních s japonskou vládou z čeho ustupovat a získat tak lepší páku k prosazení ostatních částí návrhu (Dower, 2000 str. 376). Již na první schůzi 13. 2., na které byl návrh představen japonské straně, bylo předesláno, že pokud bude japonská vláda chtít, může do návrhu druhou komoru přidat. To samé bylo potvrzeno i na druhé schůzi Macumota a Jošidy s Whitneyem 22. února. Avšak své ano pro druhou komoru Američané podmínili tím, že musí být plně volena lidem. Macumotem představený systém volených zástupců krajů a profesních sdružení a vládních jmenování, jež měla zajistit účast vzdělaných a schopných jedinců, kteří by sami od sebe do Parlamentu nekandidovali, byl označen za nedemokratický. V březnovém jednání tak bylo dosaženo logického kompromisu, japonská strana dostala svoji druhou komoru, avšak v jejím složení musela ustoupit a učinit ji celou lidově volenou s jasnou deklarací toho, že stejně jako Sněmovna reprezentantů je zástupným orgánem celého lidu. Při neshodě v otázkách rozpočtu, volby předsedy vlády, ratifikaci mezinárodních smluv a v běžném legislativním procesu bylo, totožně s japonským návrhem, uznáno vyšší postavení Sněmovny reprezentantů. Výsledná čtvrtá kapitola tak jako jedna z mála více připomínala návrh japonský.

Macumoto i v této kapitole projevil svoji tvrdohlavost ignorací jasně artikulovaných amerických podmínek. Je možné, že při přípravě japonského návrhu si stále neuvědomoval, jak moc Američané na svém návrhu bazírují. Možná celou tuto jejich aktivitu vnímal jako nástroj k popohnání japonské vlády k sepsání přijatelné ústavy, přičemž stále věřil v to, že bude ponechán prostor japonské iniciativě. V tomto případě bych si však dovolil (přínejmenším z teoretického hlediska) označit Macumotův přístup za správný. Americký návrh dával Parlamentu nejvyšší moc, která nebyla omezena žádným exekutivním vetem, pouze Nejvyššímu soudu byla dána možnost přezkoumávat ústavnost přijímaných zákonů. I přes aplikaci jiných amerických konceptů, jako ochrana lidských práv a suverenita lidu, slavný systém „brzd a protivah“ do návrhu zabudován nebyl. Ačkoliv jednokomorovému systému nemohou být upřeny výhody jako rychlejší legislativní proces, nedělená odpovědnost či nižší náklady, tak při nemožnosti korigovat činnost Parlamentu prostřednictvím výkonné moci se jeví existence druhé komory, která obecně vede sice ke konzervativnějšímu zato však kvalitnějšímu zákonodárství, jako nezbytná.

3.4.8 Vláda

V otázkách pravomocí a organizace výkonné moci se japonský návrh od amerického příliš nelišil. Vláda byla ve svém výkonu moci kolektivně odpovědná Parlamentu, avšak funkce ministrů vzhledem k rozhodování byla po vzoru americké ústavy spíše poradní. Výběh ministrů musel předsedovi vlády schválit Parlament, o jejich odvolání však již rozhodoval sám. Předseda vlády mohl jménem kabinetu předkládat Parlamentu návrhy zákonů a po americkém vzoru měl povinnost před ním jednou za čas vystoupit a podat zprávu o stavu země a její mezinárodní situaci. Dále bylo v obou návrzích zakotveno tradiční spektrum pravomocí a povinností příslušejících výkonné moci – řízení záležitostí státu a veřejné správy, správa zahraničních vztahů, uzavírání mezinárodních smluv (se souhlasem či následnou ratifikací Parlamentem), příprava návrhu státního rozpočtu, vydávání nařízení k provádění zákonů a udílení milostí.

Jedinou věcí, ve které se japonský návrh v této kapitole od toho amerického výrazněji lišil, bylo udělení pravomoci vládě vydávat nouzová nařízení se silou zákona v případě, že bude Sněmovna reprezentantů rozpuštěna. Nouzová nařízení by podléhala následnému schválení Parlamentu. Toto bylo odmítnuto jako přílišné posílení výkonné moci, kterou se Američané ve svém návrhu snažili co nejvíce oslabit, na úkor moci zákonodárné, kterou se naopak snažili posílit. V české ústavě tuto roli zastává Senát, který má ve stejném případě právo vydávat zákonná opatření. V japonském návrhu a následně i ve výsledném návrhu, který vzešel z březnové schůze, měla být druhá komora s rozpuštěním první komory uzavřena. Kdo tedy mohl v mezidobí, které by nastalo mezi rozpuštěním Sněmovny reprezentantů a zvolením nové, rozhodovat? Jakým způsobem by vláda bez Parlamentu mohla jednat v případě živelných katastrof či bezpečnostního ohrožení? Kdo zvolí nového předsedu vlády, pokud stávající v tento moment zemře? Výsledný březnový návrh na tyto otázky neodpovídal. Až v průběhu dalších dubnových jednání se Satóovi podařilo Kadese přesvědčit ke kompromisu, dle něhož dostala vláda právo svolat nouzové zasedání Sněmovny poradců, které by mělo provizorní zákonodárnou pravomoc.

3.4.9 Soudní moc

Na rozdíl od výkonné moci, kde se obě strany až na výše zmiňovanou otázku nouzových nařízení víceméně shodly, šestá kapitola vymezující soudní moc doznala v japonském návrhu a během březnového jednání větších změn. Američané navrhovali vytvořit systém nižších soudů zastřešených Nejvyšším soudem, který by měl pravomoc stanovit vnitřní předpisy pro

vlastní fungování i pro fungování ostatních soudů. Nejvyšší soud by sloužil jako soud poslední instance s pravomocí přezkoumávat ústavnost Parlamentem přijímaných zákonů, vládních nařízení a ostatních vyhlášek. Existence soudů mimo tuto strukturu (jako např. správních soudů) nebyla sice návrhem zcela vyloučena, avšak žádný z takto založených soudních orgánů výkonné moci by nemohl mít vrcholnou soudní pravomoc, což znamená, že proti jejich rozhodnutí by mohlo být podáno odvolání k Nejvyššímu soudu. Státní zastupitelství bylo učiněno úřadem soudu, a ne ministerstva spravedlnosti. Soudci Nejvyššího soudu byli jmenováni vládou, přičemž toto jmenování muselo být potvrzeno voliči v prvních následujících parlamentních volbách a znovu v každých volbách, které následovaly po uplynutí deseti let od posledního potvrzení. Ostatní soudci byli do funkce nominováni Nejvyšším soudem a vybírání a jmenování vládou na období deseti let. Nesměl jim být snižován plat a odvolat z funkce je mohl pouze Parlament procesem impeachmentu. Žádný soudce nemohl zastávat funkci po dosažení věku 70 let. V této kapitole je také poprvé zmíněna další z pravomocí Parlamentu, která porušuje principy systému „brzd a protivah,“ a to pravomoc přehlasovat rozhodnutí Nejvyššího soudu o neústavnosti zákonů (vyjma rozhodnutí v souvislosti se třetí kapitolou ústavy Práva a povinnosti občanů) dvou třetinovou většinou všech zvolených členů.

Tato pravomoc stvrzovala prominentní postavení Parlamentu v Američany navrhovaném systému a spolu s mechanismem, který každých deset let umožnil lidu rozhodnout o setrvání soudce Nejvyššího soudu ve funkci, mírnily Kadesovy obavy, že v Japonsku zavládne „soudní oligarchie“ ([RM167](#)).

Zajímavé je i věkové omezení pro zastávání funkce soudce. V americké ústavě žádné takovéto omezení nenajdeme. I přesto se v roce 1937 americký prezident Franklin Delano Roosevelt o něco podobného pokusil. Po několika prohraných bitvách s Nejvyšším soudem⁴⁷ o ústavnost legislativy spojené s jeho politikou Nového údělu se rozhodl protlačit Parlamentem zákon, který by prezidentovi umožňoval jmenovat do funkce nového soudce za každého soudce, který by do šesti měsíců od dosažení věku sedmdesáti let neodešel do penze. Takto mimořádně jmenovaných soudců mohlo být nanejvýš šest, čímž by se počet soudců Nejvyššího soudu zvedl maximálně na patnáct. Roosevelt by tak získal možnost najmenovat nové liberálně smýšlející soudce a usnadnit si tak prosazování své politiky. Proti návrhu zákona se mezi veřejností zvedla široká vlna nevole, což ve finále zapříčinilo, že návrh neprošel. Roosevelt si navíc tímto svým přehmatem proti sobě popudil jak část Kongresu, tak

⁴⁷ Když Roosevelt nastoupil do úřadu byla většina z devíti soudců jmenována do funkce republikánskými prezidenty, z čehož čtyři z nich byli ve svých názorech a rozhodnutích obzvláště konzervativní.

veřejné mínění. Je možné, že Kades a ostatní mající toto vše na paměti omezili věk soudců, aby předešli podobnému soudnímu konzervatismu. Na druhou stranu je stejně tak možné, že důvodem tohoto ustanovení byla potřeba vložit do ústavy pojistku proti případné senilitě jinak neodvolatelných soudců.

Jak již bylo zmíněno výše, Macumotův návrh se od toho amerického do jisté míry lišil. Vůbec nezmiňoval postavení státních zástupců a značně odlišné bylo i postavení samotných soudců. Soudce mohl být odvolán nejen procesem impeachmentu ale i soudem za přečin vůči disciplinárnímu řádu nebo z důvodu duševní či tělesné nezpůsobilosti nadále zastávat funkci. Plat soudců mohl být z disciplinárních důvodů snížen, přičemž bližší specifikaci těchto důvodů měl upravovat zákon. V americkém návrhu byli soudci jmenováni vládou, v japonském návrhu nebyla v šesté kapitole o způsobu jmenování ani zmínka a nejspíše spadalo pod článek 7, dle kterého to byl císař, kdo měl pravomoc na radu vlády jmenovat a odvolávat ministry, velvyslance a ostatní veřejné činitele, u kterých tak stanoví zákon.⁴⁸

Nejpodstatnější z těchto změn byla bezpochyby možnost snížit soudcům plat, což je všeobecně považováno za element ohrožující nezávislost soudců na ostatních mocenských složkách.⁴⁹ Není divu, že toto opatření neprošlo a explicitní zákaz snižování platů byl obnoven. Kompromis byl učiněn u postavení veřejných žalobců - část článku, která určovala, že státní zastupitelství je úřadem soudu, byla vypuštěna, avšak činnost samotných návladních měla nadále podléhat předpisům stanovených Nejvyšším soudem. Američané zavrhli možnost odvolání soudce za přečin proti disciplinárnímu řádu, ale ponechali možnost odvolat soudce na základě soudního prohlášení o duševní či tělesné nezpůsobilosti.

Zažitá představa o třicetihodinové březnové schůzi jakožto o noci strávené překládáním japonského návrhu a jeho násilným upravováním zpět do podoby amerického návrhu není zcela přesná, neboť místy se debata ukázala být až překvapivě konstruktivní. Jako například v otázce pravomoci Parlamentu zvrátit některá rozhodnutí Nejvyššího soudu. Japonský návrh v této oblasti kopíroval ten americký, a to pravděpodobně z toho důvodu, že podřízení soudní moci Parlamentu a celkový koncept Parlamentu jakožto nejvyššího orgánu státní moci, byl japonskou stranou považován za jeden ze „základních principů,“ na jehož zachování budou Američané trvat. I přesto Sató během jednání poukázal na logický rozpor mezi ustanovením, které učinilo Nejvyšší soud soudem nejvyšší instance, a výše zmíněnou možností Parlamentu

⁴⁸ Připomeňme, že v americkém návrhu měl císař pravomoc tato jmenování pouze potvrzovat.

⁴⁹ Problematikou snižování soudcovských platů se několikrát zabýval i Ústavní soud České republiky, který k této otázce vydal od roku 1999 deset nálezů a jedno usnesení, ve kterých shledává platové restriktce představitelů soudní moci za protiústavní. Přehled nálezů a usnesení Ústavního soudu na téma platu soudců dostupný z: <http://www.concourt.cz/clanek/GetFile?id=5543>

přehlasovat některá jeho rozhodnutí. Američané po chvílice váhání ustoupili a tuto spornou pravomoc Parlamentu nechali z návrhu vyškrtnout (Moore, a další, 2002 str. 135).

3.4.10 Finance

Veškerá správa veřejných financí byla v americkém návrhu důsledně svěřena do rukou Parlamentu. Veškeré finanční pravomoci jako ukládání daní, výpis státních obligací, vyhrazování státních prostředků na pokrytí státních výdajů a dokonce i pravomoci emitovat hotové peníze a regulovat hodnotu měny měly být vykonávány jeho prostřednictvím. Vznik finančních závazků a realizace státních výdajů podléhaly jeho souhlasu. Návrh rozpočtu sice vypracovávala vláda, avšak Parlament, krom toho, že mohl návrh regulérně schválit či zamítnout, měl i pravomoc do něj zasahovat přidáváním a odebráním jednotlivých položek, popřípadě jejich snižováním či navyšováním. Tato pravomoc podléhala jedinému omezení, Parlament nemohl vyhradit více státních prostředků, než byl předpokládán příjem včetně příjmů z očekávaných půjček. Na neočekávané výdaje měl být zřízen rezervní fond pod správou vlády, avšak veškeré výdaje z něj opět podléhaly zpětnému schválení Parlamentem. Veškerý majetek císaře, vyjma majetku zděděného (*hereditary estates*), měl připadnout státu a příjmy z tohoto majetku měly jít do státního rozpočtu. Chod Císařské domácnosti měl být pokryt částkou, kterou za tímto účelem každoročně vyhrazoval Parlament. Pro kontrolu státního hospodaření měl být každý rok proveden audit všech příjmů a výdajů právě uplynulého fiskálního roku.

V japonském návrhu byla role Parlamentu ve správě veřejných financí spíše nepřímá, a to v tom smyslu, že výkon téměř všech výše zmíněných pravomocí nebyl svěřen přímo do rukou Parlamentu, ale způsob tohoto výkonu měl být stanoven zákonem. Role Parlamentu jako finálního arbitra způsobu správy veřejných prostředků by tak zůstala zachována, ale zároveň by tím bylo umožněno výkon určitých oblastí delegovat na jiné instituce. Například monetární politika a problematika související se stabilitou měny by mohla být přenechána centrální bance. Japonský návrh zrušil možnost Parlamentu zasahovat do návrhu rozpočtu a omezil jeho pravomoc na jeho schválení či odmítnutí. Japonská strana souhlasila s tím, že příjmy z majetku Císařské domácnosti budou tvořit část rozpočtu a že na výdaje Císařské domácnosti bude vyhrazena část státního rozpočtu, ale odmítla formální znárodnění císařského majetku. Macumoto se v podstatě snažil o zmírnění jazyka, kterým zde bylo natvrdo řečeno, že císař je finančně vydán zcela na milost Parlamentu. Status císaře by tak mohl být pozdvihnut aspoň formálním vlastnictvím majetku, stejně tak jako bohatství tvoří velkou část prestiže britské

královské rodiny. Americký historik Ray Moore tento článek amerického návrhu výstižně popsal jako „odplatu lidové suverenity“ (Moore, a další, 2002 str. 137).

Během jednání se většina problémů rychle vyjasnila. Američané souhlasili s tím, že správa veřejných financí nebude vykonávána prostřednictvím Parlamentu, ale tak, jak Parlament určí. Celkové vyznění kapitoly bylo upraveno tak, že role Parlamentu jako nejvyššího orgánu státní moci byla opět zdůrazněna, formulace „jak stanoví zákon“ z japonského návrhu byly přepsány zpět na „jak ustanoví Parlament.“ I přesto se však Satóovi podařilo prosadit zrušení jeho pravomoci zasahovat do vládního návrhu rozpočtu. V otázce znárodnění císařského majetku však byli Američané neústupní (RM215), a i přes veškeré kontradikce,⁵⁰ které tento článek obsahoval, jej nechali v původním znění obnovit.

3.4.11 Územní samospráva

Koncept územní samosprávy byl pro Japonsko zcela nový, pod ústavou Meidži byly prefektury řízeny úředníky, kteří byli jmenováni z centra. Američané se naštěstí nesnažili aplikovat na Japonsko americké pojetí místní samosprávy v jeho plné autonomní síle a navrhovaný systém přímo volených zastupitelů a vedoucích výkonných funkcionářů (a těch ostatních, u kterých tak stanoví zákon) byl rozumným kompromisem. Měštům, obcím a metropolitním oblastem byla poskytnuta svoboda ve správě majetku a vlastních záležitostí, k čemuž jim byla poskytnuta pravomoc vydávat v rámci zákona závazné vyhlášky. Samosprávné celky byly chráněny před centrální mocí třetím (a posledním) článkem osmé kapitoly, který stanovil, že k tomu, aby Parlament mohl přijmout zákon, jehož aplikace by se omezovala na konkrétní město, obec či metropolitní oblast, je nutný většinový souhlas obyvatel (voličů) dané oblasti.

V podstatě veškeré tyto principy zůstaly v japonském návrhu zachovány s výjimkou přímé volby ostatních funkcionářů, která v návrhu zmíněna nebyla. Metropolitní oblasti, města a obce byly nahrazeny jednotným termínem „místní veřejná organizace“ (*čihó kókjó dantai* 地方公共団体, další možný překlad by byl místní veřejnoprávní subjekt)⁵¹ a na začátek kapitoly byl přidán článek, že pravidla organizace a fungování těchto orgánů budou stanovena

⁵⁰ Dle tohoto článku, měl všechen majetek Císařské domácnosti, vyjma majetku zděděného, připadnout státu a veškeré příjmy z majetku Císařské domácnosti měly plynout do státního rozpočtu. Avšak pokud by veškerý majetek připadl státu, tak by Císařská domácnost žádný majetek, který by vytvářel příjmy pro státní rozpočet, neměla. Další nejasností bylo, zdali se mezi tyto příjmy zahrnuje i příjem ze „zděděného majetku“, který si mohla Císařská domácnost ponechat a co vůbec pod tento „zděděný majetek“ spadá. Tyto a podobné otázky zamotávaly japonským úředníkům hlavu až do chvíle, než byla tato problematická kategorie „zděděného majetku“ v průběhu dalších jednání z návrhu zcela vypuštěna.

⁵¹ V souladu s českou terminologií je v níže přiloženém překladu použit termín „orgán územní samosprávy.“

zákonem založeným na principu místní samosprávy. Poslední nová formulace v japonském návrhu, která stanovuje těmto orgánům povinnost založení zastupitelstev jako „poradních orgánů“ (*gidži kikan* 議事機関), se může jevit jako pokus o oslabení jejich vlivu, avšak zákon o místní samosprávě jim přiděluje veškeré pravomoci, které místním zastupitelstvům tradičně přináležejí.

Američané přijali všechny japonské připomínky až na zrušení přímé volby ostatních zákonem stanovených funkcionářů. Přímá volba šerifů či školních rad byla pro ně jedním z nezbytných prvků místní samosprávy. Poté, co vstoupila nová ústava v platnost, byly založeny přímo volené školní rady, avšak jejich přímá volba byla zrušena již v roce 1956, a momentálně není dle tohoto ustanovení voleno do žádné funkce. Při této příležitosti je dobré připomenout Macumotovu poznámku, že ústavní systém, aby se ujal a byl stabilní a funkční, musí vycházet z právní tradice dané země, což poeticky přirovnal k „americké růži, která při přesazení do japonské půdy ztratí svoji vůni“ (RM198). Ačkoliv se v tomto případě nejedná o nějaké fatální systémové selhání, můžeme s vypůjčením Macumotových slov říct, že i tato americká růže svoji vůni ztratila.

3.4.12 Dodatky, nejvyšší zákon, ratifikace a dodatečná ustanovení

Poslední čtyři články amerického návrhu byly rozděleny do tří kapitol – Dodatky, Nejvyšší zákon a Ratifikace. Proces přijímání ústavních dodatků byl japonskou stranou i přes svoji očividnou rigiditu překvapivě bez výhrad přijat. Návrh na ústavní revizi měl být iniciován Parlamentem, kde v každé komoře podléhal schválení dvoutřetinové většiny všech zvolených členů. Než byl dodatek císařem vyhlášen, musel ještě projít všelidovým hlasováním. Potřeba neobvykle rigidního revizního procesu pramenila z obavy amerických tvůrců, zdali je Japonsko na takto liberální ústavu připraveno. Ve Vládní sekci panovala reálná obava, že s koncem okupace a s odchodem amerických jednotek si japonské špičky upraví ústavu zpět k obrazu svému. Někteří z tvůrců amerického návrhu dokonce navrhovali, aby bylo Japoncům zakázáno ústavu jakkoliv měnit a to až do roku 1955 (Dower, 2000 str. 372). Komise pro kapitolu Práv a povinností občanů si dokonce prosadila článek, který zakazoval jakékoliv dodatky týkající se této kapitoly. Tento článek byl však při konečné revizi MacArthurem vyškrtnut⁵² (Kades, 1989).

Kapitola Nejvyšší zákon v jednom článku prohlašovala ústavu nejvyšším zákonem země a ve druhém článku zavazovala císaře a ostatní veřejné činitele ji bránit a dodržovat. Zároveň

⁵² Toto byla jediná změna, kterou MacArthur v návrhu vypracovaném Vládní sekci učinil.

zde bylo stanoveno, že všichni veřejní činitelé momentálně ve funkci v ní mohou setrvat až do případných voleb. Poslední článek amerického návrhu měl stanovit ratifikační proces, přičemž paradoxně pro samotnou ratifikaci celého dokumentu byly vyžadovány mírnější podmínky (dvoutřetinová většina přítomných bez potvrzení referendem) než pro schválení jediného dodatku. Na ratifikačním procesu však Američané příliš nebazírovali a již na únorové schůzi (22. 2.) se strany předběžně dohodly, že ratifikace proběhne podle článku 73 Ústavy Meidži, který stanovoval proces přijímání ústavních změn.

Japonský návrh, kromě toho, že neobsahoval článek o ratifikaci, se od amerického příliš nelišil, články pouze reorganizoval do jedné kapitoly (Dodatečná ustanovení), bez věcné změny přeformuloval článek o přijímání dodatků a jeden článek rozpojil na dva. Navíc byl do této kapitoly zařazen i článek o zákonu o císařské domácnosti, který byl Američany zamítnut (viz podkapitola 3.4.4 [Císař](#)).

Sloučení článků do jedné kapitoly však Američané nepřipustili a nechali obnovit i vlastní formulaci článku o dodatcích. Ratifikační článek, jak už jsme zmínili, zůstal vyškrtnut a byla přidána kapitola Dodatečná ustanovení, pod kterou byl zařazen článek o setrvání momentálně působících veřejných činitelů ve funkcích.

3.4.13 Shrnutí

I přes dramatický průběh můžeme s odstupem času říct, že březnové jednání dopadlo pro obě strany úspěšně. Přístup americké strany, která si vynutila přítomnost Macumota s jeho nehotovým a vládou neschváleným návrhem, uzamkla konferenční místnost a od Satóa a všech ostatních účastníků si vynutila třicet hodin práce bez okamžiku spánku a bez přístupu k referenčním materiálům, musíme označit za značně těžkopádný. Stejně tak můžeme označit trvání Američanů na přesném překladu amerického znění některých článků, ačkoliv jejich japonské verze jejich význam nijak neměnily. I představa osamocení Satóa zamknutého v místnosti s přesilou Američanů čelícího jejich nátlaku a otázkám typu „proč jste změnilo toto slovo,“ „proč jste nepoužili naši verzi,“ „proč jste vyškrtli ten a ten článek“ vyvolává v člověku soucit a sympatie. Odhlédneme-li od těchto okolností a podíváme-li se na závěrečnou bilanci toho, jaké změny se povedlo japonské straně prosadit a kde musela ustoupit, tak zjistíme, že je až překvapivě vyrovnaná.

Na návrh Japonců byla Parlamentu přidána druhá komora a byly zrušeny jeho pravomoci zasahovat do návrhu rozpočtu a přehlasovávat rozhodnutí Nejvyššího soudu o ústavnosti zákonů. Stejně tak byl vyškrtnut článek, který by mohl zavdat ke znárodnění veškeré půdy a přírodních zdrojů a kterého se Macumoto tak obával. Státní zástupci byli převedeni od soudů

zpět pod ministerstvo spravedlnosti. Do celého návrhu se navíc povedlo prosadit konzervativně laděné pojetí lidu jako *kokumin* a omezit ústavní garanci práv cizincům.

Na druhou stranu se museli smířit s tím, že preambule bude integrální součástí ústavy, vymezení císařovy role bude zachováno tak, jak bylo v americkém návrhu, a s tím, že všechna práva občanů v něm vyjmenovaná budou nadále ústavně garantována téměř v plném rozsahu. K zákonodárnému shromáždění sice byla druhá komora přidána, ale na rozdíl od představy Japonců musela být celá lidově volena a rovněž zastupovat lid. V navrhovaném oslabení postavení soudců byli Američané také neústupní.⁵³

Z výsledného výstupu schůze se zdá, že jednání probíhalo spíše ve stylu *quid pro quo* než formou amerického diktátu, jak by mohly okolnosti naznačovat. Vezmeme-li v potaz, že v této fázi SCAP očekával řekněme lehce přeformulovaný japonsky znějící překlad svého návrhu, který by mohl prostřednictvím vlády předložit Parlamentu, tak se úspěchy, jichž japonská strana dosáhla, a ústupky, které si od Američanů vynutila, zdají být překvapivým úspěchem. Pokud by byla vláda plně zasvěcena do hry, kterou MacArthur rozehrál, její vyjednávací pozice by sice byla o něco silnější, ale i přesto by zůstala vládou, kterou drží u moci jeho politická podpora, podle čehož by také musela jednat.

Oba hlavní aktéři tohoto dlouhého únavného jednání si zaslouží obdiv. Plukovník Kades za to, že dokázal koncentrovat síly své i svého týmu po neuvěřitelných 30 hodin a vytvořit tak kompromisní verzi návrhu v angličtině i v japonštině, se kterým by souhlasila japonská vláda a který bylo možno téměř neprodleně zveřejnit. Satóův výkon byl neméně obdivuhodný, nepodlehł únavě ani nátlaku Američanů (a na rozdíl od Macumota ani vzteku) a dokázal po celou dobu fundovaně argumentovat stanoviska japonské vlády. V onen den se vrátil do kanceláře „se svěšenou hlavou a sklíčený“ (Moore, a další, 2002 str. 139), aniž by si byl vědom, jak velkého úspěchu ve skutečnosti dosáhl.

3.5 Od druhého vládního návrhu k Ústavě Japonska

Návrh vzešlý z březnového jednání měl před sebou ještě dlouhou cestu, během které prodělal řadu dalších změn. Cílem této práce není zmapovat historický proces vzniku poválečné japonské ústavy v jeho úplnosti, nýbrž na vybrané části tohoto procesu ilustrovat to, co americkou okupaci charakterizovalo. Avšak bez popisu toho, co se s návrhem dělo dál, by práce nebyla úplná, a proto si tento proces popíšeme alespoň ve zkratce.

⁵³ Další z podstatnějších bodů, na němž se strany neshodly, byla pravomoc vlády vydávat ve stavu nouze nouzová opatření. Kompromisu však bylo dosaženo v následujících dubnových jednáních.

Kompromisní březnový návrh je sice pracovníě označen jako druhý vládní návrh, avšak oficiálně se jednalo o návrh první. Přepracovaný americký model (práce Macumota, Satóa a Irieho) vláda nikdy neschválila a s největší pravděpodobností ani neviděla. K tomuto „druhému“ návrhu, který byl společnými silami dokončen 5. března v 16:00, se vláda měla vyjádřit ještě téhož dne. Ta návrh neochotně přijala a se souhlasem císaře jej nechala následující den publikovat jako prozatímní vládní návrh nové ústavy. Hussey odlétl do Spojených států se 13 kopiemi anglické verze, které byly potvrzeny jako *oficiální překlad japonského návrhu* vedoucím Úřadu vlády Narahašim Wataruem (Moore, a další, 2002 str. 141). Cílem jeho cesty bylo obeznámit s vývojem událostí Washington a FEC.

Následující měsíc měla Legislativní rada vlády plné ruce práce s vyřizováním dotazů a připomínek jednotlivých ministerstev. Na jejich podkladě došlo k dalším třem jednáním (2. 4., 9. 4., 15. 4.), na kterých se Sató s Kadesem dohodly na několika dalších úpravách. Finální verze návrhu se objevila v tisku 17. dubna, tedy až týden po volbách. Nejvýraznější změnou oproti návrhu, který byl zveřejněn 6. března, bylo jeho přepsání do hovorové japonštiny (*kógotai* 口語体), která byla na rozdíl od složité formální japonštiny (*bungotai* 文語体) srozumitelná i obyčejným lidem. Impulz k této změně vzešel od nejmladšího zaměstnance Legislativní rady vlády Watanabeho Jošihideo (Moore, a další, 2002 str. 155). Tento impulz byl podpořen dalšími proponenty⁵⁴ z neveřejného sektoru, opatrně odsouhlasen okupační správou a schválen vládou, která v něm viděla šanci, jak nepozorovaně návrh přestylovat, aby zněl více japonsky a méně jako překlad.

Ještě předtím, než byl ústavní návrh předložen Parlamentu, musel v souladu s Ústavou Meidži získat souhlas Tajné rady. Ta nad návrhem poprvé zasedla 22. dubna a po osmi výborových schůzích a třech plenárních jej 3. června podstoupila beze změn dál. Císařský parlament se k projednání nové ústavy sešel 25. června. Jako zástupce vlády se jednání účastnil ministr Kanamori Tokudžiró z nového kabinetu Jošidy Šigerua, který jako obhájce vládního návrhu odpovídal na dotazy poslanců. Veškerá jednání v Parlamentu sledoval bedlivým okem také Kades, který dohlížel na to, zda navrhované změny nemění základní principy amerického návrhu. Vládní návrh byl dán k prozkoumání 72člennému ústavnímu výboru, jehož předsedou byl jmenován Ašida Hitoši, jeden z ministrů bývalého Šideharova kabinetu. Výbor se v průběhu července sešel dvacetkrát. Na konci července byl sestaven 14členný podvýbor opět pod vedením Ašidy, který měl za úkol vypracovat seznam

⁵⁴ Například Jamamotem Júzóem, vůdcem Občanského hnutí za národní jazyk (*Kokumin no kokugo undó renmei* 国民の国語運動連盟), profesorem práva Jokotou Kisaburóem či soudcem Mijakem Šotaróem (Moore, a další, 2002 str. 156).

navrhovaných změn a jazykových úprav. Podvýbor se sešel třináctkrát a výsledky své práce představil ústavnímu výboru 21. srpna, který vše schválil. O tři dny později byl návrh ústavního výboru představen na plenárním zasedání Sněmovny reprezentantů, která jej rovněž schválila (421 pro, 8 proti). Sněmovna lordů začala návrh projednávat 24. srpna. Opět byl sestaven ústavní výbor, jemuž předsedal Abe Jasunari. Na poslední ze čtyřadvaceti schůzí (26. 9.) byl sestaven podvýbor, který vypracoval konkrétní podobu navrhovaných úprav. Pátého října byl návrh představen Sněmovně lordů, která jej následujícího dne schválila. Sedmého října se návrh i s úpravami ocitl před Sněmovnou reprezentantů, která s připomínkami horní komory bez výhrad souhlasila. Dvacátého devátého října přidala svůj souhlas Tajná rada. Nová Ústava Japonska byla vyhlášena císařem Hirohitem 3. listopadu 1946. V platnost vstoupila o šest měsíců později.

4. Závěr

MacArthurův grandiózní plán začal 3. února 1946 sepsáním tří základních principů a vyvrcholil přesně o devět měsíců později vyhlášením nové pacifistické Ústavy Japonska císařem Hirohitem. Cílem tohoto plánu bylo sepsat takový model ústavy, který by byl v souladu s MacArthurovou interpretací Postupimské deklarace a rozkazů z Washingtonu, který by zaručil základní lidská, občanská, sociální práva a svobody japonskému lidu, který by byl v nejvyšší možné míře demokratický a přitom zachovával symbolickou instituci Císařského trůnu, a který by se v neposlední řadě dal označit za iniciativu samotných Japonců.

Do jaké míry se povedlo tento cíl splnit a bylo skutečně nutné při realizaci jeho první části tak spěchat? Od zahájení práce týmu Vládní sekce do prvního zveřejnění návrhu uplynul pouhý měsíc. Díky této rychlosti se podařilo předejít případné intervenci ze strany FECu, která by dle Whitneyho interpretace ([RM140](#)) mohla omezit MacArthurovu volnost jednat. Dalším důvodem byly na duben naplánované volby do Sněmovny reprezentantů Císařského parlamentu. MacArthurova představa byla taková, že včasné zveřejnění učiní z návrhu klíčové téma voleb a že se tak volby stanou tím, co Postupimská deklarace nazývá „svobodné vyjádření vůle lidu.“ FEC, ačkoliv se samotným procesem vzniku návrhu nezabýval ani veřejně nezpochybňoval autorství japonské vlády, kladl důraz na to, aby způsob, jakým bude Ústava přijata, tuto „vůli lidu“ vyjadřoval (Stratton, 1948). Za tímto účelem zaslala Komise do Tokia direktivu se třemi body, které by měl ratifikační proces obsahovat. Měl být poskytnut dostatečný čas k projednání návrhu, měla být zajištěna právní návaznost na Ústavu Meidži a způsob jejího přijetí měl vyjádřit souhlas svobodné vůle japonského lidu ([RM285](#)). Krom toho Komise vyjádřila pochybnost o konání voleb již v dubnu, které ji přišlo předčasné ([RM253](#)). MacArthur předčasnost termínu rázně odmítl s tím, že japonský lid by si oddálení voleb špatně vyložil, což by mohlo mít velice nepříznivé následky na úspěšný průběh okupace. Potřebu rychlého uspořádání voleb zdůvodnil tím, že stávající Císařský parlament byl zvolen za vlády militaristů v roce 1942 a z důvodu rozšíření volebního práva a reformy volebních zákonů, k níž pod taktovkou Američanů došlo, jeho složení již zdaleka neodráží vůli japonských voličů ([RM254](#)). V lednu byl navíc zahájen program politických čistek, který měl odstranit prominenty a sympatizanty starého režimu z veřejného života a díky kterému se obě komory Císařského parlamentu rychle vyprazdňovaly.⁵⁵ MacArthurova neochota hýbat s termínem voleb a z toho vyplývající snaha o co nejrychlejší zveřejnění alespoň prozatímního

⁵⁵ Mezi lednem a dubnem 1946 rezignovalo na svůj post 36 členů Sněmovny lordů a u zhruba sta dalších se očekávalo jejich brzké odstranění. Ze 466 členů Sněmovny reprezentantů neprošlo čistkou víc jako 280 lidí (Moore, a další, 2002 str. 147).

návrhu se jeví jako pochopitelná. Bez oddané práce Whitneyho týmu a bez tvrdého nátlaku na japonskou vládu by se jen stěží povedlo do měsíce vyprodukovat publikovatelný návrh. MacArthur japonské vládě připomněl, že je vládou okupované země, která přijala bezpodmínečnou kapitulaci, a že není jediným představitelem výkonné moci v suverénním státě, nýbrž výkonným orgánem okupační správy. Vláda nebyla ve výkonu moci odpovědná Císařskému parlamentu, nevzešla z demokratických voleb a jako taková tedy nemohla plnit úlohu představitele „svobodně vyjádřené vůle japonského lidu“ a dle toho s ní bylo jednáno. Postup zvolený MacArthurem a Whitneym se ve světle výše uvedených okolností jeví jako jediný možný.

Avšak tato potřeba rychle vyhotovit přijatelný návrh podryvala další z cílů MacArthurova plánu, a to vytvořit iluzi čistě japonského autorství. Vzhledem ke spěchu nebyl dostatek času na vybroušení jazykového znění jednotlivých článků. Navíc k tomuto vylepšení nebyl Japoncům poskytnut téměř žádný prostor. Jak jsme si při popisu schůze ve dnech 4. – 5. března ukázali, Američané (místy až paranoidně) vnímali většinu pokusů o „pojaponštění“ návrhu jako snahu o podkopání jeho základních principů. Výsledkem bylo, že v březnu zveřejněný návrh zněl rodilému mluvčímu jako překlad (Dower, 2000 str. 383). K podezření, že návrh byl vládě Američany nadiktován, přispívala i obsahově ideologická propast mezi tímto radikálně liberálním návrhem a umírněným konzervativním návrhem Macumotovy komise publikovaným na začátku února. Nehledě na to, že návrh obsahoval několik částí přímo převzatých z americké ústavy (slavná úvodní slova „My lid Japonska,“ dále například spojení „dobrodiní svobody“ [*blessing of liberty*], či doslovně převzaté články či jejich části z Bill of Rights) a z Deklarace nezávislosti („právo na život, svobodu a sledování osobního štěstí“). MacArthur účast SCAPu na tvorbě návrhu netajil a při svém projevu při příležitosti zveřejnění vládního návrhu prohlásil, že „návrh vznikl po pečlivém šetření a častých poradních schůzích mezi představiteli japonské vlády a okupační správy“ ([RM226](#)). Avšak skutečná role Američanů byla odhalena až před koncem okupace (Koseki, 1997). Noviny mohly poukazovat na to, že návrh připomíná „nepadnoucí vypůjčený oblek“ ([RM251](#)), ale dokud se k němu japonská vláda hlásila jako ke svému, nemohl Washington ani FEC nic dělat. MacArthurova konspirační taktika splnila svůj účel.

Dubnové volby, na nichž MacArthur tak trval, svůj účel již tak dobře nesplnily. Dle výsledků šetření speciálně ustanovené Ústavní komise publikovaných v roce 1961 pouhých 17,4% z 2 697 kandidátů zmínilo ústavu ve své volební kampani (Moore, a další, 2002 str. 150). Obyčejnou populaci trápily mnohem palčivější problémy – nedostatek potravin, neefektivní přidělový systém, inflace a ekonomická stagnace. Nelze se divit, že lidé na rozdíl

od novinářů nejevili takový zájem o to, jestli je postavení císaře symbolické, kolik pravomocí má Parlament a kolik vláda, když jejich reálnými problémy bylo, jak nakrmit vlastní rodinu. Nelze nedat zapravdu profesoru Robertu Wardovi, který uvádí:

„Na rozdíl od tvrzení SCAPu neprošla ústava žádným skutečně smysluplným lidovým hlasováním. Všeobecná situace byla příliš chaotická, ekonomická situace lidí zoufalá, americká cenzura byla příliš tvrdá, autorita okupace příliš absolutní a absence schůdných alternativ či nezávislého domácího politického vedení či opozice příliš zřejmá na to, aby bylo možné učinit přesvědčivý závěr ohledně toho, jaký názor na ústavu japonský lid měl.“ (Ward, 1965)

MacArthur musel tušit, že za stávající situace se ústava nemůže stát klíčovým tématem voleb, ačkoliv oficiálně tvrdil, že se jím stane. Proč nenechal zvolit speciální konvent, jenž by se sešel právě a pouze za tímto účelem? Tím by se stal celý proces mnohem demokratičtější, avšak takováto změna ústavy by mohla být později napadnuta jako protiústavní, jelikož neodpovídá reviznímu procesu stanovenému v Ústavě Meidži, kterého se Američané chtěli držet. Dle něj měla být jakákoliv změna ústavy iniciována formou císařského výnosu a předložena ke schválení Císařskému parlamentu. Jen tak by zůstala zachována právní kontinuita se starou ústavou, kterou mimo jiné požadoval i FEC. Cílem SCAPu nebylo zajistit co nejdemokratičtější ratifikační proces, nýbrž co nejdemokratičtější obsah schválené ústavy. Nejzásadnější bylo, aby základní principy amerického návrhu zůstaly zachovány. Pro SCAP bylo jednodušší kontrolovat vývoj návrhu v Parlamentu, jehož členové prošli před volbami důkladnou lustrací, než v nějakém mimoústavním lidovém konventu (Moore, a další, 2002 str. 146).

Sám MacArthur později napsal: „Nemohli jsme pouze podporovat rozvoj demokracie, museli jsme tento rozvoj zajistit“ (Nishi, 2004 str. 111). Generál MacArthur byl tělem i duší voják a jako takový kladl největší důraz na splnění mise, kterou byl pověřen. Touto misí bylo nastolit v Japonsku demokracii. Primárním aspektem při výběru prostředků, kterých by mohlo být k dosažení tohoto cíle použito, nebyla jejich demokratičnost ale jejich efektivita. Je nutné mít na paměti, že Japonsko bylo ve válce agresorem. Jeho ozbrojené síly ve jménu císaře a s podporou válečnou propagandou šáleného obyvatelstva krutě zacházely jak s civilním obyvatelstvem tak s válečnými zajatci. Ztráty, jež způsobily americké armádě a námořnictvu v Pearl Harboru a při následující americké protiofenzivě, byly ve srovnání s japonskými ztrátami relativně menší, avšak rozhodně nezanedbatelné. Je bezesporu obdivuhodné, jak se Spojené Státy a ostatní Spojenci dokázali poučit z vývoje po konci první světové války a jak velkorysý postoj dokázali k Japonsku zaujmout. Demokratičnost či nedemokratičnost metod, kterých americká okupační správa využívala, tak může být zajímavým námětem pro

historické hloubání nad tím, jak okupace fungovala, ale nemůže být primárním důvodem ke zpochybnování jejích úspěchů.

Bohužel odkaz, který okupace Japonsku zanechala, nekončí novou ústavou. Nedlouho poté, co vstoupila v platnost, se americká okupační politika změnila. Na obzoru se rýsovalo nové bipolární uspořádání světa a USA potřebovalo na Dálném východě silného spojence. Novou prioritou okupace se tak stala rekonstrukce japonské ekonomiky. Spolu s tím došlo k oslabení některých dřívějších liberálních a sociálních reforem. Vybudovaný lustrační aparát byl obrácen proti komunistům a ostatním radikálnějším levicovým elementům. Část těch, kteří pro svou účast na starém režimu byli zbaveni funkce, se vrátili k moci. Odbory byly okleštěny a právo stávkovat omezeno. Washington začal tlačit na limitované znovuvyzbrojení, výsledkem čehož byl v roce 1954 vznik Jednotek sebeobran, které si i přes své omezené pravomoci nezadají co do výstroje a výzbroje s normální moderní konvenční armádou. Ideály, na kterých byla zpočátku okupace postavena, byly zapomenuty a některé úspěchy, kterých dosáhla, byly smazány.

Na závěr se ale vraťme k naší původní otázce. Byl takto radikální zásah, jakým bylo sepsání návrhu nové ústavy okupační správou, skutečně nezbytný? Ke splnění podmínek Postupimské deklarace byla jistá míra revize staré Ústavy Meidži nutná, avšak jen stěží lze předpokládat, že by konzervativní japonská vláda vyprodukovala něco byť jen z dálky podobného americkému návrhu, pokud by revize zůstala čistě v její režii. Vláda v podstatě neměla na vybranou, americký návrh jí byl vnucen a ona jej musela přijmout. Zvolení i jmenování členové Císařského parlamentu tušili podstatnou roli, již ve vzniku vládního návrhu hrála všemocná okupační správa, která veškerá jednání bedlivě sledovala. Ačkoliv většina návrhů na změny vzešlých z parlamentní diskuse byla SCAPem odsouhlasena, míra navrhovaných změn podléhala autocenzuře jednotlivých poslanců, a tak ve výsledku zůstaly základní principy amerického návrhu nezměněny.

I přes všechny výše zmíněné nedostatky nové ústavy jako je pofidérní demokratičnost ratifikačního procesu či americké autorství původního návrhu, se myšlenkám v ní obsažených nedá upřít idealistický apel bezprecedentně vyjádřeného pacifismu, který musel na válkou vyčerpané obyvatelstvo značně zapůsobit a který měl moc dát poražené zemi novou národní identitu. Japonsko se stalo vůdčí zemí razící myšlenku světa bez válek – myšlenku, která se v roce 1946 nezdála být tak naivní jako dnes. Důkazem toho, jak pacifismus a nová ústava zapustila v Japonsku kořeny, budiž fakt, že k dnešnímu datu nedošlo k jediné revizi či ke schválení jediného dodatku. Dáme-li zapravdu známému rčení, že účel světí prostředky, bude odpověď na naši otázku kladná, zásah okupační správy byl potřebný a ve výsledku i

ospravedlnitelný. Ačkoliv byla Japonsku jeho ústava téměř „vnucena,“ tak nesmíme opomenout, že mu velmi brzy přirostla k srdci.

5. Zdroje

5.1 Primární prameny a historické dokumenty

5.1.1 Kolekce dokumentů Raye Moorea a Donalda Robinsona

MOORE, Ray; ROBINSON, Donald. *The Japanese Constitution: A Documentary History of its Framing and Adoption* [CD] Version 1.0. Princeton, New Jersey: Princeton University Press, 1998.

RM024: Postupimská deklarace [26. 7. 1945] (*Potsdam Declaration*; původní zdroj: *Foreign Relations of the United States*, 1960, vol. II, str. 1474-1476)

RM030: SWNCC 150/4 – Počáteční postup Spojených států po kapitulaci Japonska [29. 8. 1945] (*United States Initial Post-Surrender Policy for Japan*; původní zdroj: *Political Reorientation of Japan*, Appendix II, str. 423-426)

RM044: JCS 1380/15 – Základní výchozí direktiva pro vrchního velitele spojeneckých sil týkající se otázky okupace a kontroly kapitulovaného Japonska [3. 11. 1945] (*Basic Initial Post-Surrender Directive to Supreme Commander for the Allied Powers for the Occupation and Control of Japan*; původní zdroj: *Political Reorientation of Japan*, Appendix II, str. 429-439)

RM058: Irie, Tošio – Ústava potřebuje reformu [18. 9. 1945] (*Constitution needs reform*; původní zdroj: SATÓ, Tacuo. *Nihonkoku kenpó seiricu ši*. Tokio: Júhikaku, 1962. Vol. I, str. 162-166)

RM059: Mijazawa, Tošijoši – Přednáška na ministerstvu zahraničí [28. 9. 1945] (*Lecture at Foreign Ministry*; původní zdroj: ETÓ, Džun. *Senrjó široku*. Tokio: Kódanša, 1982. Vol. III, str. 73-81)

RM061: Kató, Tošio (Centrální styčný úřad) – Memo ze schůze Konoeho a MacArthura [10. 4. 1945] (*Konoe-MacArthur meeting, memo for the record*; původní zdroj: Národní archiv)

RM062: Jabe, Teidži – Předběžné posouzení ústavní revize [5. 10. 1945] (*Interim report on constitutional revision*; původní zdroj: ETÓ, Džun. *Senrjó široku*. Tokio: Kódanša, 1982. Vol. III, str. 82-88)

- RM102:** Rowell, Milo – Memorandum pro náčelníka štábu: Komentář k ústavním revizím navrženým soukromou skupinou [11. 1. 1946] (*Memorandum for Chief of Staff: Comments on constitutional revisions proposed by private group*; původní zdroj: TAKAJANAGI, Kenzó; ÓTOMO, Ičiró; TANAKA, Hideo. *Nihonkoku kenpó seitei no katei*. Tokio: Júhikaku, 1972. Vol I, str. 26-28)
- RM132:** Rowell, Milo – Zpráva o předběžném přezkumu a doporučení v otázkách japonské ústavy [6. 12. 1945] (*Report of preliminary studies and recommendations of Japanese Constitution*; původní zdroj: TAKAJANAGI, Kenzó; ÓTOMO, Ičiró; TANAKA, Hideo. *Nihonkoku kenpó seitei no katei*. Tokio: Júhikaku, 1972. Vol II, str. 25)
- RM140:** Whitney, Courtney – Memorandum pro vrchního velitele: Ústavní reforma [1. 2. 1946] (*Memorandum for the Supreme Commander: Constitutional Reform*; původní zdroj: TAKAJANAGI, Kenzó; ÓTOMO, Ičiró; TANAKA, Hideo. *Nihonkoku kenpó seitei no katei*. Tokio: Júhikaku, 1972. Vol I, str. 90-98)
- RM141:** MacArthur, Douglas – SCAP Vládní sekci: MacArthurovy podmínky [3. 2. 1946] (*MacArthur's musts [SCAP to GS]*; původní zdroj: TAKAJANAGI, Kenzó; ÓTOMO, Ičiró; TANAKA, Hideo. *Nihonkoku kenpó seitei no katei*. Tokio: Júhikaku, 1972. Vol I, str. 98-100)
- RM143:** Zápis ze schůze Vládní sekce [4. 2. 1946] (*Whitney commissions GS*; původní zdroj: TAKAJANAGI, Kenzó; ÓTOMO, Ičiró; TANAKA, Hideo. *Nihonkoku kenpó seitei no katei*. Tokio: Júhikaku, 1972. Vol I, str. 100-108)
- RM144:** Ellerman, Ruth; Kades, Charles – Zápis ze schůze Vládní sekce [4. 2. 1946] (*Kades amends record of Whitney's instructions*; původní zdroj: Kades papers)
- RM167:** Ellerman, Ruth – Zápis ze schůze řídicí komise s komisí pro soudní moc [7. 2. 1946] (*Judiciary: discussion of drafts*; původní zdroj: TAKAJANAGI, Kenzó; ÓTOMO, Ičiró; TANAKA, Hideo. *Nihonkoku kenpó seitei no katei*. Tokio: Júhikaku, 1972. Vol I, str. 186)
- RM190:** Vládní sekce – Vysvětlující poznámky k ústavní revizi [13. 2. 1946] (*SCAP:GS Explanatory notes*; původní zdroj: TAKAJANAGI, Kenzó; ÓTOMO, Ičiró; TANAKA, Hideo. *Nihonkoku kenpó seitei no katei*. Tokio: Júhikaku, 1972. Vol I, str. 304-320)
- RM191:** Kades, Charles; Rowell, Milo; Hussey, Alfred – Záznam událostí z 13. února 1946, kdy byl jménem vrchního velitele předán ministru zahraničí, panu Jošidovi, návrh nové ústavy Japonska [13. 2. 1946] (*Transmittal of U. S. model to Japanese cabinet*;

původní zdroj: TAKAJANAGI, Kenzō; ÓTOMO, Ičiró; TANAKA, Hideo. *Nihonkoku kenpó seitei no katei*. Tokio: Júhikaku, 1972. Vol I, str. 320-336)

- RM193:** Whitney, Courtney – Odpověď na „Jeep-way“ dopis [16. 2. 1946] (*Response to Jeep-way letter*; původní zdroj: TAKAJANAGI, Kenzō; ÓTOMO, Ičiró; TANAKA, Hideo. *Nihonkoku kenpó seitei no katei*. Tokio: Júhikaku, 1972. Vol I, str. 342-348)
- RM198:** Ašida, Hitoši – Ašidův deník: Zpráva ze zasedání vlády [19. 2. 1946] (*Account of Cabinet Meetings*; původní zdroj: ŠINDÓ, Eiiči; ŠIMOKABE, Motoharu, eds., *Ashida Hitoshi Nikki*. Tokio: Iwanami šoten, 1986. Vol I, str. 77-78)
- RM201:** Macumoto, Džódži – Macumotův záznam schůze s Whitneym [22. 2. 1946] (*Matsumoto's record of meeting with Whitney*; původní zdroj: IRIE, Tošio. *Kenpó seiricu no keii to kenpódžó no šomondai*. Tokio: Daiiči hóki šuppan, 1976. Str. 250-253)
- RM202:** Ašida, Hitoši – Ašidův deník: Macumoto podává zprávu kabinetu o schůzi s Whitneym z 22. 2. 1946 [25. 2. 1946] (*Matsumoto reports to cabinet on meeting with Whitney*; původní zdroj: ŠINDÓ, Eiiči; ŠIMOKABE, Motoharu, eds., *Ashida Hitoshi Nikki*. Tokio: Iwanami šoten, 1986. Vol I, str. 80-82)
- RM203:** Vládní sekce – Schůze Macumota Džódžiho a Jošidy Šigerua s Vládní sekcí [22. 2. 1946] (*Matsumoto Jōji and Yoshida Shigeru meet with SCAP:GS*; původní zdroj: TAKAJANAGI, Kenzō; ÓTOMO, Ičiró; TANAKA, Hideo. *Nihonkoku kenpó seitei no katei*. Tokio: Júhikaku, 1972. Vol I, str. 380-400)
- RM208:** Macumoto, Džódži; Sató, Tacuo; Irie, Tošio – První vládní návrh [2. 3. 1946] (*First Japanese draft*; původní zdroj: Political Reorientation of Japan, Vol II, str. 625-630)
- RM210:** Oppler, Alfred – Komentář k prvnímu vládnímu návrhu [5. 3. 1946] (*Comments on first Japanese draft*; původní zdroj: Hussey papers)
- RM211:** Macumoto, Džódži – Vysvětlivky k prvnímu japonskému návrhu [2. 3. 1946] (*Note explaining first Japanese draft*; původní zdroj: SATÓ, Tacuo. *Nihonkoku kenpó seiricu ši*. Tokio: Júhikaku, 1962. Vol. III, str. 90-93)
- RM212:** Macumoto, Džódži - Výňatek z výpovědi Macumota Džódžiho o prvním vládním návrhu [1954] (*Matsumoto's 1954 testimony about first Japanese draft*; původní zdroj: Sató papers)
- RM213:** Macumoto, Džódži – Macumotova výpověď o Ústavě při slyšení před Liberální stranou [7. 7. 1954] (*Matsumoto on drafting the Constitution*; původní zdroj: Sató papers)

- RM214:** Macumoto, Džódži; Irie Tošio; Sató Tacuo – Výňatky ze svědectví podaného při slyšení před Ústavní komisí v roce 1956 týkající se schůze s Vládní sekcí SCAPu, jež proběhla 4. - 5. března 1946 [1956] (*March 4th and 5th drafting session: původní zdroj: Sató papers*)
- RM215:** Sató Tacuo - Výňatky ze svědectví podaného při slyšení před Ústavní komisí v roce 1956 týkající se schůze s Vládní sekcí SCAPu, jež proběhla 4. - 5. března 1946 [1956] (*Account of marathon drafting session; původní zdroj: Sató papers*)
- RM221:** Helegers, Dale – Interview s Charlesem Kadesem o událostech 4. a 5. března 1946 [1973] (*Interview with Kades concerning March 4-5, 1946, meeting; původní zdroj: Str. 205-208, 210-219 záznamu interview*)
- RM225:** Vládní sekce; zástupci japonské vlády - Druhý vládní návrh [6. 3. 1946] (*Second government draft; původní zdroj: Political Reorientation of Japan, Vol II, str. 631-636*)
- RM226:** MacArthur, Douglas – Projev generála MacArthura k návrhu nové japonské ústavy [6. 3. 1946] (*Endorsment by General MacArthur; původní zdroj: Political Reorientation of Japan, vol. II, str. 657*)
- RM251:** Civilně zpravodajská a vzdělávací sekce – Analýza tisku [14. 3. 1946] (*Fault-finding, insinuation [Press summary]; původní zdroj: Congressional Information Service*)
- RM253:** McCoy, Frank – Osobní telegram od McCoye MacArthurovi [22. 3. 1946] (*FEC questions timing of elections; původní zdroj: Colegrove papers*)
- RM254:** MacArthur, Douglas – Generál MacArthur generálu McCoyovi [24. 3. 1946] (*The urgency of electing a new Diet; původní zdroj: Colegrove papers*)
- RM285:** Komise pro Dálný východ – Principy pro přijetí nové ústavy [23. 5. 1946] (*FEC directive: principles for adoption of a new constitution; původní zdroj: Political Reorientation of Japan, Vol. II, str. 659*)

5.1.2 Online databáze dokumentů Knihovny japonského Parlamentu

VLÁDNÍ SEKCE. *Návrh japonské ústavy (12. 2. 1946)* [online]. [cit. 2012-05-15]. Dostupné z: http://www.ndl.go.jp/constitution/e/shiryo/03/076a_e/076a_etx.html.

MACUMOTO, Džódži; SATÓ, Tacuo; IRIE, Tošio. *Nihonkoku kenpó (2. 3. 1946)* [online]. [cit. 2012-05-15]. Dostupné z: <http://www.ndl.go.jp/constitution/shiryo/03/088/088tx.html>.

VLÁDNÍ SEKCE; SATÓ, Tacuo. *Nihonkoku kenpó (5. 3. 1946)* [online]. [cit. 2012-05-15]. Dostupné z: <http://www.ndl.go.jp/constitution/shiryō/03/091/091tx.html>.

5.1.3 Ostatní primární prameny

Rozsudek japonského Nejvyššího soudu ze dne 4. 10. 1978, čj. 1975 (Gyo-tsu) No. 120; Dostupné z: http://www.courts.go.jp/hanrei/pdf/js_20100319121437378050.pdf

Přednáška Beate Siroty Gordon na Middlebury College. Dostupné na Youtube.com na adrese <http://www.youtube.com/watch?v=TceZiTqyZXI> [video vloženo 24. 8. 2007, cit. 12. 6. 2012].

5.2 Sekundární prameny

BENEDICT, Ruth. *The Chrysanthemum and the Sword*. Rutland (Vermont), Tokyo: Charles E. Tuttle Company, Inc., 1975 [c1946].

CAPRIO, Mark E. Forging the political status of Koreans in occupied Japan. Edit.: Mark E. Caprio a Yoneyuki Sugita. *Democracy in Occupied Japan: The U. S. occupation and Japanese politics and society*. London, New York : Routledge, 2007.

DOWER, John. *Embracing Defeat: Japan in the Aftermath of World War II*. London : Penguin Books, 2000.

FINN, Richard. *Winners in Peace: MacArthur, Yoshida, and Postwar Japan*. Berkeley; Los Angeles; Oxford : University of California Press, 1992.

KADES, Charles L. The American Role in Revising Japan's Imperial Constitution. *Political Science Quarterly*. Vol. 104, No. 2 (summer, 1989), str. 215-247.

KOSEKI, Shōichi. *The Birth of Japan's Postwar Constitution*. Přel.: Ray A. Moore. Oxford : Westview Press, 1997.

MACARTHUR, Douglas. *Odvaha byla pravidlem*. Přel.: Jiří Gojda. Praha : Naše vojsko, s.r.o., 2011 [c1965].

MANCHESTER, William. *American Caesar: Douglas MacArthur 1880-1964*. New York : Dell, 1978.

MOORE, Ray A.; ROBINSON, Donald L. *Partners for Democracy: Crafting the New Japanese State under MacArthur*. New York : Oxford University Press, 2002.

NISHI, Toshio. *Unconditional Democracy: Education and Politics in Occupied Japan, 1945-1952*. Stanford : Hoover Press, 2004.

STRATTON, Samuel S. The Far Eastern Commission. *International Organization*. Vol. 2, No. 1 (Feb., 1948), str. 1-18.

TAKEMAE, Eiji. *The Allied Occupation of Japan*. Přel.: Robert Ricketts, Sebastian Swann. Reprinted. New York : Continuum, 2002.

TINDALL, George; SHI, David. *Dějiny Spojených států amerických*. Přel.: Alena Faltýsková, a další. 5. dopl. vyd. Praha : Nakladatelství Lidové noviny, 2008.

VLASTOS, Stephen. Opposition Movements in Early Meiji, 1868-1885. Edit.: Marius Jansen. *The Cambridge History of Japan (Vol. 5)*. Cambridge, New York, Oakleigh : Cambridge University Press, 1989.

WARD, Robert E. The Commission on the Constitution and Prospects for Constitutional Change in Japan. *The Journal of Asian Studies*. Vol. 24, No. 3 (1965), str. 401-429.

5.2.1 Internetové stránky

WETHERALL, William. McLean v Minister of Justice, 1978: How the Supreme Court qualified civil rights of aliens. *Yosha Research*[online]. [cit. 2012-06-04]. Dostupné z: http://members.jcom.home.ne.jp/yosha/yr/citizenship/McLean_v_MOJ_1978.html

Gaikokudžin no džinken kjójú šutaisei. *Nihonkoku kenpó no kiso čišiki* [online]. 2010 [cit. 2012-06-12]. Dostupné z: <http://www.norio-de.com/kenpou/kyouyuu-syutaisei/foreigner.html>

Unicameralism. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001-, 19. 5. 2012 [cit. 2012-06-14]. Dostupné z: <http://en.wikipedia.org/wiki/Unicameralism>

Ústavní soud České republiky. *Přehled nálezů a usnesení Ústavního soudu na téma platu soudců* [online]. 2010 [cit. 2012-06-18]. Dostupné z:
<http://www.concourt.cz/clanek/GetFile?id=5543>

5.2.2 Referenční literatura

KLÍMA, Karel. *Ústavní právo*. 4. vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010.

Kronika druhé světové války [úvodní studie a odborná revize textu Jaroslav Hrbek; z německého originálu přeložili a doplnili Jan Gebhart a další]. Praha: Fortuna print, 2003.

6. Přílohy

6.1 Preambule amerického návrhu

My, lid Japonska, konajíce prostřednictvím svých řádně zvolených zástupců v Národním parlamentu, rozhodnutí zajistit pro nás samé a pro budoucí generace plody mírové spolupráce se všemi národy a dobrodiní svobody po celé zemi, a odhodláni nikdy víc nezažít hrůzy války vyvolané jednáním vlády, tímto vyhlášíme svrchovanost vůle lidu a ustanovujeme a zakládáme tuto Ústavu založenou na univerzálním principu, že vláda je svatý závazek, oprávnění k ní vychází z lidu, moc s ní spojená je vykonávána prostřednictvím zástupců lidu, a jejíž přínosy jsou užívány lidem; a odmítáme a odvoláváme všechny ústavy, vyhlášky, zákony a výnosy, které jsou s tímto v rozporu.

S přáním věčného míru a s plným vědomím vysokých ideálů, jimiž se řídí vztahy mezi lidmi a které nyní hýbou lidstvem, jsme rozhodli svěřit svoji bezpečnost a přežití do rukou spravedlnosti a dobré víry mírumilovných lidí světa. Přejeme si zastávat čestné místo ve společnosti národů zaměřených a odhodlaných k udržování míru, a odstranění tyranie a otroctví, útlatku a nesnášenlivosti, jednou provždy z povrchu Země. Uznáváme a stvrzujeme, že všichni lidé mají právo žít v míru, beze strachu a nouze.

Prohlašujeme, že žádný národ není zodpovědný pouze sám sobě, ale že zákony politické morality jsou univerzální a že dodržování těchto zákonů je povinností každého národa, který si chce zachovat vlastní svrchovanost a ospravedlnit svůj svrchovaný vztah s ostatními národy.

K těmto vysokým zásadám a cílům se my, lid Japonska, zavazujeme národní ctí, odhodláním a veškerými prostředky.

6.2 Preambule Ústavy Japonska

My, japonský lid,⁵⁶ jednajíce prostřednictvím řádně zvolených zástupců v národním shromáždění, rozhodnutí zajistit pro nás i pro naše příští generace plody mírové spolupráce se všemi národy a dary svobody po celé zemi a vedeni úmyslem už nikdy nedopustit hrůzy války vyvolané jednáním vlády, prohlašujeme, že základním nositelem moci je lid a vyhlášíme tuto Ústavu.⁵⁷ Vláda jest věcí obřadně svěřenou, oprávnění k ní vychází z lidu, moc s ní

⁵⁶ Nihon kokumin

⁵⁷ Překlad první části preambule Ústavy Japonska převzat z publikace Dějiny Japonska, edice Dějiny států (Reischauer, a další, 2008)

spojená je vykonávána prostřednictvím zástupců lidu, a její přínosy jsou užívány lidem. Toto je univerzální princip lidstva a na tomto principu je tato Ústava založena. Všechny ústavy, zákony, vyhlášky a výnosy s tímto v rozporu budou zrušeny.

My, lid Japonska, s přáním věčného míru a s hlubokým uvědoměním vznešených ideálů, jimiž se řídí vztahy mezi lidmi, jsme rozhodli zajistit svoji bezpečnost a přežití věřice ve spravedlnost a dobrou víru mírumilovných národů světa. Přejeme si zastávat čestné místo ve společnosti národů usilujících o zachování míru, a o odstranění tyranie a otroctví, útlaku a nesnášenlivosti, jednou provždy z povrchu Země. Uznáváme, že všichni lidé (zenkokumin) mají právo žít v míru, beze strachu a nouze.

Věříme, že žádný národ by se neměl soustředit pouze na sebe a ignorovat ostatní země, a že zákony politické morality jsou univerzální a že dodržování těchto zákonů je povinností každého národa, který si chce zachovat vlastní svrchovanost a být v rovnocenném vztahu s ostatními národy.

My, lid Japonska, zavazující se národní ctí, přísaháme, že o splnění těchto vysokých ideálů a cílů budeme usilovat svými veškerými prostředky.

6.3 Poznámka k překladu

Následující překlad amerického ústavního návrhu vychází z té verze, která byla 12. 2. 1946 předložena představitelům japonské vlády a která je dostupná z online databáze Knihovny japonského Parlamentu.⁵⁸ Překlad výsledného znění Ústavy Japonska vychází primárně z japonské verze s občasným přihlédnutím k oficiálnímu anglickému překladu, který je dostupný na internetových stránkách japonské vlády.⁵⁹ Ačkoliv byl překlad zčásti konzultován s osobou s právnickým vzděláním (JUDr. Ing. Jan Broulík), nelze jej považovat za překlad oficiální. Cílem tohoto laického překladu je především ilustrovat změny, kterých americký návrh během celého procesu doznal.

Články jsou řazeny takovým způsobem, aby se vedle sebe nacházely články s podobným obsahem a zároveň tak aby zůstalo zachováno původní pořadí. Pokud tak nebylo možné, je článek či jeho část podtržena a v závorce je uvedeno číslo článku na druhé straně, který mu svým obsahem odpovídá.

⁵⁸ http://www.ndl.go.jp/constitution/e/shiryo/03/076a_e/076a_etx.html

⁵⁹ http://www.kantei.go.jp/foreign/constitution_and_government_of_japan/constitution_e.html

6.4 Americký návrh

KAPITOLA PRVNÍ CÍSAŘ

Článek 1

Císař je symbolem státu a jednoty lidu, jeho postavení vychází ze svrchované vůle lidu a z žádného jiného zdroje.

Článek 2

Nástupnictví na Císařský trůn je dynastické a v souladu se zákonem o císařské domácnosti, jak ustanoví Parlament.

Článek 3

Rada a souhlas vlády jsou nezbytné k veškerému jednání císaře v záležitostech státu, za něž odpovídá vláda.

Císař vykonává jen takové státní pravomoci, které stanoví tato Ústava. Císař nemá žádnou výkonnou moc a tato moc jím nebude převzata ani mu nebude udělena.

Císař může své pravomoci delegovat takovým způsobem, jak určí zákon.

Článek 4

Pokud bude v souladu s ustanoveními zákona o císařské domácnosti tak, jak jej přijme Parlament, ustaveno regentství, pak budou povinnosti císaře vykonávány regentem jménem císaře. Omezení císařských pravomocí, tak jak je stanoveno v této Ústavě, se na regenta vztahuje v plném rozsahu.

Článek 5

Císař jmenuje předsedou vlády osobu určenou Parlamentem.

6.5 Ústava Japonska

KAPITOLA PRVNÍ CÍSAŘ

Článek 1

Císař je symbolem japonského státu a jednoty japonského lidu, jeho postavení vychází z vůle japonského lidu, který je nositelem svrchované moci.

Článek 2

Nástupnictví na Císařský trůn je dynastické a v souladu se zákonem o císařské domácnosti přijatého Parlamentem.

Článek 3

Rada a souhlas vlády jsou nezbytné k veškerému jednání císaře v záležitostech státu, za něž odpovídá vláda.

Článek 4

Císař jedná pouze v takových záležitostech státu, které stanoví tato Ústava. Císař nemá žádnou výkonnou moc.

Císař může své jednání v záležitostech státu delegovat takovým způsobem, jak určí zákon.

Článek 5

Pokud bude v souladu se zákonem o císařské domácnosti ustaveno regentství, pak regent jedná v záležitostech státu jménem císaře. Na tento případ se vztahuje ustanovení prvního odstavce předcházejícího článku.

Článek 6

Císař jmenuje předsedou vlády osobu určenou Parlamentem.

Císař jmenuje předsedou Nejvyššího

Článek 6

Jedině na radu vlády a se souhlasem vlády vykonává císař v zájmu lidu následující státní pravomoci:

- 1) Vyhláší veškeré zákony schválené Parlamentem, veškerá vládní nařízení, veškeré dodatky k této Ústavě a veškeré mezinárodní smlouvy a úmluvy a připojuje k nim svou úřední pečeť.
- 2) Svolává zasedání Parlamentu.
- 3) Rozpouští Parlament.
- 4) Vyhláší volby do Parlamentu.
- 5) Potvrzuje jmenování nebo zmocnění a demise nebo odvolání členů vlády, velvyslanců a ostatních státních úředníků, jejichž jmenování či zmocnění, demise či odvolání mohou být dle zákona takto potvrzeny.
- 6) Potvrzuje vyhlášení amnestie, udělení milosti, snížení trestu, odklad trestu a udělení rehabilitace.
- 7) Uděluje státní vyznamenání.
- 8) Přijímá velvyslance a vyslance zahraničních zemí.
- 9) Vykonává vhodně ceremoniální funkce.

Článek 7

Císařský trůn neobdrží žádné finanční nebo jiné majetkové dary a neučiní žádné výdaje, pokud tak neschválí Parlament.

KAPITOLA DRUHÁ ODMÍTNUTÍ VÁLKY

Článek 8

Suverénní právo národa vést válku je zrušeno. Způsob řešení sporů s jiným národem hrozbou či použitím síly je

soudu osobu určenou vládou.

Článek 7

Na radu a se souhlasem vlády vykonává císař v zájmu lidu následující státní pravomoci:

- 1) Vyhláší ústavní dodatky, zákony, vládní nařízení a mezinárodní smlouvy.
- 2) Svolává zasedání Parlamentu.
- 3) Rozpouští Sněmovnu reprezentantů.
- 4) Vyhláší volby do Parlamentu.
- 5) Potvrzuje jmenování a odvolání členů vlády a těch státních úředníků, u nichž tak stanoví zákon, listiny zmocňující jednat jménem státu a pověřovací listiny velvyslanců a vyslanců.
- 6) Potvrzuje vyhlášení amnestie, udělení milosti, snížení trestu, odklad trestu a udělení rehabilitace.
- 7) Uděluje státní vyznamenání.
- 8) Potvrzuje ratifikační listiny a takové diplomatické dokumenty, které stanoví zákon.
- 9) Přijímá velvyslance a vyslance zahraničních států.
- 10) Vykonává ceremoniální funkce.

Článek 8

Převod majetku na Císařskou domácnost, přijetí převedeného majetku Císařskou domácností stejně jako udělení majetkového daru ze strany Císařské domácnosti musí být schváleno Parlamentem.

KAPITOLA DRUHÁ ODMÍTNUTÍ VÁLKY

Článek 9

Japonský národ se v upřímné touze po světovém míru založeném na řádu a spravedlnosti navždy vzdává svého

navždy odmítnut.

Udržování pozemních, námořních ani leteckých sil nebude nikdy schváleno a státu nikdy nebudou přiznána práva vyplývající z válečného stavu.

suverénního práva vést válku a odmítá hrozbu či použití síly jakožto prostředek pro řešení mezinárodních sporů.

Pro naplnění cíle předcházejícího odstavce nebudou udržovány žádné pozemní, námořní, letecké síly, ani jiný válečný potenciál. Státu nebudou přiznána práva vyplývající z válečného stavu.

KAPITOLA TŘETÍ PRÁVA A POVINNOSTI LIDU

Článek 9

Lidé Japonska jsou oprávněni k neomezenému užívání všech základních lidských práv.

Článek 10 (11, 97)

Základní lidská práva, jež tato Ústava japonskému lidu zaručuje, jsou výsledkem odvěkého boje člověka za svobodu. Tato práva přežila náročnou a o své životaschopnosti svědčící zkoušku v žáru času a zkušeností;⁶⁰ a jsou udělena této a příštím generacím k posvátnému opatrování, necht' jsou navždy považována za nedotknutelná.

Článek 11

Svobody, práva a příležitosti vyhlášené touto Ústavou jsou udržovány věčnou ostrážitostí lidu a zahrnují v sobě povinnost lidu bránit jejich zneužití a užívat jich vždy jen pro společné dobro.

KAPITOLA TŘETÍ PRÁVA A POVINNOSTI OBČANŮ

Článek 10

Podmínky potřebné k tomu být japonským občanem, stanoví zákon.

Článek 11

Občanům nebude bráněno v užívání žádných základních lidských práv.

Základní lidská práva, jež tato Ústava občanům zaručuje, jsou udělena této i příštím generacím jakožto práva nedotknutelná a věčná.

Článek 12

Svobody a práva, jež zaručuje občanům tato Ústava, musí být udržovány neustálou občanskou snahou. Občané nesmějí těchto práv a svobod zneužívat a mají povinnost jich užívat vždy pro veřejné blaho.

⁶⁰ Původní text: They have survived the exacting test for durability in the crucible of time and experience.

Článek 12

Feudální systém Japonska tímto zaniká. Všichni Japonci jsou na základě své lidskosti respektováni jako jednotlivci. Jejich právo na život, svobodu a sledování osobního štěstí v té míře, jež není v rozporu s obecným blahem, bude nejvyšším účelem veškerého práva a veškerého vládního jednání.

Článek 13

Všechny fyzické osoby si jsou před zákonem rovny. Žádná diskriminace nebude povolena ani tolerována v politických, ekonomických a společenských vztazích na základě rasy, vyznání, pohlaví, společenského postavení, kasty či národního původu.

Žádný šlechtický titul od této chvíle dál v sobě neztělesňuje právo na národní či komunální vládu.

Šlechtická práva vyjma práv císařského rodu se nevztahují na dobu po životu těch, kteří je nyní drží. Žádná zvláštní privilegia nebudou doprovázet čestná vyznamenání, řády ani žádná jiná vyznamenání a všechna taková ocenění zůstávají platná jen po dobu života těch, kteří jsou nyní, či v budoucnu se stanou, jejich držiteli.

Článek 14

Lid je nejvyšším arbitrem své vlády a Císařského trůnu. Má nezcizitelné právo zvolit si a odvolat své veřejné činitele.

Všichni veřejní činitelé jsou služebníky celé komunity a ne žádných vybraných skupin.

Ve všech volbách je tajnost hlasování nedotknutelná a žádný volič není osobně či veřejně odpovědný za volbu, kterou učinil.

Článek 13

Všichni občané jsou respektováni jako jednotlivci. Na jejich právo na život, svobodu a sledování osobního štěstí v té míře, jež není v rozporu s veřejným blahem, bude brán nejvyšší ohled při tvorbě zákonů a v ostatních záležitostech spojených s výkonem vlády.

Článek 14

Všichni občané jsou si před zákonem rovni. Nikdo nebude diskriminován v politických, ekonomických a společenských vztazích na základě rasy, vyznání, pohlaví, společenského postavení či rodinného původu.

Existence šlechty *kazoku* ani žádné jiné šlechty se neuznává.

Žádná zvláštní privilegia nebudou doprovázet čestná vyznamenání, řády ani žádná jiná vyznamenání a všechna taková ocenění zůstávají platná jen po dobu života těch, kteří jsou nyní, či v budoucnu se stanou, jejich držiteli.

Článek 15

Volba a odvolání veřejných činitelů jsou nezcizitelnými právy občanů.

Všichni veřejní činitelé jsou služebníky celku a ne jeho částí.

Všeobecné hlasovací právo při volbě veřejných činitelů je zaručeno všem dospělým osobám.

Ve všech volbách je tajnost hlasování nedotknutelná. Žádný volič není osobně či veřejně odpovědný za volbu, kterou učinil.

Článek 15

Každý člověk má právo na pokojné podání petice s požadavkem na nápravu křivdy, odvolání veřejných činitelů či na přijetí, zrušení či novelizaci zákonů, vyhlášek či nařízení. Nikdo nebude žádným způsobem diskriminován za podporu takovéto petice.

Článek 16

Cizinci mají nárok na stejnou právní ochranu.

Článek 17

Nikdo nesmí být držen v žádné formě otroctví, nevolnictví či područí. Nucená práce, vyjma jakožto trest za zločin, je nepřijatelná.

Článek 18

Svoboda myšlení a svědomí je nedotknutelná.

Článek 19

Svoboda náboženského vyznání je zaručena všem. Žádná náboženská organizace nezíská od státu žádná zvláštní privilegia ani nebude vykonávat politickou moc.

Nikdo nebude nucen účastnit se náboženských projevů, oslav, rituálů či praktik.

Stát a jeho orgány upustí od náboženské výuky či jakékoliv jiné náboženské aktivity.

Článek 20

Svoboda shromažďování, projevu, tisku a všech ostatních forem vyjadřování je zaručena.

Článek 16

Každý člověk má právo na pokojné podání petice s požadavkem na nápravu škody, odvolání veřejných činitelů či na přijetí, zrušení či novelizaci zákonů, vyhlášek a nařízení, či v jiné záležitosti. Nikdo nebude žádným způsobem diskriminován za podporu takovéto petice.

Článek 17

Každý člověk, který utrpí škodu vinou nezákonného jednání veřejného činitele, smí na státu či veřejnoprávním subjektu vymáhat kompenzaci, jak stanoví zákon.

Článek 18

Nikdo nebude držen v žádné formě otroctví. Nucená práce, vyjma jakožto trest za zločin, je nepřijatelná.

Článek 19

Svoboda myšlení a svědomí je nedotknutelná.

Článek 20

Svoboda náboženského vyznání je zaručena všem. Žádná náboženská organizace nezíská od státu žádná zvláštní privilegia ani nebude vykonávat politickou moc.

Nikdo nebude nucen účastnit se náboženských projevů, oslav, rituálů či praktik.

Stát a jeho orgány upustí od náboženské výuky či jakékoliv jiné náboženské aktivity.

Článek 21

Svoboda shromažďování, sdužování (21), projevu, tisku a všech ostatních forem vyjadřování je zaručena.

Žádný druh cenzury nebude prováděn, žádné tajemství jakékoliv formy komunikace nebude porušeno.

Článek 21

Svoboda sdužování (21), pohybu a volby bydliště je zaručena všem do takové míry, v jaké není v rozporu s obecným blahem.

Každý člověk má svobodu emigrovat a změnit svou státní příslušnost.

Článek 22

Akademická svoboda a svobodná volba povolání (22) je zaručena.

Článek 23

Rodina je základem lidské společnosti a její tradice, ať dobré či zlé, prostupují celý národ. Sňatek spočívá na neoddiskutovatelné právní a společenské rovnosti obou pohlaví, je založen na základě vzájemného souhlasu namísto rodičovského donucení a je udržován pomocí spolupráce namísto mužské dominance.

Zákony, které jsou v rozporu s těmito principy, budou zrušeny a nahrazeny takovými zákony, které pohlížejí na volbu partnera, vlastnická práva, dědictví, volbu bydliště, rozvod a ostatní záležitosti spojené s manželstvím a rodinou z hlediska individuální důstojnosti a vrozené rovnosti pohlaví.

Článek 24

Ve všech oblastech života budou zákony navrhovány tak, aby sloužily k podpoře a šíření společenského blahobytu, svobody, spravedlnosti a demokracie.

Bezplatné, všeobecné a povinné vzdělávání bude ustaveno.

Cenzura nebude prováděna. Komunikační tajemství je nedotknutelné.

Článek 22

Každý má svobodu volby a změny bydliště a volby povolání (22) do takové míry, jež není v rozporu s veřejným blahem.

Každý má nedotknutelnou svobodu přesídlit do jiné země a vzdát se své státní příslušnosti.

Článek 23

Akademická svoboda je zaručena.

Článek 24

Manželství vzniká výlučně na základě souhlasu muže a ženy a je udržováno vzájemnou spoluprací na základě rovnoprávnosti pohlaví.

Zákony týkající se volby partnera, majetkových práv, dědictví, volby bydliště, rozvodu a ostatních záležitostí týkajících se manželství a rodiny budou přijímány na základě individuální důstojnosti a vrozené rovnosti pohlaví.

Článek 25

Všichni občané mají právo na minimální standard zdravého a kulturního života.

Stát bude ve všech oblastech života usilovat o podporu a šíření společenského blaha, sociálního zabezpečení a veřejného zdraví.

Zneužívání dětské práce je zakázáno. (27)

Veřejné zdraví bude podporováno.

Sociální zabezpečení bude poskytnuto.

Standardy pracovních podmínek, platů a pracovní doby budou stanoveny. (27)

Článek 25

Všichni muži⁶¹ mají právo na práci.

Článek 26

Právo zaměstnanců se organizovat, společně vyjednávat a jednat je zaručeno.

Článek 27

Právo vlastnit majetek je nedotknutelné, avšak vlastnická práva budou ustanovena zákonem v souladu s veřejným blahem.

Článek 28

Výsostné vlastnické právo na půdu a všechny přírodní zdroje spočívá v rukou státu jakožto kolektivního zástupce lidu. Půda a ostatní přírodní zdroje podléhají právu státu je vyvlastnit za spravedlivou náhradu a za účelem zajištění či podpory jejich uchování, rozvoje, využití a správy.

Článek 29

Vlastnictví majetku zavazuje. Jeho

Článek 26

Všichni občané mají právo na rovné vzdělání odpovídající jejich schopnostem, jak stanoví zákon.

Všichni občané mají povinnost zajistit dětem ve své péči základní vzdělání, jak stanoví zákon. Toto povinné vzdělání bude bezplatné.

Článek 27

Všichni občané mají právo a povinnost pracovat.

Platy, pracovní dobu, přestávky a ostatní standardy pracovních podmínek stanoví zákon. (24)

Dětská práce nesmí být zneužívána. (24)

Článek 28

Právo zaměstnanců se organizovat, společně vyjednávat a jednat je zaručeno.

Článek 29

Vlastnické právo je nedotknutelné. Obsah vlastnického práva stanoví zákon v souladu s veřejným blahem. Soukromý majetek může být využit pro veřejné účely za spravedlivou náhradu. (29)

⁶¹ V originále „All men.“ Anglické *man* často nabývá i širšího významu (člověk), avšak lze se domnívat, že toto konkrétní použití vskutku neodkazuje ke všem lidem nýbrž ke všem mužům, neboť se jedná o jediné použití této formulace v celém návrhu (na ostatních místech návrhu je použito *the people* nebo *all persons*).

využití musí být pro veřejné dobro. Soukromý majetek může být vyvlastněn státem za účelem veřejného využití a za spravedlivou náhradu. (29)

Článek 30

Žádný člověk nesmí být zadržen, bez toho aniž by byl vydán písemný příkaz příslušným úředníkem soudního dvora specifikující přečin, z něhož je obviněn, ledaže by byl zadržen při páchání trestného činu.

Článek 31

Žádný člověk nesmí být zatčen či držen ve vazbě, bez toho aniž by byl okamžitě informován, z čeho je obviněn, či bez výsady okamžité porady s právním zástupcem; nesmí mu být odepřena možnost komunikovat; nesmí být držen ve vazbě bez adekvátního důvodu. Na žádost kterékoliv osoby musí být důvod představen ve veřejném soudním stání za přítomnosti obžalovaného a jeho právního zástupce.

Článek 32 (31,32)

Žádný člověk nesmí být zbaven života, svobody či být jakkoliv jinak potrestán, vyjma na základě řízení stanoveného Parlamentem. Nikomu nesmí být upřeno právo podat odvolání k soudu.

Článek 33

Právo lidu na ochranu svobody osobní a domovní, písemností a majetku proti

Článek 30

Občané mají povinnost odvádět daně, jak stanoví zákon.

Článek 31 (32)

Žádný člověk nesmí být zbaven života, svobody či být jakkoliv jinak potrestán, vyjma na základě řízení stanoveného zákonem.

Článek 32 (32)

Nikomu nebude upíráno právo přístupu k soudům.

Článek 33

Žádný člověk nesmí být zadržen, bez toho aniž by byl vydán písemný příkaz příslušným úředníkem soudního dvora specifikující přečin, z něhož je obviněn, ledaže by byl zadržen při páchání trestného činu.

Článek 34

Žádný člověk nesmí být zatčen či držen ve vazbě, bez toho aniž by mu byl sdělen důvod, z jakého byl zadržen, či bez práva na okamžitou poradu s právním zástupcem. Nikdo nesmí být držen ve vazbě bez adekvátního důvodu a v případě podání žádosti musí být důvod představen ve veřejném soudním stání za přítomnosti obžalovaného a jeho právního zástupce.

Článek 35

Právo každého na ochranu domovní svobody, písemností a majetku proti

vníknutí, prohlídkám a zadržení nesmí být porušováno, vyjma na základě soudního příkazu vydaného výlučně na základě zdůvodněného zjištění, ve kterém je přesně určeno místo k prohledání a popsány osoby či předměty, které mají být zadrženy.

Každá prohlídka či zadržení musí být učiněno na základě zvláštního písemného příkazu vydaného za tímto účelem příslušným úředníkem soudního dvora.

Článek 34

Mučení ze strany veřejných činitelů je naprosto zakázáno.

Článek 35

Nesmí být vyžadovány nepřiměřeně vysoké kauce a nesmí být ukládány kruté (36) či nestandardní tresty.

Článek 36 (dále již bez kontroly)

V každém trestním řízení má obžalovaný právo na rychlý a veřejný soudní proces před nestranným soudem.

Obžalovanému musí být poskytnuta možnost plně vyslechnout všechny svědky a má právo na veřejné náklady předvolat svědky ve svůj prospěch.

Obžalovanému musí být po celou dobu poskytnuta pomoc způsobilého právního zástupce, který, pokud si tak obžalovaný nebude schopen zajistit sám, mu bude přidělen státem.

Článek 37

Nikdo nesmí být prohlášen vinným ze zločinu jinak, nežli rozhodnutím příslušného soudu.

Nikdo nesmí být dvakrát obviněn za stejný přečin. (39)

Článek 38

Nikdo nesmí být nucen svědčit proti sobě samému.

vníknutí, prohlídkám a zadržení nesmí být porušováno, vyjma případů pokrytých článkem 33 či bez toho aniž by byl vydán písemný příkaz, jehož vydání se zakládá na zdůvodněných zjištěních a ve kterém je přesně určeno místo k prohledání a popsány předměty, jež mají být zadrženy.

Každá prohlídka či zadržení musí být učiněno na základě zvláštního písemného příkazu vydaného příslušným úředníkem soudního dvora.

Článek 36

Mučení či kruté tresty (35) ze strany veřejných činitelů jsou naprosto zakázány.

Článek 37

V každém trestním řízení má obžalovaný právo na rychlý a veřejný soudní proces před nestranným soudem.

Obžalovanému musí být poskytnuta možnost plně vyslechnout všechny svědky a má právo na veřejné náklady předvolat svědky ve svůj prospěch.

Obžalovanému musí být po celou dobu poskytnuta pomoc způsobilého právního zástupce, který, pokud si tak obžalovaný nebude schopen zajistit sám, mu bude přidělen státem.

Článek 38

Nikdo nesmí být nucen svědčit proti sobě samému.

Přiznání učiněné pod nátlakem, mučením či hrozbou nebo po dlouhodobém zadržení či vazbě nebude přijato jako důkaz.

Nikdo nesmí být odsouzen či potrestán v takových případech, kdy jediným důkazem je vlastní přiznání.

Článek 39

Nikdo nenese trestní odpovědnost za čin, který byl v době spáchání legální.

Přiznání učiněné pod nátlakem, mučením či hrozbou nebo po dlouhodobém zadržení či vazbě nebude přijato jako důkaz.

Nikdo nesmí být odsouzen či potrestán v takových případech, kdy jediným důkazem je vlastní přiznání.

Článek 39

Nikdo nenese trestní odpovědnost za čin, který byl v době spáchání legální, nebo za který byl již dříve zproštěn viny.

Nikdo nesmí být dvakrát obviněn za stejný přečin. (37)

Článek 40

Kdokoliv by byl po svém zadržení či zatčení zproštěn viny má právo žádat stát o náhradu, jak stanoví zákon.

KAPITOLA ČTVRTÁ PARLAMENT

Článek 40

Parlament je nevyšším orgánem státní moci a jedinou zákonodárnou autoritou státu.

Článek 41

Parlament se skládá z jedné komory volených zástupců, která nesmí mít méně jak 300 a více jak 500 členů.

Článek 42

Podmínky způsobilosti voličů a volených kandidátů do Parlamentu budou stanoveny zákonem, a to tak, aby nikdo nebyl diskriminován na základě pohlaví, rasy, vyznání, barvy pleti či

KAPITOLA ČTVRTÁ PARLAMENT

Článek 41

Parlament je nejvyšším orgánem státní moci a jediným zákonodárným orgánem státu.

Článek 42

Parlament je tvořen dvěma komorami, a to Sněmovnou reprezentantů a Sněmovnou poradců.

Článek 43

Obě komory budou složeny ze členů zvolených jako zástupci celého lidu.

Počet členů každé komory stanoví zákon.

Článek 44

Podmínky způsobilosti voličů a volených kandidátů do obou komor stanoví zákon. Avšak nikdo nesmí být diskriminován na základě rasy, vyznání, pohlaví, společenského postavení, rodinného

společenského postavení.

Článek 43 (49)

Členové Parlamentu obdrží přiměřenou kompenzaci z národní pokladny, jak stanoví zákon.

Článek 44 (50, 51)

Členové Parlamentu nesmí být v žádném případě, vyjma případů stanovených zákonem, zatčeni během své účasti na zasedání Parlamentu či během cesty na toto a z tohoto zasedání. Za žádnou řeč, diskusi, či hlasování v Parlamentu nebudou jeho členové jinde stíháni. (51)

Článek 45

Volební období členů Parlamentu je čtyřleté, avšak může být ukončeno k dřívějšímu datu rozpuštěním Parlamentu, jak ustavuje tato Ústava.

Článek 46

Způsob volby, poměrného zastoupení a hlasování stanoví zákon.

původu, vzdělání, majetku či příjmu.

Článek 45

Volební období členů Sněmovny reprezentantů je čtyřleté. Avšak toto období skončí před svým naplněním, bude-li Sněmovna reprezentantů rozpuštěna.

Článek 46

Volební období členů Sněmovny poradců je šestileté. Každé tři roky bude volena polovina jejích členů.

Článek 47

Volební obvody, způsob volby a ostatní náležitosti týkající se voleb do obou komor stanoví zákon.

Článek 48

Nikdo nemůže být současně členem obou komor.

Článek 49 (43)

Členům obou komor bude vyplácen roční plat v přiměřené výši z národní pokladny, jak stanoví zákon.

Článek 50 (44)

Členové obou komor nesmí být v žádném případě, vyjma případů stanovených zákonem, zatčeni během své účasti na zasedání Parlamentu. Pokud byl člen Parlamentu zatčen v době před zasedáním, musí být na žádost příslušné komory na dobu zasedání

Článek 47

Zasedání Parlamentu musí být svoláno alespoň jednou ročně.

Článek 48

Vláda může svolat mimořádné zasedání Parlamentu a musí tak učinit na žádost alespoň dvaceti procent členů Parlamentu.

Článek 49

Parlament je jediný, kdo může ověřit volbu svých členů, jak z hlediska vlastní volby, tak i z hlediska jejich volitelnosti. Odebrání křesla tomu, kdo byl oprávněn být zvolen a jehož právo na křeslo bylo zpochybněno, vyžaduje souhlas

propuštěn.

Článek 51 (44)

Členové obou komor nenesou za žádnou řeč, debatu či hlasování, které učinili v příslušné komoře, právní odpovědnost.

Článek 52

Zasedání Parlamentu bude svoláno jednou ročně.

Článek 53

Vláda může svolat mimořádné zasedání Parlamentu. Vláda musí svolat mimořádné zasedání v případě, že je tak požádána více než čtvrtinou členů jedné z komor.

Článek 54 (57)

Pokud by byla Sněmovna reprezentantů rozpuštěna, volby do nové Sněmovny reprezentantů se musí uskutečnit do čtyřiceti dnů od data rozpuštění a zasedání Parlamentu musí být svoláno do třiceti dnů od data voleb.

V tu chvíli, kdy je Sněmovna reprezentantů rozpuštěna, je ukončeno zasedání Sněmovny poradců. V době národní nouze může vláda svolat Sněmovnu poradců k nouzovému zasedání.

Opatření přijata na nouzovém zasedání, jak ustanovuje předcházející odstavec, pozbývají svou platnost, pokud nejsou do deseti dnů od zahájení zasedání Parlamentu schváleny Sněmovnou reprezentantů.

Článek 55

Každá z komor rozhoduje spory týkající se volitelnosti svých členů. K tomu, aby mohlo být členu křeslo odebráno, je zapotřebí souhlasu dvoutřetinové většiny přítomných členů.

nadpoloviční většiny přítomných poslanců.

Článek 50

Minimální kvórum nutné k tomu, aby byl Parlament usnášeníschopný, je jedna třetina všech jeho členů. Vyjma případů stanovených touto Ústavou, musí být veškerá rozhodnutí Parlamentu odsouhlasena nadpoloviční většinou přítomných. V případě nerozhodného hlasování rozhodne předseda Parlamentu.

Článek 51 (58)

Parlament si volí svého předsedu a ostatní funkcionáře. Může si stanovit svůj jednací řád, trestat své členy za neukázněné chování nebo je vyloučit. Návrh na vyloučení člena musí být schválen minimálně dvěma třetinami přítomných.

Článek 52 (59)

Žádný zákon nesmí být přijat jinak, nežli schválením návrhu zákona.

Článek 53

Jednání Parlamentu musí být veřejné. Nebudou konány žádné tajné schůze. Parlament musí vést a publikovat záznamy svých jednání a tyto záznamy musí být veřejnosti zpřístupněny. Hlasování jednotlivých členů bude zaneseno do protokolu jednání na žádost dvaceti procent přítomných.

Článek 56

Žádná z komor není usnášeníschopná, pokud není přítomna alespoň třetina všech jejích členů.

Vyjma případů stanovených touto Ústavou, musí být veškerá rozhodnutí každé z komor odsouhlasena nadpoloviční většinou jejích přítomných členů. V případě nerozhodného hlasování rozhodne předseda příslušné komory.

Článek 57

Jednání obou komor musí být veřejná. Avšak, se souhlasem minimálně dvoutřetinové většiny přítomných členů může být zahájeno neveřejné jednání.

Obě komory musí vést záznamy svých jednání. Tyto záznamy, vyjma záznamů z tajných schůzí, kterým je přiznána potřeba zvláštního utajení, musí být zveřejněny a dány do obecné distribuce.

Hlasování jednotlivých členů bude zaneseno do protokolu jednání na žádost jedné pětiny přítomných členů.

Článek 58 (51)

Každá komora si volí svého předsedu a ostatní funkcionáře.

Každá komora si stanoví pravidla týkající se průběhu zasedání, jednání a interní kázně. Každá komora může disciplinárně trestat své členy, kteří narušují její řád. Avšak pro vyloučení člena je třeba souhlasu minimálně dvoutřetinové většiny přítomných.

Článek 59 (52)

Návrh zákona, vyjma zvláštních případů stanovených touto Ústavou, se stává zákonem poté, co byl schválen oběma komorami.

Návrh zákona, který byl schválen Sněmovnou reprezentantů, avšak nebyl schválen Sněmovnou poradců, se stává zákonem poté, co jej Sněmovna reprezentantů znovu schválí minimálně dvoutřetinovou většinou přítomných.

Ustanovení předcházejícího odstavce nebrání Sněmovně reprezentantů zažádat o svolání společné schůze obou komor, jak upravuje zákon.

Nerozhodne-li Sněmovna poradců o návrhu zákona schváleného Sněmovnou reprezentantů do 60 dnů od chvíle, co jí byl návrh postoupen, nepočítaje dobu, během které je zasedání přerušeno, může Sněmovna reprezentantů jednat, jako by Sněmovna poradců návrh neschválila.

Článek 60

Návrh státního rozpočtu je nejprve předkládán Sněmovně reprezentantů.

V případě, že se v otázce rozpočtu bude rozhodnutí Sněmovny poradců lišit od rozhodnutí Sněmovny reprezentantů a k názorové shodě nedojde ani po společném zasedání obou komor, jak stanoví zákon, nebo v případě, že Sněmovna poradců nerozhodne o návrhu rozpočtu schváleném Sněmovnou reprezentantů do třiceti dnů, nepočítaje dobu, během které je

zasedání přerušeno, bude rozhodnutí Sněmovny reprezentantů považováno za rozhodnutí Parlamentu.

Článek 61

Vydání souhlasu Parlamentu nezbytného k uzavření mezinárodní smlouvy se řídí druhým odstavcem předcházejícího článku.

Článek 62

Každá komora může vést vyšetřování v záležitostech státu, ve spojení s čímž může vyžadovat účast a svědectví svědků či předkládání záznamů.

Článek 63 (56)

Předseda vlády a vládní ministři, bez ohledu na to, zda drží křeslo v některé z komor, se mohou kdykoliv zúčastnit jednání komory za účelem promluvy k projednávanému návrhu. Pokud byla jejich účast za účelem zodpovězení otázek či podání vysvětlení vyžádána, jednání se zúčastnit musí.

Článek 54

Parlament má právo vést vyšetřování, vynuocovat si účast a svědectví svědků a předkládání záznamů a trestat odmítání spolupráce.

Článek 55 (67)

Parlament volí předsedu vlády většinou přítomných. Volba předsedy vlády má přednost před veškerým ostatním jednáním Parlamentu.

Parlament ustanoví jednotlivá státní ministerstva.

Článek 56 (63)

Předseda vlády a vládní ministři, bez ohledu na to, zda drží v Parlamentu křeslo, mohou kdykoliv před tímto orgánem vystoupit za účelem představení a hájení návrhů zákonů a musí tak učinit, kdykoliv jsou k interpelaci vyzváni.

Článek 57 (69, 54)

Do deseti dnů od schválení návrhu o vyslovení nedůvěry vládě či od neschválení žádosti o vyslovení důvěry vládě většinou všech zvolených členů musí vláda podat demisi nebo rozpustit

Parlament. (69)

Pokud byl Parlament rozpuštěn, volby do nového Parlamentu se budou konat za ne méně než třicet dnů a ne více než čtyřicet dnů od data rozpuštění. Nově zvolený Parlament bude svolán do třiceti dnů ode dne voleb. (54)

Článek 58

Parlament složí ze svých členů komisi pro impeachment, jež bude soudit představitele soudní moci, proti kterým bylo zahájeno řízení na odebrání funkce.

Článek 59 (100)

Parlament schválí všechny zákony nezbytné a vhodné pro realizaci ustanovení daných touto Ústavou.

KAPITOLA PÁTÁ VLÁDA

Článek 60

Výkonná moc přísluší vládě.

Článek 61

Vláda se skládá z předsedy vlády, který stojí v jejím čele, a z takových vládních ministrů, kterak může schválit Parlament.

Vláda je ve svém výkonu moci kolektivně odpovědna Parlamentu.

Článek 64

Parlament složí ze členů obou komor komisi pro impeachment, jež bude soudit soudce, proti kterým bylo zahájeno řízení na odebrání funkce.

Náležitosti procesu impeachmentu stanoví zákon.

KAPITOLA PÁTÁ VLÁDA

Článek 65

Výkonná moc přísluší vládě.

Článek 66

Vláda se skládá z předsedy vlády, který stojí v jejím čele, a z takových vládních ministrů, které stanoví zákon.

Předseda vlády a ostatní vládní ministři musí být civilisté.

Vláda je ve svém výkonu moci kolektivně odpovědna Parlamentu.

Článek 67 (55)

Předseda vlády je volen rozhodnutím Parlamentu ze členů Parlamentu. Volba předsedy vlády má přednost před veškerým ostatním jednáním.

V případě, že se v otázce volby předsedy

vlády bude rozhodnutí Sněmovny poradců lišit od rozhodnutí Sněmovny reprezentantů a k názorové shodě nedojde ani po společném zasedání obou komor, jak stanoví zákon, nebo v případě, že Sněmovna poradců nerozhodne o volbě, již učinila Sněmovna reprezentantů, do deseti dnů, nepočítaje dobu, během které je zasedání přerušeno, bude rozhodnutí Sněmovny reprezentantů považováno za rozhodnutí Parlamentu.

Článek 62

Předseda vlády jmenuje jednotlivé ministry na radu a se souhlasem Parlamentu.

Předseda vlády může odvolat jednotlivé ministry dle vlastního uvážení.

Článek 68

Předseda vlády jmenuje jednotlivé ministry. Nadpoloviční většina vládních ministrů musí být vybrána ze členů Parlamentu.

Předseda vlády může odvolat jednotlivé ministry dle vlastního uvážení.

Článek 69 (57)

Pokud Sněmovna reprezentantů schválí návrh o vyslovení nedůvěry vládě či neschválí žádost o vyslovení důvěry vládě, musí vláda podat demisi, ledaže by do deseti dnů rozpustila Sněmovnu reprezentantů.

Článek 70

Když se místo předsedy vlády uvolní či když je po volbách do Sněmovny reprezentantů svolán nový Parlament, podá vláda kolektivně demisi.

Článek 71

V situacích definovaných v předcházejících dvou článcích bude stávající vláda nadále vykonávat své povinnosti, a to do té doby, než bude zvolen nový předseda vlády.

Článek 63

Pokaždé, když se místo předsedy vlády uvolní či když je svolán nový Parlament, podá vláda kolektivně demisi a bude určen nový předseda vlády.

Do chvíle tohoto určení bude vláda nadále vykonávat své povinnosti.

Článek 64

Předseda vlády předkládá jménem vlády návrhy zákonů, zpravuje Parlament o obecných státních záležitostech a o stavu zahraničních vztahů a řídí a dohlíží na jednotlivé úřady a agentury výkonné moci.

Článek 72

Předseda vlády jakožto její zástupce předkládá Parlamentu návrhy zákonů, zpravuje Parlament o obecných státních záležitostech a mezinárodních vztazích a řídí a dohlíží na všechny složky výkonné moci.

Článek 65

Krom plnění ostatních povinností spojených s výkonem moci koná vláda následující:

- 1) Věrně provádí zákony a řídí záležitosti státu.
- 2) Spravuje vztahy se zahraničím.
- 3) Uzavírá mezinárodní smlouvy, konvence a dohody, se kterými vyjádří Parlament souhlas formou předběžného schválení či následné ratifikace, dle toho jak káže veřejný zájem.
- 4) Řídí veřejnou správu v souladu se standardy stanovenými Parlamentem.
- 5) Připravuje a předkládá Parlamentu návrh ročního státního rozpočtu.
- 6) Vydává vyhlášky a nařízení k realizaci opatření této Ústavy a ostatních zákonů, avšak žádná takováto vyhláška či nařízení v sobě nesmí obsahovat ustanovení trestního práva.
- 7) Vyhlašuje amnestii, uděluje milost, zmírnění či odklad trestu nebo právní rehabilitaci.

Článek 66

Všechna rozhodnutí Parlamentu a vládní nařízení podepisuje příslušný ministr a kontrasignuje předseda vlády.

Článek 67

Vládní ministři nesmějí být bez souhlasu předsedy vlády během svého funkčního období vystaveni soudnímu řízení, avšak žalobní právo nesmí být z těchto důvodů omezeno.

KAPITOLA ŠESTÁ SOUDNÍ MOC

Článek 68

Silné a nezávislé soudnictví je hradbou bránící práva lidu. Veškerá soudní moc

Článek 73

Krom ostatních povinností spojených s výkonem moci koná vláda následující:

- 1) Věrně provádí zákony a řídí záležitosti státu
- 2) Spravuje vztahy se zahraničím.
- 3) Uzavírá mezinárodní smlouvy. Předchozí, či dle okolností dodatečný, souhlas Parlamentu je nezbytný.
- 4) Řídí veřejnou správu v souladu se standardy stanovenými zákonem.
- 5) Připravuje a předkládá Parlamentu návrh státního rozpočtu.
- 6) Vydává vládní nařízení k realizaci opatření této Ústavy a ostatních zákonů, avšak žádné vládní nařízení v sobě nesmí obsahovat ustanovení trestního práva, vyjma případů, kdy je trestní ustanovení součástí realizovaného zákona.
- 7) Vyhlašuje amnestii, uděluje milost, zmírnění či odklad trestu nebo právní rehabilitaci.

Článek 74

Všechny zákony a vládní nařízení podepisuje příslušný ministr a kontrasignuje předseda vlády.

Článek 75

Vládní ministři nesmějí být bez souhlasu předsedy vlády během svého funkčního období vystaveni soudnímu řízení. Žalobní právo není tímto omezeno.

KAPITOLA ŠESTÁ SOUDNÍ MOC

Článek 76

Veškerá soudní moc přísluší Nejvyššímu soudu a takovým nižším soudům, které

přísluší Nejvyššímu soudu a takovým nižším soudům, které zřídí Parlament.

Žádný soud mimo tuto strukturu nebude zřízen. Žádnému orgánu či agentuře výkonné moci nebude svěřena konečná soudní pravomoc.

Všichni soudci jsou nezávislí ve výkonu svého svědomí a jsou vázáni pouze touto Ústavou a zákony schválenými v souladu s ní.

Článek 69

Nejvyšší soud má pravomoc stanovit pravidla postupu soudů, připuštění advokátů, interní kázně soudů a administrace soudních záležitostí a dalších obdobných záležitostí, jež by mohly ovlivnit svobodný výkon soudní moci.

Státní zástupci jsou úředníky soudu a jsou vázáni pravidly stanovenými soudem.

Nejvyšší soud může delegovat svoji pravomoc stanovit pravidla nižších soudů na dané nižší soudy.

Článek 70

Soudci mohou být zbaveni funkce jen prostřednictvím ústavní žaloby a žádný orgán či agentura výkonné moci nesmí vůči nim zavádět žádná disciplinární opatření.

Článek 71

Tribunál Nejvyššího soudu se skládá z předsedy Nejvyššího soudu a takového počtu přísedících soudců, jaký určí Parlament. Všichni soudci Nejvyššího soudu jsou jmenováni vládou a v úřadu zůstávají po dobu dobrého chování, ne však po dosažení věku sedmdesáti let. Každé jmenování podléhá potvrzení v lidovém hlasování, které se uskuteční při

stanoví zákon.

Soudy mimo tuto strukturu nebudou zřizovány. Žádnému orgánu výkonné moci nebude svěřena konečná soudní pravomoc.

Všichni soudci jsou nezávislí ve výkonu své moci dle svého svědomí a jsou vázáni pouze touto Ústavou a zákony.

Článek 77

Nejvyšší soud má pravomoc stanovit procesní náležitosti soudního řízení, pravidla připuštění advokátů, interní kázně soudů a dalších obdobných soudních záležitostí.

Státní zástupci jsou vázáni pravidly stanovenými Nejvyšším soudem.

Nejvyšší soud může delegovat voji pravomoc stanovit pravidla nižších soudů na dané nižší soudy.

Článek 78

Soudce nemůže být zbaven funkce jinak nežli procesem ústavní žaloby, ledaže by jej soud prohlásil za tělesně či duševně nezpůsobilého k výkonu funkce.

Orgány výkonné moci nesmí vůči soudci zavádět žádná disciplinární opatření.

Článek 79

Tribunál Nejvyššího soudu se skládá z předsedy Nejvyššího soudu a takového počtu soudců, jaký stanoví zákon. Vyjma předsedy jsou soudci Nejvyššího soudu jmenováni vládou.

Jmenování soudců Nejvyššího soudu podléhá potvrzení v lidovém hlasování, které se uskuteční při příležitosti

příležitosti prvních parlamentních voleb konaných ode dne jmenování. Toto potvrzení musí být obnoveno vždy při příležitosti prvních parlamentních voleb konaných po uplynutí deseti let od posledního potvrzení. Pokud většina voličů rozhodne tak, že úřadujícímu soudci nemá být úřad ponechán, úřad se uvolní.

Všichni Soudci nejvyššího soudu budou dostávat pravidelnou přiměřenou kompenzaci ve stanovených intervalech, která nebude během jejich funkčního období snížena.

Článek 72

Soudci nižších soudů jsou jmenováni vládou a jsou vybíráni z takového seznamu lidí, který pro každé volné místo obsahuje dvě osoby nominované Nejvyšším soudem. Funkční období těchto soudců činí deset let s možností opětovného jmenování. Všichni soudci mají nárok na přiměřenou kompenzaci ve stanovených intervalech, která nebude během jejich funkčního období snížena. Žádný soudce nesmí zastávat funkci po dosažení věku sedmdesáti let.

Článek 73

Nejvyšší soud je soudem nejvyšší instance. Rozhodnutí Nejvyššího soudu o ústavnosti zákona, nařízení, vyhlášky či úředního jednání, jež vzešlo z, či se dotýká Kapitoly 3 této ústavy, je konečné. Ve všech ostatních případech rozhodování Nejvyššího soudu o ústavnosti zákona, nařízení, vyhlášky či

prvních voleb do Sněmovny reprezentantů konaných ode dne jmenování. Toto potvrzení musí být obnoveno vždy při příležitosti prvních voleb do Sněmovny reprezentantů konaných po uplynutí deseti let od posledního potvrzení.

Pokud bude v těchto případech zmíněných v předcházejícím odstavci většina voličů hlasovat pro odvolání soudce, daný soudce bude odvolán.

Podrobnosti potvrzovacího hlasování stanoví zákon.

Soudci Nejvyššího soudu při dosažení věku, jenž stanoví zákon, odejdou do výslužby.

Všichni soudci Nejvyššího soudu mají nárok na přiměřenou kompenzaci ve stanovených intervalech. Tato kompenzace nesmí být během jejich funkčního období snížena.

Článek 80

Soudci nižších soudů jsou jmenováni vládou ze seznamu kandidátů navržených Nejvyšším soudem. Funkční období těchto soudců je deset let s možností opětovného jmenování. Avšak, s dosažením věku stanoveného zákonem musí odejít do výslužby.

Všichni soudci nižších soudů mají nárok na přiměřenou kompenzaci ve stanovených intervalech. Tato kompenzace nesmí být během jejich funkčního období snížena.

Článek 81

Nejvyšší soud je soudem nejvyšší instance s pravomocí posuzovat ústavnost zákonů, vládních nařízení, vyhlášek a jiných veřejných aktů.

úředního jednání bude podrobena přezkoumání v Parlamentu.

Rozhodnutí Nejvyššího soudu, která jsou podrobena přezkoumání, mohou být přehlasována dvou třetinovou většinou všech zvolených poslanců. Procedurální řád pro přezkum rozhodnutí Nejvyššího soudu určí Parlament.

Článek 74

V případech ovlivňujících velvyslance, ministry a konzuly cizích států je soudem první instance výlučně Nejvyšší soud.

Článek 75

Jednání před soudem a vyhlášení rozsudku je veřejné. V případech, které soud jednohlasně vyhodnotí jako nebezpečné pro veřejnou morálku a pořádek, může jednání proběhnout neveřejně, avšak v případech trestných činů politiků (politických trestných činů?, otázka offence a crime), offenseofthepress, a v případech ve kterých se jedná o občanských právech, tak jak je stanovuje Kapitola 3 této ústavy, musí být jednání před soudem vedeno bez výjimky veřejně.

Článek 82

Jednání před soudem a vyhlášení rozsudku je veřejné.

V případech, které soud jednohlasně vyhodnotí jako nebezpečné pro veřejnou morálku a pořádek, může být jednání neveřejné. Avšak v případech politických trestných činů, trestných činů v souvislosti s tiskem a v případech, v nichž se jedná o práva občanů, tak jak jsou garantována ve třetí kapitole této Ústavy, musí být jednání před soudem vždy vedeno veřejně.

KAPITOLA SEDMÁ FINANCE

Článek 76

Moc ukládat daně, půjčovat si peníze, vyhrazovat části centralizovaného peněžního fondu na jednotlivé rozpočtové kapitoly, vydávat a regulovat hodnotu mincí a měny bude vykonávána prostřednictvím Parlamentu.

Článek 77

Žádné nové daně nesmějí být uvaleny a žádné stávající daně nesmějí být upraveny jinak než akcí Parlamentu či za jiných než takových podmínek, jaké určí

KAPITOLA SEDMÁ FINANCE

Článek 83

Pravomoc spravovat veřejné finance bude vykonávána tak, jak stanoví Parlament.

Článek 84

Žádné nové daně nesmějí být uvaleny a žádné stávající daně nesmějí být upraveny jinak nežli zákonem či za takových podmínek, jaké určí zákon.

Parlament.

Daně v účinnosti v době vyhlášení této Ústavy budou dále vybírány dle stávajících opatření, dokud nebudou Parlamentem změněny či modifikovány.

Článek 78

Žádná smlouva nebude jménem státu uzavřena, bez toho aniž by pro ni byla vyhrazena odpovídající částka. Stát se nesmí zavázat k platbě z veřejné pokladny bez souhlasu Parlamentu.

Článek 79

Vláda sestavuje a předkládá Parlamentu rozpočet, v němž představuje kompletní vládní fiskální program pro následující fiskální rok a v němž jsou zahrnuty všechny plánované výdaje, předpokládané příjmy a půjčky.

Článek 80

Parlament může rozpočet neschválit, může snížit, navýšit či zamítnout kteroukoliv položku či přidat položku novou.

Parlament nesmí pro daný fiskální rok vyčlenit zdroje, které by převyšovaly předpokládané příjmy v tomto fiskálním roce, včetně zisku z půjček.

Článek 81

Pro uhrazení nepředpokládaného schodku státního rozpočtu může být autorizováno využití rezervního fondu pod přímým dohledem vlády.

Vláda je odpovědná Parlamentu za všechny platby učiněné z rezervního fondu.

Článek 82

Veškerý majetek Císařské domácnosti, vyjma děděného majetku, patří národu. Příjmy z císařského majetku budou odváděny do národní pokladny. Výdaje a peněžní částka vyměřená Císařské domácnosti, [v takové výši] jak stanoví

Článek 85

Státní výdaje a navýšení státního dluhu podléhají rozhodnutí Parlamentu.

Článek 86

Vláda sestavuje rozpočet pro každý fiskální rok a předkládá jej Parlamentu ke zvážení a následnému rozhodnutí.

Článek 87

K pokrytí nepředvídatelných výpadků v rozpočtu může být Parlamentem ustanoven rezervní fond, jenž bude spravován vládou na její zodpovědnost.

Veškeré výdaje z rezervního fondu musí být dodatečně schváleny Parlamentem.

Článek 88

Veškerý majetek císařské domácnosti přísluší státu. Veškeré výdaje císařské rodiny budou hrazeny z vyhrazené části rozpočtu a budou podléhat rozhodnutí Parlamentu.

zákon, bude vyhrazena Parlamentem ze státního rozpočtu.

Článek 83

Žádné veřejné peníze či majetek nebude vyhrazen k užití, prospěchu či podpoře jakéhokoliv náboženského systému, náboženské instituce či asociace či za jakýmkoliv jiným charitativním, vzdělávacím či dobročinným účelem, který by nebyl pod kontrolou státu.

Článek 84

Závěrečný audit všech státních výdajů a příjmů bude každoročně prováděn monitorovacím výborem a předložen vládou Parlamentu v průběhu následujícího fiskálního roku.

Složení a kompetence monitorovacího výboru budou určeny Parlamentem.

Článek 85

Vláda bude podávat zprávu Parlamentu a lidu o stavu veřejných financí v pravidelných intervalech, přinejmenším jednou za rok.

KAPITOLA OSMÁ MÍSTNÍ SAMOSPRÁVA

Článek 86

Guvernéři prefektur, starostové měst a obcí a vrchní výkonní úředníci všech ostatních podřízených politických a společenských těles s pravomocí ukládat daně, členové prefekturálních a místních legislativních zastupitelstev a ostatní prefekturální a místní funkcionáři, které určí Parlament, jsou voleni přímým lidovým hlasováním v daných komunitách.

Článek 89

Žádné veřejné peníze či majetek nebudou dány ani nabídnuty k užití, prospěchu, či údržbě jakékoliv náboženské organizaci či skupině; ani na jakýkoliv charitativní, vzdělávací či filantropický projekt, jenž není pod vedením státu.

Článek 90

Audit uzavřených účtů státních výdajů a příjmů bude každoročně prováděn monitorovacím výborem a vláda, spolu s auditní zprávou, jej v následujícím roce předloží Parlamentu.

Složení a kompetence monitorovacího výboru stanoví zákon.

Článek 91

Vláda bude podávat zprávu Parlamentu a lidu o stavu veřejných financí v pravidelných intervalech, přinejmenším jednou za rok.

KAPITOLA OSMÁ MÍSTNÍ SAMOSPRÁVA

Článek 92

Pravidla týkající se organizace a chodu orgánů územní samosprávy stanoví zákon v souladu s principy místní samosprávy.

Článek 93

Orgány územní samosprávy ustanoví zastupitelstva jakožto svůj poradní orgán dle toho, jak stanoví zákon.

Vrchní výkonný představitel orgánu územní samosprávy, členové zastupitelstva a ti ostatní funkcionáři, které stanoví zákon, jsou voleni přímo obyvatelstvem daného samosprávního celku.

Článek 87

Právo obyvatel metropolitních oblastí, měst a obcí ke správě vlastního majetku, záležitostí a vlády a právo sestavit a přijmout statut v mezích zákona, jak určí Parlament, je zaručeno.

Článek 88

Parlament nemůže schválit místní či [jinak] specifický (special) zákon vztahující se na metropolitní oblast, město či obec, v takových případech, kdy je možnost aplikovat zákon obecný, ledaže by takovýto zákon byl schválen většinou voličů dané komunity.

KAPITOLA DEVÁTÁ DODATKY

Článek 89

Dodatky k této Ústavě iniciuje Parlament se souhlasem dvou třetin všech svých členů; tyto dodatky budou následně předloženy lidu k ratifikaci, která bude vyžadovat nadpoloviční souhlas všech odevzdaných hlasů v takových volbách, jak upřesní Parlament.

Takto ratifikované dodatky budou okamžitě vyhlášeny ve jménu lidu císařem jako nedílná součást této Ústavy.

KAPITOLA DESÁTÁ NEJVYŠŠÍ ZÁKON

Článek 94

Orgány územní samosprávy mají právo spravovat svůj majetek a své záležitosti, vykonávat vládu na svém území a vydávat vyhlášky, které však nesmí být v rozporu se zákonem.

Článek 95

Parlament nesmí ustanovit žádný zákon, jenž by byl aplikován pouze na jeden celek územní samosprávy, ledaže by se zákonem vyjádřila souhlas nadpoloviční většina obyvatel daného územního celku takovou formou, kterou stanoví zákon.

KAPITOLA DEVÁTÁ DODATKY

Článek 96

Dodatky k této Ústavě iniciuje Parlament se souhlasem dvou třetin všech svých členů a tyto dodatky budou následně předloženy lidu ke schválení. Toto schválení bude vyžadovat nadpoloviční souhlas všech odevzdaných hlasů v lidovém hlasování nebo v takovém hlasování, jak stanoví Parlament.

Takto ratifikované dodatky budou okamžitě vyhlášeny ve jménu lidu císařem jako nedílná součást této Ústavy.

KAPITOLA DESÁTÁ NEJVYŠŠÍ ZÁKON

Článek 97

Základní lidská práva, jež tato Ústava japonskému lidu zaručuje, jsou výsledkem odvěkého boje člověka za svobodu. Tato práva přestála v minulosti mnohé náročné zkoušky; a jsou svěřena této a příštím generacím k opatrování jakožto práva věčná a nedotknutelná.

Článek 90

Tato Ústava a zákony a mezinárodní smlouvy schválené a uzavřené za účelem naplnění opatření daných touto Ústavou jsou nejvyšším zákonem národa a žádný veřejný zákon, nařízení, císařský výnos či jiný vládní akt či jeho část, jež by byl v rozporu s těmito opatřeními, nemá žádnou právní sílu ani platnost.

Článek 91

Císař při svém nástupu na trůn, regent, vládní ministři, členové Parlamentu, činitelé působící v soudnictví a všichni ostatní veřejní činitelé při svém nástupu do úřadu jsou vázáni dodržovat a bránit tuto Ústavu.

Všichni veřejní činitelé, kteří drží úřad ve chvíli, kdy tato Ústava vstoupí v platnost, jsou taktéž takto vázáni a setrvávají ve svých úřadech do doby, než budou zvoleni a jmenováni jejich nástupci.

KAPITOLA JEDENÁCTÁ RATIFIKACE

Článek 92

Tato Ústava bude ustanovena po ratifikaci Parlamentem, jež bude vyžadovat souhlasný hlas ve jmenném hlasování dvou třetin všech přítomných poslanců.

Po ratifikaci Parlamentem císař jménem lidu prohlásí, že tato Ústava byla ustanovena jakožto nejvyšší zákon národa.

Článek 98

Tato Ústava je nejvyšším zákonem země a žádný zákon, nařízení, císařský výnos či jakýkoliv jiný vládní akt či jeho část, jež by byl v rozporu s jejími opatřeními, nemá právní platnost.

Smlouvy, jež Japonsko uzavřelo, budou poctivě plněny a mezinárodní zákony, jež byly ustanoveny, budou poctivě dodržovány.

Článek 99

Císař, regent, vládní ministři, členové Parlamentu, soudci a všichni ostatní veřejní činitelé jsou vázáni respektovat a bránit tuto Ústavu.

KAPITOLA JEDENÁCTÁ PŘECHODNÁ USTANOVENÍ

Článek 100

Tato Ústava vstoupí v platnost šest měsíců po svém vyhlášení.

Před datem určeným v přecházejícím odstavci mohou být ustanoveny zákony nezbytné pro uvedení této Ústavy v platnost (59), dále mohou být provedeny volby do Sněmovny poradců a stanoveny procedury svolávání Parlamentu a jiné přípravné procedury, jež jsou nezbytné pro uvedení této Ústavy v platnost.

Článek 101

Pokud nebude do data, ve kterém vstoupí tato Ústava v platnost, ustanovena Sněmovna poradců, bude

Sněmovna reprezentantů plnit funkci Parlamentu a to do té doby, než bude Sněmovna poradců ustanovena.

Článek 102

Volební období poloviny členů Sněmovny poradců zvolených v prvních volbách pořádaných pod touto Ústavou bude tříleté. Tito členové budou určeni způsobem, který stanoví zákon.

Článek 103

Vládní ministři, členové Sněmovny reprezentantů, soudci a ostatní veřejní činitelé, kteří působí na pozicích, jež odpovídají pozicím uznaných touto Ústavou a kteří působí ve funkci ke dni vstupu této Ústavy v platnost, svoji funkci automaticky neztrácejí, vyjma případů kdy zákon stanoví jinak. Avšak, bude-li v souladu s touto Ústavou zvolen nebo jmenován jejich nástupce, pak je samozřejmostí, že své místo opustí.